

BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.
1047

COM
PHI

BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.
1047

192.3.1.

11.8.201

franciscus David

Ex Collegio Leindunaco

1.

M. S. S. III, 19.

ompendia Phice

Prefatio.

Ubi nobilissimum & prestantissimum virum,
meritis quod sit, septem septuaginta contemplari, spiritusque;
animo Complecti; in illud bene studium, utique
inde qui Scholam frequentant phice, ut ea veritate
prehensio Cognio, quae ad Christianam pietatem ad
utitur impellat, cuiusque Beneficio nonnullam
Cum deo similitudinem atque uant. quam uero
istud arduum ac difficile sit, ut ex hoc illigat,
quod adolentibus aut falsis pleneque opinionum

[illegible]

Ordo Doctrinae postulat ut in qualibet disciplina
quaedam ad aliorum illigiam oīo iustitiam requirant,
quoniam autem antiquae fusionis per hanc tractationem
aggradiamur, quoniamdam terminum in gratiam
explicationis praemittere oportet ad ducimus.
haec autem cognitio appellari solet Compendium,
Synopsis, breuiarium, introductio.

Compendium dicitur breuiarium
facile q; tractatur in quo oīa vel saltem per
aliquid discipline per se etiam: quoniam
per hanc Compendium ejus per se debet summatione
spectari, sed antiquae ad singulas per se per
breuium explicanda praegrediamur, agendum eo
de nominibus, rebus, et diuisis per se.

De

Verborum, Rerum, et Divinorum phice.

Præ sunt precipua phice nostra, nimirum
Sapientia et phice.

Præ Concurrit phice secundum s. —
Sapientie: nam phice secundum s. spectata nihil
aliud est, quam cognitio verum pro eadem, que
non Sapientie significat.

Posterius Concurrit phice secundum suam
originem et derivatam; nam scilicet quolibet ab
amore et studio proficitur. Equum a eadem; phice
autem secundum vi huiusmodi nomen idem est ac
græco φιλία τὸς θεοῦ.

Philo. definitio Cognitio vera est & brevis
vra natiue per se per se.

St. Cognitio quia vel in actu vel habitu intellectus,
hoc est vel actualis cognitio vel quodammodo facilitas,
Cognoscens autem idem est ac in se ipsum imaginem
alicuius rei mentaliter representans.

St. vera ut distinguitur ab errore, qui est cognitio falsa.

St. Certa ut distinguitur ab opinione & fide humana, quae
sunt Cognoscere incertae.

St. Evidens, ut distinguitur a fide divina, quae quidem
est certissima sed obscura.

St. Cognitio rerum naturalium, id est rerum quae luminis
naturalis Cognoscendi praeiungunt, ut distinguitur a theologia quae
circa res supernales occupatur.

St. Denique Cognitio rerum per se, ut distinguitur, tamen
ab illigata, quae est cognitio rerum per se, tamen
a sapientia strictis sumpta, quae est cognitio rerum
in se, tamen denique a cognoscendo expressum, quae

6. *Sola singularium observatio nititur.*

Lex hac diffinitionem colligit nec naturae quoniam per
eandem Certe et buiditatem Equotici possunt sed propriam philosophiae
obsequium.

Existencia philosophiae satis apparet, ut duo breviter
est, qui est experimenti. In multa Certe et buiditatem Equotici
per eandem, N. g. virtutem et amandam, quia est
hominis, Deum et Colendum quia est supernum
dominam a quo oia procedunt.

Philosophia dividitur in actualiorem et habitualiorem;
speculativam et practicam.

Philosophia actualis, et discursus actualis de rebus
naturalibus.

Philosophia habitualis et facultas discurrendi de
rebus naturalibus.

Philosophia Speculativa est ea quae in nuda veritate
Contemplatione Conquiritur, hoc est quae est praescripta
regulam operis aliquid faciendi: haec autem

triplex, metaphysica, physica, et mathematica. 7.

Metaphysica considerat vel spiritualia,
et ea quae continentur in rebus spiritualibus et corporibus.

Physica considerat naturas contemplat.

Mathematica movetur circa spiritum vel
discernit esse numerum, et est arithmetica, vel
continuum et permanentius, ut q, geometria.

Philosophia practica est ea quae est conquisita in
vita sui obiecti contemplatione, sed transit ad opus,
haec autem duplex, logica et moralis.

Logica dirigat operationes mentis ad veritatem.
Moralis actionem nostram tendit ad honestatem
conformat.

Philosophia etiam aliquando distribuitur simpliciter, et
aliquando collectiviter.

Philosophia distribuitur simpliciter in quolibet philosophiae
parte ut ab aliis distincta, vel est philosophia et naturalis

§
Tanquam genus quoddam conat, metaphysicæ, physicae,
mathematicæ, & moralium.

Phia collectiva sumpta & omne phia partium
Compositio.

Compendium Metaphysicum

Metaphysica dicitur Scia Speculativa

Hinc colligitur obiectum metaphysicæ & indentalis
ab omni materia sensuum.

quatenus & illud quod nihilo opponitur, proprium
& metaphysicæ agere de proprio & ceteris entibus; de
illius proprietatibus & speciebus. quod hinc hinc
Compendii tractatus bene patet.

Prima erit de proprio & ceteris entibus, & de
illius proprietatibus, & deinde de illius speciebus.

De

Spiciet et Cetera Entice:

Spiciet definitur aliquid jure, unde verum aliqua
aut fit, aut cognoscitur.

Juxta hanc definitionem spiciet dividitur in
spiciet verum et spiciet Cognoscitur.

Spiciet verum est quid jure unde verum aut fit;
hoc est quod requiritur ad aliquid constituendum vel
efficiendum.

Spiciet Cognoscitur est aliquid jure, unde Cognoscitur,
hoc est aliquid quod dicitur in Cognoscitur alterius:

hoc autem duplex est, Simplex et Complexum:

Spiciet Cognoscitur Simplex est aliquid in se ipsum,
quod dicitur in Cognoscitur alterius, ut Summus
respectu ipsius.

Spiciet Cognoscitur Complexum est aliquid multis

Complectitur qd dicitur in Cynae altitudine, hoc autem
multiplex est, aliud est logicum, aliud morale, aliud
philosophicum, aliud metaphysicum, et aliud mathematicum.
Sed hic agimus de utraque de proprio Cynae
metaphysico.

Primum Cognoscere Cognitionem metaphysicam
est propositio aliqua evidenter quae constat terminis
metaphysicis, quaeq; aliis propositibus probandis
inservit: hoc autem primum duplex est, alterum
est primum simpliciter, alterum vero est primum secundum
quid.

Primum Cognoscere primum simpliciter, est propositio
ita evidenter, ut per aliam clariorem probari possit,
quod est ista propositio: impossibile est idem simul
esse et non esse.

Primum Cognoscere primum secundum quid,
est propositio evidenter, quae aliis propositibus sic
inservit, ut per aliam clariorem probari possit,
quod est ista propositio, quodlibet est, vel non est.

17.
Spiruum ut dicitur in externum et internum.

Spiruum ut externum, quod est ingreditur conceptum
aut compositionem rei cuius est spiritus, ut ead
efficiat ^{h.g.} velut in respectu edificii.

Spiruum ut internum illud quod ingreditur conceptum
aut compositionem rei cuius est spiritus, ut ead
realiter respectu huius.

Spiruum internum vel est physicum vel metaphysi-
cum.

Spiruum physicum, est illud quod
requiritur ad conceptum aut compositionem totius physici;
quod est totum physicum; ut materia et forma
substantialiter respectu corporis naturalis;

Spiruum internum metaphysicum est illud
quod requiritur ad conceptum aut compositionem totius
metaphysici, quod est totum metaphysicum,
ut essentia et existentia, potentia et actus.

Hic agimus de spirite interno metaphysico.

De Potia et Cretu.

Potia quatuor est id quod respondet actui scilicet id quo
res aliqua est formaliter potest duplex activa et passiva.

Potia activa est ea per quam res aliqua potest
agere, ut potia illuminandi in solis. potia

Potia passiva est ea per quam aliquid potest aliud recipere.
Duplex est obtinua et subiectiva.

Potia passiva obtinua est ipsa rei possibilitas
ut possibilitas alterius mundi.

Potia passiva subiectiva est ea per quam res existens
aliquid de novo potest recipere: ut potia quae est in eis
ad recipiendum lumen.

Potia aliter dividitur in naturalem, supernaturalem, et
obediens.

Potia naturalis est ea quae est excedit extra vires,
cuius quae est secundum naturam exigentiam, ut visus
auditus.

17.
potia supernaturalis est ea quae nunc nunciat,
Cuius quae est supra nunc exigentiam: ut fides
divina.

potia obediens est ea, cuiusque una ita suo exten-
to subdit ut si dicit uti possit ad aliquid efficiendum,
aut recipiendum quod superat nunc nunc, haec potia
est differt ab unitate una, talis est nunc productiva
quae in aqua baptismali, et nunc unitiva quae
per ad unam.

actus
~~potia~~ id quo nunc est extra potiam, quod
respondet potiae, Cuius id quo nunc aliqua est actualis.
actus
~~potia~~ multiplex est: dividitur preterea in physicum
et metaphysicum, primum, medium, et ultimum.

actus physicus est ille qui potest realiter separari ab
eo cuius est actus: ut ad unum respectu corporis
humani.

Actus metaphysicus est ille qui separari potest ab eo
cuius est actus: ut realiter in hoc respectu
actualitatis.

4° actus par est illo qui alium actum supponit
supponit ut ad malum in hoc.

actus medius est illo qui ponitur et ultionem
actum agnoscit: ut illud huius, qui supponit
ad malum, et post hoc agnoscit illationem.

actus ultimus est qui ultionem supponit,
ut illud.

De Essentia Et Existencia

Essentia id quod in re qualibet consistit,
quod rem aliquam constituit, cui id sine quo rem
aliquam esse non potest, cui denique id quo
respondet ad questionem factam praequid sit
res: sic autem malum de hoc Essentia.

Existencia id praequod rem aliqua nihil opponit,
cui id quo rem aliqua est taliter existens, huius
et extra nihil, cui denique quod respondet ad
questionem an res sit.

Modo, re modificata, & Entitate. —

Modus quatinus in qualibet forma summe subiectum determinanda sub hoc respectu ad malum & modum corporis huius.

Modus proprius sumptus & forma quae sic afficit summe subiectum, ut in quidam diuinitas in illo contineri possit: ut inflexio digiti.

Re & modificata in illud quod per aliquem modum determinatur: ut digitus respectu inflexionis.

Entitatem quatinus in quocumque realitate.

Entitatem strictius aduersata, nimirum prout oppositum est in diuisibilitate & alicuius in multis partibus integritate: ut diuisibilitas aquae in plures guttas.

Partes integritate sunt illae quarum una substantia

16. *ita aliqua nruant et talia, sic amputato p. de
b. d. h. o. b. l. i. a. t. u. m. a. t. t. q. u. o. d. p. o. r. t. e. p. o. r. t. e.
i. n. t. e. g. r. a. n. d. h. o. i. e.*

*Partes integrantes sic appellanti, quod ad
totius integritatem pertineant.*

De

Subiecto et loco.

*Subiectum dicitur illud quod aliquid recipit. Sic ad
dicitur subiectum terre, quia recipit sciens.*

*Subiectum quodlibet est, nimirum subiectum in se
inhabens, denominationis et attributionis.*

*Subiectum informationis dicitur illud quod recipit
formam substantialem: sic corpus animi rationale.*

*Subiectum inhesionis est illud quod recipit formam
accidentalem, hoc autem subiectum vel opus,
vel virtus.*

87.
Substratum inherens proximum quod immediate
accidit hoc est nullo mediante tanquam
Subto sic quodammodo pariter est Substratum Coloris.

Substratum inherens remotum est illud quod
accidit, intercedente alio Subto: Sic
pariter Substratum est Substratum Coloris quia Coloris
accidit intercedente quodammodo.

Substratum denominationis est illud quod ab aliquo
est denominatum: ut pariter respectu Candoris,
nam pariter a Candore denominatur Candor.

Substratum attributionis est quodlibet referent
Cui aliquid supponitur pro attribui, ut species respectu
generis, et individuum respectu speciei; R. quod hoc
respectu actus, et potentie respectu habitus.

Substratum est illud quod in alio accidit duplex est,
una substantialis, quae partes subsistit, utraque rationalis;
altera accidentalis quae alicui Subto inheret, ut

De

Termino et re Terminabili

Terminus est id quod impedit ⁱⁿ quodvis aliqua
ulterius extendere. Sic ultimus dies est terminus
mortalis.

Rea Terminabilis est id quod termino clauditur,
sic mortalitas est rea terminabilis, quoniam ultimo
die terminatur.

De

Naa et Singularitate

Naa hic sumitur pro Officia conjugum. Sic huius
Officii naa appellatur.

Singularitas est illud quo res aliqua
fit singularis cum hoc mundo, Cui denique
id pro quo naa conjugum ad aliquod individuum

judicium dicitur, ut patet, quod idem
diffinitio numerica quia est propria multiplicatio
numerica, solus etiam appellatur hæc
judicatio.

De Cæcitate

Cæcitas vulgo dicitur propria parte influentia
in aliud.

De propria parte influentia ut dicitur tum a
prima que quidam est propria generatio, et autem influentia
Cæcitas; tum a materia conditionibus, que parte est
influunt sed per causam adjunctam.

De influentia in aliud, hoc est in idem saltem nam
numerica distincta, hic dicitur patet et de
Cæcitate filii, quia est influentia in filium tanquam
in aliquid a se nam numerica distincta.

Cæcitas constituitur in modo causæ per Cæcitate.

Cæcitas non sumit in actu per Cæcitate, sed in actu 20,

Causalitas in actu 1° est nichil influens;
 ut vis illuminandi in solis.

Causalitas in actu 2° est actualis influxus
 ut illuminatio.

Causa dividitur in causam finalem, efficientem,
 materiam, et formalem.

Causa finalis est id in cuius gratiam aliquid fit aut
 fit, ut domus respectu civitatis, commoda habitatio
 respectu aedificij, sanitas respectu medicine.

Causa efficiens est aliquid quod a quo res aliqua
 producit, ut architectus respectu domus, deus
 respectu civitatis.

Causa materialis est id ex quo tanquam ex sub-
 strato educitur, vel totum aliquid componitur: Necesse est
 equum ex materia ex qua educitur ad equum,
 et equum componitur.

Causa formalis est id quod affectus in se habet

21.
Non in iustitia sua constituit, et a quolibet alio
distinguit, ut ad malitiam respectu hominum quae diffinitio
Eadem interna, et multum viget respectu tabulae.

Cui dicitur Eadem diffinitio externa, et explana,
quodam duplici ad eandem diffinitionem revocatur.

Explana id ad cuius similitudinem aliquid
fit ut multum viget, ad cuius similitudinem
imago viget affingitur.

Cetera aliter dividitur in extensam et intensionem;
physicam et moralem; passivam et instrumentalem;
jam et ad rem; univocam et equivocam; pro
se et pro alio; ut saltem et per se.

Cetera interna in ea quae compositione affertur
inordinati: ut ad malitiam respectu hominum.

Cetera externa in ea quae in extra sunt
affertur ut pater respectu filii.

Causa physica est ea quae realiter et physice
in summe effectum producit ut Equum gressum
Equum.

Causa moralis est ea quae moraliter producit
in summe effectum hoc est suadendo, dirigendo
imperando, aut applicando causam physicam.

Sic amicum est causa persequens amicum, et
incendiarium est causa combustionis domus.

Causa propria est ea quae propria virtute proprio
non propria auctoritate summe producit effectum
ut equum respectu Caloris.

Causa instrumentalis est ea quae alterius
virtute alterius non, alterius auctoritate summe
producit effectum, ut glandem respectu quercus,
Calamum respectu Scorpionis.

Causa iam est ea quae ab alia causa superiori
prodit et cui omnia aliae causae subiacent: ut Deus.

27.
Causa 2da est ea quae producit ab alia causa superiori
ut sol qui producit aether.

Causa univoca est ea quae producit effectum ejusdem
speciei naturae, ut homo generat hominem.

Causa equivoca est ea quae producit effectum
à se diversae naturae ut deus respectu creaturae.

Causa per se est ea quae ut talis à jura propria
intentione producit effectum, ut architectus
respectu aedificij.

Causa per accidens dicitur ea quae non ut talis,
sed quae propter intentionem effectum producit:
ut miles qui aedificat, sic utrumque qui
intelligit amicum, putatur occidere suum.
Dicitur causa per accidens ejusmodi occitio.

Causa ut talis dicitur ea quae est indifferens ad
varios effectus producendos, ut deus, sol.

24 Cetera particularia de ea quae in determinatis ad
affertur carae cupiditatis specij productibiles.
ut Equus qui de sua sua determinatus in ad
grandum Equum.

De Proprietatibus Entium

Proprietates quatuor in attributis
Qualiquid quod fluit ab Entia res, et cum illo coexistit?
ut videtur videtur in hoc.

Proprietates Entium sunt attributa quae
profluit ab Entibus, et cum illo coexistunt.

Proprietates Entium dividuntur in simplices
et complexas.

Proprietates Entium simplices sunt illae
quae unico ac simplicij termino exprimuntur, suntque
vel parae, vel imparae.

25.
Jariæ sunt illæ quæ immediato oriuntur ab
butis, ut unitas, ueritas, et bonitas.

Deriue sunt illæ quæ mediantibus jariæ
oriuntur ab butis: ut illigibilitas, et amabilitas,
nam illigibilitas procedit ab butis, mediantibus
ueritate, et amabilitas dimanat ab butis bonitate
interueniente.

Unitas definitur judicio uti per septem, et
divisio à qualibet alia re.

Unitati opponitur distinctio esse multo.

Distinctio est negatio unitatis: nam illa duo
distincta quæ sunt quid unum.

Distinctio duplex est, una est realis, et ut procedit
ab intellectu; altera procedit ab intellectu, ut quæ distinctio

verba.
Distinctio realis duplex est, actualis et virtualis.

Diffectio valida actualiter de ea quae respicit
 inter multa, quorum unum valitè & actu est
 alterum, vel quorum unum aliqđ valitè & actu
 includit quod & alio continetur.

Diffectio valida actualiter vel major, vel minor,

Diffectio valida actualiter major quae dicitur de
 adaequata oppositis inter ea quorum unum oppositè
 alterum, ut inter patrem divinum & filium
 filium, inter verè & simpliciter separata, ut
 inter potentiam & praeceptum, & inter verè conjuncta
 quae simpliciter possunt separari, & possunt
 simpliciter junctae cohaerere, ut inter Corpus &
 animam valde.

Diffectio valida actualiter minor oppositis inter

totum propriè dictum & quid partem, ut
 inter hominem & animam valde, tamen de inadaequata,

27.
Nec intermodum et utrius modificatione; ut inter
digitum et quid perficiendum; hoc ad quatuor dicitur
quia utrius modificatione utrius
modificata modum perficit.

Diffinitio virtualiter est entitas una realiter et actus
que pluribus realiter et actus distinctis aequivalens,
et fundat diversos conceptus; sic iudex iustitia
et misericordia distinguitur. In hoc liquet distinctionem
virtualem, et tamen et distinctionem, quam fundat
illud distinctum que pendet ab intellectu.

Diffinitio realis est distinctio que pendet ab intellectu,
Cum scilicet una realiter in variis conceptibus
distinguitur, dividi solet in distinctionem realem quantitativam
et realem qualitativam.

Diffinitio realis quantitativa est ea cuius nullum
fundamentum in re: ut cum dicitur petrus a
petro; quod in ista proportione petrus a petro,

28. *primum sit substantia, a idem primum sit attributum,*
Distinctio rationis rationis est distinctio quae aliquod sit
fundamentum in rebus ipsius partibus.

Fundamentum huius distinctio multiplex est,
scilicet praesentiae, scilicet objecti, cogniti,
diversitatis affectionum, scilicet rationis, et rationis in
aliis rebus.

Distinctio quae opposita inter perfectiones divinas
absolutas, ut inter iustitiam et misericordiam,
illo triplici fundamento nititur.

Primo enim excellentia dei facit ut dicitur
totum simul illi o possit, quod ob id unum
conceperit quod misericordiam, et alter quod
iustitiam representat.

Secundo tales sunt dei perfectiones
absolutae, ut ab aliis duobus perfectissimis effectibus.

Nam v.g. iustitia punit, & misericordia ignoscit. 29.

Tertio in utraque Contrarie perfectionem ille
Separantur: nam v.g. aliquid hoc potest ad iustitiam
atque misericordiam.

Veritas Entis est Conformitas Entis Cum
Suis propriis internis.

Veritati opponitur Falsitas quae est diffinitio
Entis Cum Suis propriis in terrore.

Bonitas Entis est illius perfectio.

Bonitati opponitur malitia, quae est absentia
perfectionis debite.

Proprietates Entis Explant Suis plures
quae pluribus tenentur exprimentur, ut
necessarium vel Contingendum, prout vel diuersum:

iste proprietates Cum Entis Constructur. nisi:

adhibetur particula disjunctiva & Enimvero
Unde est necessarium, seu Enimvero, Idem, Sed non Unde

De speciebus Entium.

Entia dividuntur in dua reales esse verum & dua vacua
esse fictum.

Entia reales & dua qd existit aut. existere pot. independent
ab illorum singulis ut potius. Dua vacua & dua
qd existit dependet ab illorum singulis hoc & precipue
non aliter quam sunt & ex point ut chimera, & rerum
multitudo. Dua reale dividitur in completum &
incompletum, Dua partes & pars accid.

Entia completa & illud quod ex una sua
aliquid componere & exigit.

Entia incompleta & illud quod ex una sua
aliquid totum componere exigit ut ad realia.

Entia partes & dua quod sit unum istum
vel simpliciter ut deus vel compositum ex partibus
& actibus. Quiddam quid, ut Corpus natum, hoc
compositum ex partibus homogeneis physice conjunctis,

ut magnitudo corporis.

31

Et nec per accid. ut illud qd est etiam numerus,
Sive illud Compositum sit ex substantia & accidentibus:
ut ^{albugo} ~~albus~~, Sive Constitat ex pluribus substantiis ^{colitis}
aut ordinatis; ut familia; aut nullam
ordinem tribuat; ut acervus lapideus.

Et nec valualiter & precipue dividit in substantiam
& accidentia.

De Substantia

Substantia definitur sua parte subsistens,
hoc est per se judicanda subto cui inhæret. ut petrus.

Ultimum substantie exploratum appellatur
Substantia, hypostatica, ^{si} suppositiva, & substantiva
illius predictæ personalitatis.

Substantia proprie dicta est ultimum
exploratum substantiale, qd addit unum in commune.

32. Cabilum alteri tanquam supposito.

Substantia altius plena & sublimior,
suppositum; si vero illud praedita potestate appellatur

Substantia Plena duplex est, alia est Corporalis,
quae pertinet ad phisicam, alia spiritualis quae pertinet
ad metaphisicam.

Substantia Plena spiritualis duplex est, dicitur
Sicut & angelus.

De Deo

Deus est ens independentius, cuius est propria
simplicitas, quod nullum aliud per ipsum superius agnoscit,
et cui cetera omnia subiacent.

In Deo duo distinguuntur, videlicet essentia & personae.

Essentia est quae est generica, quae communis
est gradus quod dicitur Cuius est Cuius
Sive Essentia, ut vero Essentia, Substantia spiritualis,

Vel specifica quae deo in propria in q; fonder 33
radio omne proprietate ut judicaverit

Proprietates dei sunt quaedam attributa,
quae dei nomine designantur, a qua secundum nostrum
Cogitandi modum, proflicere concipiuntur, praecipua
autem sunt Unitas, infinitas, bonitas,
simplicitas, immutabilitas, aeternitas, immutabilitas,
omnipotentia, Sapientia, et Libertas Cum providentia,
Deinde solus, sed etiam in unum, quia ab uno
simpliciter perfectissimus.

Est infinitus, quia cum sit judicaverit, a nulla
alio dicitur suam perfectionem limitari accipere potest.

Est summus bonitas tunc in se et absolute, quia
in perfectissimus, tunc relative quia in eo dicitur
bonitatem creare.

Est simplicissimus, quia nullam potest pati

34. Compositio est valere a se ipso distans, cum sit bene
juncta simpliciter.

Est immutabilis, quia cum sit perfectissima
non potest novam acquirere perfectionem, nec ulterius
amittere.

Est a se ipso, id est non sit initium, aut finem
sue durationis, non habere potest, quia est immuta-
bilis.

Est immensitudo, quia cum sit infinita
debet esse infinita diffusio.

Est omnipotens: nam illud potius potest
habere debet cum quod nunc, quod est infinita.

Est sapientissimus: quia omnia perfectissime gerit, nam
quod scit et formidat et debet illud nunc
quod est perfectissima simplicitas.

Est liberissimus in his operationibus, quae possunt
currere, ut judicare, Creare, destruere et cetera;

Est Conseruandi: Cum Dnum lib: sit Sufficiens illi, 35.
nihil eo quod ipse uellet ad deum
Conseruandi et Conseruandi; aut ad Conseruand et Conseruand
Conseruand.

Est prouidua, hoc eo dirigit me. est Conseruand in
propter finem, per media Conseruand illius quia
eo infinite potest utignoscit; infinito bonum ut
uult.

De Angelo.

Angelus est Substantia Spiritalis Completa
Conseruata.

De Substantia Spirituali, ut distingat a Substantia
Corporea.

De Substantia Spirituali Completa, ut distingat ab ea
uali, quae est Substantia Spirituali incompleta.

De deniq; Substantia Conseruata, ut distingat a deo Cui

36 *a Substia intellectiva.*

*Angeli distribui solent. inter hierarchias,
de quolibet hierarchia tres Chores seu ordines
constant.*

*Hierarchia a ordo sacrorum personarum sub
aliquo pprio.*

*Ordo cum Choro in Collectio sacrorum personarum,
quae eodem munere funguntur.*

*Prima hierarchia angelica, Seraphim,
Cherubim, & throni Complectitur.*

*Secunda Chorus dominorum iustorum &
propheta.*

*Tertia denique sunt spiritus, seu angeli &
angeli.*

*Tres sunt angelice facultates, scilicet intellectus,
sensitivus, & voluntas.*

Angeli pro istis et alia a scriptis diversa
Cognoscunt. 31.

De voluntate bonum quod videtur et voluntatem
prosequuntur.

De utraque virtute sita in uentibus, et de loco in
Locum transfuerunt.

De accidente

Accidens definitur est quod quicquid prius dividatur,
Triplex autem dicitur solus, videlicet logicum, meta-
physicum et physicum.

Accid. Logicum est attributum accidentale, hoc
est attributum quod ita ut alicui conuenit, ut sit inter
illius etiam.

Accid. metaphysicum aliquando sumitur pro loco
quod se respicit in se aliquem, ut sit extra illius
etiam, aliquando uero sumitur pro accidente morali,

3°. qd. nequidam dicuntur Similes aliquo Subto p^o
Etenam talis est Similitudo.

Excid. phisicum qd. dicitur de Solidum et absolute,
in illud quod inheret suo Subto, et dimittitur hinc
illo Etenam possit: ut q^otitud. panis quae in
mystico altaris, Similes panis substantia dimittitur
Etenam.

Inherencia est unio accidentis Cum suo
Subto: ut unio scilicet Cum Mente.

ad hanc unionem tria requiruntur, scilicet ut id
quod inheret de, sit in alio tanquam in Subto,
et possit ad realitatem hinc Subto in quo.

Deniq; ut Cum suo Subto et officiat aliqd. parte
unum.

Defectu primae Conditionis potest et inheret aliter
quia in alio tanquam in Subto et recipit.

Defectu 2ae Conditionis ad realitatem Corpori hinc
et inheret, quia Similes Corpus realiter Etenam.

Defectu 3ae Conditionis ad Equi et inheret Equino.

Corpori, quia cum Equi Corporis facit unum, 79.
unum sunt nam Equum; hic etiam ad rationem
et in hoc Corpori huius quia cum huius Corporis facit
nam parte unum sunt nam huius.

Tunc autem iste conditio respicitur inquit
panis,
io enim unum quod panis est in alio tanquam
in subto, sunt nam panis.

Ad quod panis abq; panis nam naturaliter
et inquit.

Tercio denique quod panis cum una panis
et efficit aliquid per se unum, sed duntaxat unum
per accid.

accid. Dividit in Corporeum et Spiritale.

accid. Corporeum est illud quod ex una sua parte
a una, ut quod panis

accid. Spiritale est illud quod a una et per se
ut sua, utrum unum.

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.]

Compendium Physicum

Physica definit sua speculativa Corporis
naturalis.

Ex quo intelligitur Corpus naturalis et proprium
physice obiectum.

Corpus naturalis in totum continetur tractatus
et hoc substantiali.

Ut habetur per se Corporis naturalis notitia
necesse est ut cognoscatur illius propria, proprietates
et species, idcirco tunc ducunt huiusmodi Corporis
partes.

Prima erit de propria Corporis naturalis.

Secunda de illius proprietatibus.

Tertia de illius speciebus.

De Spiritu

Corporis naturalis

Spiritus Corporis naturalis d'finitur ea quae
 nec ex his principiis nec ex aliis fiunt sed ex ipsis
 oia. —

Spiritus corporis naturalis o' fiunt ex his principiis
 nec ex aliis; id e' o' fiunt ex his principiis nec
 ex aliis tanquam ex partibus et talibus physicis;
 sed ex ipsis oia, id e' oia corpora naturalia fiunt.
 nec tanquam ex partibus et talibus physicis, nec
 tanquam ex his a quo; Corpora naturalia fiunt ex
 materia et forma, tanquam ex partibus et talibus
 physicis; fiunt vero ex privatione, tanquam ex his
 a quo.

Hinc colligitur spiritus Corporis naturalis nec ex
 generatione nec compositione.

7.
Prima generatio tria sunt, scilicet materia, forma, et
privatio, quia generatio nec potest nec concipi potest sine
aliquo subiecto. quod substantiale mutatur, sine tamen
a quo illud mutatur, et sine tamen ad quod
existeret mutatur; Subiectum quod mutatur substantiale
est materia; tamen a quo illud mutatur est
privatio, tamen ad quod existeret mutatur est
forma substantialis.

Prima Compositio, duo sunt scilicet materia
et forma substantialis, quia omnia corpora naturalia
in materia et forma substantiali tanquam in
partibus essentialibus physice resolvi possunt.

De Materia

Materia est primum substantiale omnium formarum corporum
est substantia corporalis incompleta, quae
simul cum forma substantiali corpus naturale constituit.

⁴ Mater duplex est in se et in se. —

Mater in se una secundum se considerata
hoc est secundum abj. formam tunc substanti-
accidentali.

Mater in se una est in se affecta disposi-
tionibus, quae ipsam ad aliquam formam
determinant.

De forma.

Forma physica de qua hic agitur est actus
physicus unicus.

Dividitur in formam substantialem et accidentalem.

Forma substantialis est actus per se unicus,
quicunque illa totum physicum et substantialem constituit,
sive est substantia incomposita, quae simul cum
materia corpus unicum constituit, ut ad rationem.

Forma accidentalis physica et materialis est actus

Secundum uero, qui simul cum illa forma
accidentalis constituit, ut calor.

De Privatione

Privatio est absentia formae in subiecto apto
ad recipiendam formam, ut absentia formae
ignis in uase ligneo.

Privatio differt a negatione specificam
sumpta, nam privatio connotat in subiecto
aptitudinem ad recipiendam formam; Negatio
vero sumpta specificam, hoc est tanquam species
opposita privationi connotat illam aptitudinem.
hinc dicimus in oculo esse privationem uisionis, et
in lapide esse negationem uisionis, quia oculus
est capax recipiendi uisionem, cuius lapis non
est.

6. Spiritum Compositum Cognitum uocatur
Quia, quod hunc hic agendum est de uia.

De Natura.

Natura physica definitur spiritum et Causa
motus et quietis eius in quo est, ipse per se
per accidens.

Dr. spiritum quia est aliquid spiritum a quo procedit
mutatio, naturalis et ipsius terminus.

Dr. Causa, quia natura influit in motum et quietem.

Dr. Causa motus et quietis, id est mutatio naturalis
et ipsius terminus: Sic natura aquae dr. Causa frigoris
et caliditatis.

Dr. Causa motus et quietis quia in quo est
hoc est motus et quietis spiritum accidentis.

Dr. ipse, quia natura est spiritum et radicalis spiritum.

Et in hoc disquiritur a facultatibus, habitibus, & 7.
quantitatibus motricibus.

Dr. denique patitur a o passivis quia una pa-
ssiva instituta est ad motum & quietem.

Nam duplex est, videlicet passiva & activa.

Nam passiva est una. activa autem est fortis
substantia.

De Proprietatibus Corporis naturalis.

Proprietates corporis naturalis sunt
praecipue videlicet magnitudo, motus, locus,
& tempus.

De Magnitudine

Magnitudo est quantitas continua permanens.

Dr. quantitas continua, quia illud praestitit
physicae & naturalis conjunctio.

8. Dr. 1. nunciamus quia illuc potest sunt
simul terapon.

Magnitudo triplex est, linea, Superficies,
et Solidum.

Linea est magnitudo longa absq; latitudine
et profunditate.

Superficies est magnitudo lata absq;
profunditate.

Solidum est magnitudo profunda.

De Motu.

h. sunt
notanda
in motu
Subst.
Formula
quo:
terminat ad
quod
mouetur.
et in motu.

Motus est mutatio continua et successiva,
Cuius est actus butid in potentia prout in potentia,
hoc est actus Subst. triditatis ad ultionem
perfectionem, ut Calfactio respectu aquae,
quod est actus aquae triditatis ad calorem
et in motu.

Motus hoc modo spectatur vulgo dicitur in
affectionibus, directionibus, alterationibus et
motu localis: addi possunt generatio et corruptio.

Accretio est motus ad maiorem quantitatem.

Decretio est motus ad minorem quantitatem.

Alteratio est motus ad statum sensibilem,
que successum producit aut destruit.

Motus est transitus ab uno loco ad alium.

Generatio, prout est motus diffinitus productio
substantie, que fit cum aliqua Successione.

Corruptio quodammodo substantie motus diffinitus
substantie corruptio destructio, que fit cum Successione
quadam.

De Loco.

Locus est aliquid immobile et determinatum
quod autem vel intus pervenit vel locatur.

¹⁰ Ex quo intelligitur de loco et loco
exteriori et interiori.

Locum exteriori in illis qui subit ad
locum, minus definiti superficiem corporis
ambitibus, ja et immobilitate.

De superficie, quia locus exteriori subit
ad locum, secundum longitudinem et latitudinem;

De superficie ja, id est proxima esse locum.

De immobilitate, quia locus non movetur ad
locum, sed non ipsa movetur ad locum in hoc
loco distinguitur a vacuo quod transfertur.

Locum interiori in spatium quod intus
penetrat ac pervadit ad locum, ut immobilitate
divina.

Si locus replicatur corpori, de pollicem, si
vero corpori destituitur, de vacuum.

Vacuum proprium sumptum in spatium
of corpori destitutum.

De Tempore.

10.

Tempus est mensura durationis creaturæ ipsæ
et sic patet et idcirco.

Tempus patet et eternitas divina immen-
situdo est per locum: Sic eternitas divina est per
tempus.

Tempus idcirco est duratio motus celestis,
qua tanquam mensura utimur ad quod ardeat
duratione rerum creaturarum, quæ dicitur et in præsentia.

De

Speciebus Corporis naturalis.

Corpus naturalis vel est simplex, vel mixtum,

De

Corpore simplici —

Corpus simplex est corpus quod est
elementum et compositum: duplex est, scilicet

et Elementare. *incompositum* R

Deleste. *in corpore simplex incorruptibile.*

Corporum *substantia vel est Caelum vel aetherum.*

Caeli *iuxta sententiam stabilioris quare*
amplius dicitur, tunc sunt, videlicet superiorem
quod est sphaera beatorum, firmamentum, qd
in quo sunt stellae fixae, et planetarum
in quo sunt stellae errantes.

Orbita *vel sunt fixae sive stellae fixae quae*
ita dnt qd o habent motum sibi proportionatum
et servant inter se speciem eandem distantiam, vel sunt
errantes quae sic appellatur qd habent motum
sibi proprium, ut speciem servant eandem juxta d. 3.

Distantiae.

7 *Sunt ita principes stellae errantes, et sol, luna,*
mars, mercurius, jupiter, venus, et saturnus.

Elementum definitur *Corporum simplex corruptibile,*

Ex quo mixtum componitur ex quod voluit.

4 H Elementa, ignis, aer, aqua, & terra.

De Mixto

Mixtum est corpus quod ex Elementis constat,
duplex est perfectum & imperfectum.

Imperfectum illud est quod componitur ex Elementis
imperfectis alioquin.

Mixta imperfecta vulgo dicuntur meteorica.

Meteorica dividi possunt in ignea, aërea, aqua,
& terrestria.

Hæc divisio pertinet respectu ex Elementis in quæ constituentur,
meteorica pertinet ex Elementis quæ naturam mutant, & in
ex Elementis ex quibus potissimum constituentur meteorica,
pertinet denique ex locis in quibus naturam mutant.

Cometa dicitur meteorum igneum, quia ex
meteorum accenditur, virtus dicitur meteorum adæreum,
quia accedit ad subtilitatem aeris, & soluta nubes
est, quando dicitur meteorum aqua, quia ex aqua constituitur.

14.
Sane motus dnt mixtura pntia, quia in locis
substantiis existant?

Mixtura pntia dnt illud qd exurgit ex
elementis pntia & notabiliter alteratur.

Mixtura pntia duplex in mixtura qd aut
cavit, & actum qd aa pntia & in actum
duplex unum qd a viuentibus oritur & dicitur,
ut lapis naturalis. alterum qd oritur a viuentibus

ut vinum olivum & lac. mixtura actum aa
stat tanquam fca substantia. Ad autem diffinit
actum pntia corporis organici pntia vitantia;
 duplex autem & vegetans, nutritiva & vitalis.

De aa vegetante.

Actum vegetans diffinit actum pntia corporis
organici in pntia vitantia vegetantem habentem.

Tres sunt pntia facultates actum vegetantis.

Sunt nutritiva, augmentativa, & generativa.

Facultas nutritiva & ea cuius officio
alimentum convertitur in substantia viuentis ut charum.

Individuum.

15
Facultas augmentativa est ea cuiusmodi
vires suscepto initio alente et subtili propriam
Culro, ad molere sibi debitas producit.

Facultas generativa est ea cuiusmodi vires
offertum sibi simile procreat ad speciem etiam dant.

De anima sentiente.

Cum sentientia est actus corporis organici potentie
interius subiective. Hec sunt ad sentientiam
facultates, scilicet sensus, appetitus sensitivus, et
vegetativa. Sensus est facultas corporis cognoscere
Cognoscere. Cuius potentia est ad percipiendum
subtile. Sensus duplex est externus et internus.

Sensus externus. est ille cuius organum exterius patet.

Sensus internus. est ille cuius organum interius patet.

Sunt sensus externi, visus, auditus, olfactus, gustus et
tactus. Visus est sensus externus qui circa
lucem et colores versatur. Auditus est sensus

externus qui circa sonos versatur. Internus, sensus
communis, imaginatio, abstractiva estimativa et vegetativa
sensitiva.

Memoria, Insitiva & finita. Sensus interne
quo ad præsentationem sensu perceptorum sine
inquisitione procedat.

Objectum sensus sensibilis appellatur.

Sensibile dicitur. Enim Singulare Corporum,
extensum & motuum sensus, & Singulare.

Dicitur Singulare quia sensus circa res utiles
occupatur.

Dicitur Corporum, quia sensus spirituales res
percipere non possunt.

Dicitur Extensum, quia sensus id quod est indivisibile
percipere non valet.

Dicitur motuum sensus, quia quod est sensibile, sensus
ad operandum determinat.

Sensibile duplex est præter & præterit.

Sensibile præterit est illud quod res sui
mouet sensum: ut color, qui præterit mouet visum.

17.

Sensibile per accid. est illud quod movetur secundum
alterius partem sensibilis, cum quo est conjunctum.
ut substantia parietis, quae movetur visum per
colorem, Cujus est substantia.

Apperitio est facultas Corporalis
cujus beneficio ad quod huc nunc tractandum
est pervenitur, et quod proximum est accidenti ex materia
Cognitionis sensus.

Vis motrix est facultas, Cujus beneficio ad
solum movetur locale, vel secundum se totum, vel
secundum aliquam sui partem.

De Anima Rationali. —

Est actus corporis organici, potentia vitam
rationalem habentis.

Tres sunt ad rationem facultates, Sicut intellectus,
voluntas, et memoria intellectiva.

Intellectus est facultas cognoscitiva spiritualis.

Voluntas & facultas appetitiva spiritualis.

Memoria intellectiva & facultas quae videtur

illorum imagines conservat, & servat & fixata

Cum aliqua inquisitione, ministeria appellatur.

[Decorative flourish]

Compendium Morale.

Moralis ita dicitur a moribus quod dirigit.

Moralis est scia et prudentia, quae actiones
hominis ad honestatem format.

Lex quo intelligitur actiones huiusmodi prout ad honestatem

formandas et proprium officium morale obtinere.

Actus huiusmodi definitur actus quibus hoc

obsequatur cum usu et aduersitate moris.

Quaecumque sunt in officio morali ad actum

hominis ut vocantur, vel ut propria, vel ut proprietas

vel ut species.

Quare huius Compendij tres erunt partes,

scilicet de propriis actibus humanis; 2da de

proprietatibus; 3ia denique de speciebus.

De

Principia actuum humanorum.

Principia actuum humanorum sunt ea quae ad actus
humanae exercitanda concurrunt, haec autem sunt vel
externa, vel interna.

Principia externa actuum humanorum sunt ea
quae sunt extra hominem moraliter operantem ut finis
ultimus, deus.

Principia interna congenita actuum humanorum quae a
natura concessa sunt, ut facultates naturales, puta intellectus
et voluntas.

Principia interna acquisita sunt ea quae actuum
exercitatio comparantur.

De

Principia Externis actuum
humanorum.

3.

Spica externa actuum huiusmodi, vel sunt effe-
ctiva, ut dicitur de angelis, qui nobiscum ad actus
hominum externaliter concurrunt, vel sunt finalia,
ut beatitudo.

hic agimus de virtutibus de quibus externa finalibus,
scilicet de beatitudine.

Beatitudo est finis, quilibet finis est aliquid bonum,
quare antiquae agimus de beatitudine agendum de bono
et finis.

De Bono.

Bonum vel est absolute vel relative.

Bonum absolute est illud quod in seipso

Bonum relative est illud quod viue habet
perfecti, ab antiquis describitur, id quod omnia appetunt,
quia nulla res est que appetitur sibi proprio, bonum

4. aliquod o persequatur.

Appetitus o inclinatio circa appetitum bonum.

Triples o appetitus naturalis, sensitivus et rationalis.

Appetitus naturalis o appetitio bonum sicut

bruta cognoscit, hoc appetitum lapid. Tunc dicitur

appetit.

Appetitus sensitivus in bonum et bruta

cognoscit sensum; hoc appetitum brutum appetit

cibum.

Appetitus rationalis o inclinatio bonum

et bruta cognoscit intellectus, talis o appetitus

quo hoc intellectus persequitur; hic appetitus voluntas

appellatur.

Bonum presertim dividitur in utile et appetitum;
honustum, jucundum et utile.

Bonum utile dicitur illud quod o tunc habet speciem

boni, sed quod respectu bonum o, ut visum.

Bonum appetitum dicitur illud quod respectu o bonum.

Ad illud habet spectandum, ut utitur.

5.

Bonum honestum est illud quod recte videtur
Conservandum, ut virtus.

Bonum iucundum est ipsa voluptas, vel id
quod affert voluptatem, ut Cibus et Spectu
Placiditas.

Bonum utile est illud quod pro alio expedit,
Cuius quod ad boni alterius Conservationem aliquid
Confert, ut divitiae quae Conservanda vitae proficiunt.

Bono opponitur malum.

Malum vel dicitur absolute vel relative.

Malum absolute sumptum est illud quod est
inpaforum. Relative autem sumptum est id quod
disconvenit, Cuius differentiam, Cuiusque id quod
autem sunt.

Malum triplex prohetur, noxium, molestum
et turpe. noxium opponitur utili, d. finitumque id quod
alteri nocet, ut morbus aali. molestum opponitur
iucundo, et vel id dolor vel id quod dolore preservat.

6. *Per uulnere turpis esse in hominibus opponitur honesto,
definiturq; id qd uita uarij aduersatur, ut uirtutis.*

De fine

finis est id cuius gratia aliquid est aut fit;
ut victoria respectu prelij.

finis diuiditur in finem cui et finem cuius
gratia.

finis cui est illis in cuius commodum aliquid
cadit, ut hoc respectu uirtutis. *finis* autem

cuius gratia est bonum qd agere intendit quodq;
expositum ppter se, ut dicitur respectu christianij.

finis cuius gratia duplex est, mediū, scilicet et
ultimū.

finis mediū est illis quia ad alium finem refertur;
sic uirtus dicitur finis mediū respectu christianij,

quia christianus plura exerceat operatur, ut
uirtutes acquirat quoniam tamen ad alium finem
refertur, uidelicet ad deum.

7.
finis ultimus illis qui ad alium referuntur.
finis ultimus, vel ultimus simplices vel ultimus.
hauriuntur quod dicitur.

finis ultimus simplices illis qui sub nullo
respectu ad alium finem referuntur: ut idem in finis
Christianorum.

finis ultimus hauriuntur quod illi qui in aliquo
certo genere ad ultimum finem ordinantur: sed in
alio genere ad alium finem referuntur: ut Sanctas qui
in genere iudicium ordinatur; sed in alio genere ad
ultimum finem ordinatur: sed in alio genere ad
ultimum finem ordinatur.

finis ultimus dividitur in finem operis et finem
operantis; prout et reuertitur.

finis operis quia etiam dicitur interius in illis
ad quem aliquis ex sua sua tendit; sic sublatio iudicium
in finis evagationis et reuertitur.

finis operantis hoc est extrinsecus in illo quod
agere sibi proponit, ut lucrum respectu arbitrii.

finis prout in illo qui prout intendit, ut

8. per victoria utpote prelij.

similiter utitur in illo qui utraque intendit
hoc est ad quatuor aliquid tendit mediante alio fine. Sic
per se finis prelij; quia prelium tendit ad pacem
mediante victoria tanquam alio fine.

De Beatitudine

Beatitudo vulgo dicitur summum bonum
et felicitas.

Definitur Status animi conditio aggregatio
perfectior.

Dividitur in naturalem et appetitivam, objectivam
et formalem, naturalem et supernaturalem.

Beatitudo natura est ea quae omnia habet
conditiones necessarias ad satiationem appetitus
naturalis, ut possit deus.

Beatitudo apparuit in ea quae videtur habere
 Conditionem ad iudicium beatitudinis requisitam, nec tamen
 illam habet, ut possit diuinitatem respicere a se.

Beatitudo obiectiva est bonum quod possidet
 aliquis adit beatum, ut dicitur.

Beatitudo focalis est ipsa possessio beatitudinis
 obiectiva, ut visio et amor dei.

Beatitudo naturalis est ea quae nascitur ut
 excedit, cum quae nascitur utribus. Ex parte ut
 cognitio dei abstractiva, quae habet per se ad lumen
 naturae cognitum, et amor dei, quae hanc cognitionem
 consequitur.

Beatitudo supernaturalis est ea quae nascitur ut
 superat, per visum dei et amor dei qui oritur a charitate
 supernaturali.

De

Principiis Internis Originibus Actuum Humanorum

Prima interna *egressa* actuum humanorum est
facultas naturalis, quae adhibetur huic *exercentis*

inservit.

Sunt praeterea facultates quae ad actus humanos
exercentis concurrunt. Sicut intellectus voluntas,

phantasia et appetitus *sensitivus*.

Intellectus concurrens ad breviter actuum
humanorum dirigendo voluntatem, hoc est ipsi proponendo
quid agendum et quid fugiendum sit.

Voluntas vero *propter* libertatem et
imperium quo caret facultates sibi subditas

ad agendum applicat ad actus humanos *exercentis*
concurrunt.

11.
Appetitus rationis concurrens ad actus humanos
exercendos quoniam ratio a voluntate, ipsaque passiones
naturaque imperanti obsequatur.

fantasia concurrens utraque ad actum humanum
exercendum quoniam n.g. voluntati obsequatur fantasia
et supbia colubritur.

In voluntate videtur Libertas, cuius Cognitio
voluntarij Cognitio superponitur.

De Voluntate.

Voluntatem definiunt id quod fit ab interno
proprio Cognoscitur singula, in quibus est actio.

Dr. id quod fit ab interno proprio, hoc est secundum agentis
inclinationem.

Ad id quod fit a proprio Cognoscitur singula,
in quibus est actio, id est obiectum, finis et Circumstantiae
Obiectum actionis est id circa quod actio se habet suam

¹² occupant confundi solent cum finibus actionis.

Sic pauperem subleuare dicitur obsequium illius actionis.

quæ uult aliquid subleuare pauperem.

Similiter actionis moralis de quo sic agit, ut
finis operantis.

Circumstantiæ actionis moralis sunt quedam

Conditiones accidentales, actionis suæ moralis
afficiuntur.

Circumstantiæ actionis moralis Septem uulgo
nunciantur: *utro, ubi, quibus auxiliis,*
Cui, quomodo, quando,

Quæ designat Conditionem personæ agentis
utrum scilicet homo qui dicitur agere sit laicus aut
clericus.

Quid denotat Condicionē obī, R. g. q̄libetū mē¹³
q̄libetū nō ablatē, puta utrum q̄libet fuit
fuit Contum numeror, aut unitum numerum
aurum vel argentum.

Ubi designat locum R. g. utrum aliquid in templo
vel in foro aliquid fuerit fuit.

Ubi denotat modum designat finem post munditia
R. g. utrum aliquid alium occidit utrum aut gladio.

Cur denotat finem R. g. utrum aliquis ergaudet
gloriam p̄ se dū aut uanam gloriam

Quomodo denotat modum actionis R. g.
utrum actuali anōid intentione vel intellectu.

Quando designat tempus, R. g. utrum
aliquid uno confortetur fuit, did. f. p̄ aut p̄o=
fuit.

Voluntarium vel cō directum vel indirectum,

14. primum vel mixtum, necessarium vel liberum.

Voluntarium directum est illud quod hinc
actibus significatur, volo. nolo.

Voluntarium indirectum est illud quod oritur a
voluntate aliquid omittente, quod debet omitti, ^{ut}
ut si propter negligentiam gubernatoris periret
navis.

Voluntarium primum est illud quod fit absque
repugnantia, ut deambulatio subacta voluptatibus
carnalium.

Voluntarium mixtum est illud quod fit cum
aliqua repugnantia, ut propositio universum in manu,
que fit de nocte naufragii,

Voluntarium necessarium est illud a quo voluntas
abstinere potest, ut amor beatitudinis.

Voluntarium est illud a quo voluntas
abstinere potest, ut amor dei in hac vita a quo
potest abstinere christianus.

Quod voluntarium dicitur in hominibus id spontaneum^{15.}
dici solet in brutis, et naturale in rebus inanimatis.

Voluntas opponitur involuntarium.

Involuntarium vel dicitur negativum, pro
eo quod est contra voluntarium; vel positivum pro eo quod
fit virtute voluntatis contra inclinationem

agentis

De Libertate

Libertas dicitur potentia, qua possumus omnibus
ad agendum prerequisite aliquid potest agere vel
non agere; hoc vel illo modo, hoc vel illud.

Duplex est libertas, una contradictionis, altera
contrarietatis.

Libertas contradictionis est ea qua voluntas
potest agere vel non agere, licet id quod agere et non agere sint

16. Contradictoria

Libertas Contradictoria est ea qua voluntas
pot. evadere actus Contrarios s. g. amoris vel
odii; Circa qua voluntas fieri pot. circa obiecta varia
puta circa bonum vel malum, idcirco vocatur Libertas
Contradictoria, quia ad ea quae sunt Contraria extendit.

De
Spicij internis acquisitis
et actum honorem.

Spicij interna acquisita actuum honorem
sunt habitus.

Habitus definitur q. sita succedere
potiae nat. ipsamq. juvare ad operandum ut
scia quae succedunt illi; ipsiq. tribuit facilitatem
ad recte discernendum.

Habitus dividit in spirituales et corporales.

^{17.}
Habitus spiritualis est ille qui residet in facultate
spirituali ut in intellectu aut voluntate.

Habitus sensibilis est ille qui recipitur in
sensus corporis Re. q. in appetitu sensitivo.

Hic agimus duntaxat de habitibus qui residet
in intellectu et voluntate.

De
Habitibus intellectibus
Habitibus intellectibus dicitur ille qui in intellectu
recipitur.

Habitibus dividitur in speciem veritatis
et modum.

Habitibus intellectibus speciem veritatis est ille qui nunquam
ad falsum sed speciem ad verum inclinat intellectum ut
suum.

Habitibus intellectibus speciem falsitatis est ille qui
speciem inclinat intellectum ad falsum, ut error.

Habitus nudius ē ille qui aliquando
ad verum aliquando ad falsum inclinat jllertum ut
opinio, fides, huius.

Habitus jllertus huiusmodi, virtus nudius
appellatur.

Virtus nudius huiusmodi ē jllertus
sapientia, scia, prudentia, et alii, .

Sapientia ē virtus nudius que circa
jlla ppa occupatur, hoc ē circa veritatem ad ppa
ut abq; discurtu cognosci possint, talis ē jllud
jppium, totum ē majus huius pte.

Sapientia ē virtus nudius que nec
altissima nec altissima ppa speculatur, huiusmodi
nobilitatē nec utilitatē ppa nobilitatē
nec utilitatē.

Sapientia interdum tamen sumit pro
habitu cuius beneficiis chorē in ppa equosant.

19.

Scia quatin sumpta a habitu demonstrat
finem esse cognitionis castae et eundemque naturae
propriam causam. Inuq; sub hoc respectu apparet
sapientiae quae in eternum in propria cognitione.

Scia strictius usurpata prout scilicet acceperit
virtutibus meritis discrepat, definitur habitus
demonstratiuus qui circa res inferioris ordinis
occupatur, quod est physica, quae corpora naturalia
complectitur.

Prudentia a habitu uoluntatis motu
actiuus circa ea quae sunt hominum bona naturalia
occupatur, hoc est circa ea a quibus homo probus
uel improbus denominatur.

Prudentia duplex est generalis et specialis.

Generalis prudentia est illa quae uoluntatem
circa ea quae sunt hominum bona uel mala a habitu
motu aliquid statum uoluntatis specialis, quod est illa
quae dicitur bonum hominum uel amandum, et malum

20 Insuper ad fugiendum.

Prudentia specialis est illa quae
probat circa ea, quae sunt hominum bona vel mala
habitu suo aliquod statum vite specialis.

Prudentia specialis triplex, scilicet **monastica**
economica, et **politica**.

Monastica dirigit officium viri boni **erga**
seipsum.

economica dirigit officium viri boni
familiae.

politica dirigit officium viri boni **erga civitatem**.

Unde definitur habitus **velut** cum modo officium
hoc est traditum **certae regulae** aliquod officium, quod
est tendit ad honestatem, id est a quo hoc nunc probum
nunc improbum denominatur, ut habitus edificandi.

De
habitu velut voluntatis
habitu velut voluntatis vel a se probum vel

Sp. Malum.

21.

Habitudo uoluntatis sp. bonum est ille qui sp. inclinatur uoluntatem ad id quod honestum est, ut uirtus.

Habitudo uoluntatis sp. malum est ille qui sp. inclinatur uoluntatem ad id quod turpe est et inhonestum, ut vitium.

Virtus definitur habitudo electiua consistens in ea iudicialitate quae a ratione est definita.

Dr. habitudo electiua quia per actum libere operatur, et ad actum libere uoluntatem inclinatur.

Dr. in iudicialitate consistens, quia uitat excessum uel defectum.

Dr. denique consistens in ea iudicialitate quae a ratione est definita esse iudicio uir prudens, quia ad uirum prudentem pertinent species iudicialitatis definitae esse determinatae.

Virtus moralis diuiditur in Cardinales et operum et Cardinales subordinatas.

22 Virtus Cardinalis est ea quae tanquam propria
moralis nititur.

Virtus moralis Cardinali subordinata est ea
quae alteri virtuti proprii subiacet, eam quae adiutrix
proprie vocatur.

Virtus Cardinalis autem proprie dividitur
in prudentiam, iustitiam, fortitudinem & temperantiam.

De Prudentia

Prudentia est virtus moralis quae
prescribit moderatorem quae sequere debet
virtutes illas quae ad utilitatem pertinent.

Est virtus intellectualis quae in intellectu tanquam
in subiecto residet.

Quare haec est agnoscere de prudentia, quando
quidam iam fuit exposita ubi sunt agnoscere de
habitu intellectus.

27.
Insuper ut utitur agamus de iustitia fortuna & prospera.
De iustitia

Iustitia dicitur contraria de propria
iustitia reddendi unicuique, quod suum est hoc est iustitia qua
nolumus officere reddere unicuique, quod suum est, ubicumque,
et quandoque, opus fuerit.

Iustitia dividitur in legalem, distributivam, vindicativam,
et commutativam.

Iustitia legalis jura tribuit communitati ex
motu boni publici.

Iustitia distributiva bona communia pro cuiusque meritis
distribuit.

Iustitia vindicativa scelera iuxta supplicia decernit.

Iustitia commutativa circa privata et contractus sumptionis,
locationis, usufructus et aliorum similium occupatorum.

De fortuna
Fortudo dicitur moderatrix audacie et timoris,

29 *probatum circa pericula moris sub illo julto.*

Duplex ē, una provocat hominem quando dicitur
oportet, altera vero hominem impetum sustinet, quando dicitur
et oportet.

De Temperie.

Temperie ē virtus moderatrix voluptatis
et doloris, ad appetitum concupiscentie pertinet,
maxime vero circa gustum et tactum.

Quadruplex ē scilicet abstinencia, sobrietas,
castitas, et pudicitia.

Abstinencia modum ponit in cibo.

Sobrietas modum ponit in potu.

Castitas moderatur voluptatem veneream.

Pudicitia modum ponit in aliquid venerari,
ut verba, aspectibus et gestibus.

De

34.

Proprietatibus actuum bonorum.

Proprietates actuum bonorum praeter
duas sunt, scilicet bonitas & malitia, ex quibus
alia proprietates oriuntur.

Bonitas moralis est conformitas cum
recta ratione.

Recta ratio dicitur quae legem naturae promittit; circa
quae singula ad prudentiae legem erigit;

Ad bonitatem moralem tria requiruntur, videlicet bonum
oblectum, bonum finem, & laudabilem circumstantiam, quae
omnia jam supra fuerunt exposita.

Malitia moralis est diffinitio cum recta
ratione, est negatio conformitatis cum recta mori.

Non solum requiruntur ad malitiam moralem quot
ad bonitatem moralem: nam bonum ex integro est ad

26. & malum ex minimo defectu.

De bonitate morali proflunt laus, honor, gloria
meritum.

De malitia morali proflunt, vituperium, dedecus,
infamia, dedecitum.

De

Speciebus actuum humanorum

Actus humanus duplex est elicitus & imperatus.

Actus humanus elicitus est ille qui immediatus est
voluntati proferenti, ut amor.

Actus humanus imperatus est ille qui ex voluntate
imperantis oritur ab alia facultate, ut motus manuum qui
imperatur a voluntate, et elicitus a potentia motrice.

Actus humanus elicitus vel est propositus boni,
ut amor, vel adestatimur mali, ut odium.

Actus humanus propositus vel est simpliciter

Sciō volitio, intentio, fructio, Consensus, Electio, & usus 27.

actum sumptum. hi autem actus supponunt iudicia
consultationis, quae ideo hic addiscentur.

Volitio est simplex amor finis, ut amor beatitudinis.

Intentio est propositum efficax consequendi finem
ut propositum efficax consequendi beatitudinem.

Fructio est quicquid iuxta ius possit, ut quicquid
iuxta ius possit.

Consensus est actus quo voluntas approbat
illud, quod proponitur ab intellectu, ut actus quo voluntas
approbat Laborem quem intellectus ad salutem nostram
videtur iudicat.

Electio est actus quo voluntas unum alterius
praefert ut actus quo voluntas Statum clericalem
Statui Seculari anteponebat.

Usus actum sumptum est actus quo voluntas
alias facultates sibi subditas ad iudicium suum
applicat ut actus quo voluntas Christiano Carui

28 Castigatio impet.

Consultatio actio nudata media quibus finis
intuitus comparatur inuestigandis.

Inter actiones uoluntatis imperio subditas, nullae
sunt quae magis negotium ipsi faciant quam
passiones de quibus hic breuiter agendum est.

De Passionibus

Passio definitur motus appetitus sensitivus
ortus ex imaginatione boni uel mali sensibilis
Cum aliquo corpore immutato.

Sex passionum pertinet ad appetitum
Concupiscentiam & quinq; ad appetitum irascibilem.

Passiones appetitus Concupiscentiae sunt
amor, odium, desiderium, fuga, gaudium & tristitia.

Et motus appetitus Concupiscentiae circa
bonum absolute spectatum hoc est circa bonum quod est

appresenti & abstrahi.

Odium est motus appetitus concupiscentie circa
malum absolutum sumptum, hoc est circa malum quantum
abstrahit a presentia & abstrahi.

Desiderium est motus appetitus concupiscentie
circa bonum abstrahit.

Fuga est motus appetitus concupiscentie circa malum
abstrahit.

Gaudium est motus appetitus concupiscentie circa
bonum presentem.

Tristitia est motus appetitus concupiscentie circa malum
presentem.

Passiones appetitus irascibilis sunt, species
desperatio, audacia, timor & ira.

Species est passio appetitus irascibilis que versatur
circa bonum abstrahit, cuius contrarium representatur ut
possibile.

Desperatio est passio appetitus irascibilis circa

30. Bonum abstrud ut impossibile exhibetur?

Cruentia est passio appetitus irascibilis quae
versatur circa malum abstrud quod representatur ut
propulsabilis.

Timor est passio appetitus irascibilis quae versatur
circa malum abstrud, quod est iudicatur propulsabilis.

Ira est passio appetitus irascibilis quae versatur circa
malum concretum cum difficultate repellendum.

Esperitudo Concupiscentia ab irascibilis disquirit
quod illud versatur circa bonum obtinendum spectatum ut
arduum, hic vero circa bonum obtinendum consideratum ut
arduum occupatum.

Compendium Logicae

Logica est scientia et ars quae dirigit operationes
mentis ad veritatem; cum ad veritatem illustrandum

Ex quo infertur operationes mentis quae sunt
ad veritatem dirigendam et proprium logicae obiectum.

Operatio mentis est actio qua intellectus vitaliter
exprimit imaginem alicuius rei intelligibilis.

Operatio mentis triplex est apprehensio simplex,
iudicium et discursus cum rationum.

Apprehensio simplex est operatio per quam intellectus
aliquid percipit absque affirmatione, et negatione, ut illa
actio quae intellectus percipit virtutem et nihil deest
affirmando aut negando.

Iudicium est operatio quae intellectus aliquid percipit

² cum affirmat et negat, ut cum illud iudicat
virtutem et honestam virtutem et ad fugiendam.

Dissentire est operari perquam illud unum
et alio aut ex pluribus infert ut cum illud sic
videtur.

Virtus est honesta,

Ergo est amanda.

Sed sic

De honestum est amandum;

omnis virtus est honesta;

Ergo omnis virtus est amanda.

Quaecumque sunt per se virtutes ad tres
modos generantur.

Quobrem huiusmodi tres sunt per se

Prima est de illis que spectant ad ius
modum operandi.

Secunda est de illis que spectant ad idem modum

operatio.

3.

Tertio, dicitur de illa quae pertinet ad tantam
multitudinem operum.

De his quae

Spectant ad partem mentis operum

Duo potissimum ad partem naturae operum spectant,
scilicet intellectus, et categoriae.

De Intellectibus

Universale, secundum unum modum idem esse
minime vel aliis.

Universale, dupliciter complectens et incomplete
universale complectens est illud quod pluribus tenet
exprimitur, ut illa propositio:

Omnis homo est animal;

Partiale, incomplete est illud universale quod unico tenet
exprimitur: ut hoc.

6. *Utile* in *pluribus* & *quintupliciter*, scilicet, ut loquuntur,
in *causando*, in *significando*, in *representando*, in *oblando*,
ut in *predicando*.

Utile in *causando*, & *eadem* *utiliter* hoc & *eadem* quod
ad plures & *varios* *efficitur* *exordis*; ut dicitur, *sol.*

Utile in *significando*, & *signum* *utalis* plurium *ordium*,
hoc & *aliquid* *unum* *multa* *significans*, ut uox *istius*,
canis, quod *significat* *canem* *marinum* & *canem* *domesticum*,
& *signum* *solis* *coelestis*.

Utile in *representando* & *aliquid* *unum* quod *multa*
representat, ut *imago* *hominis* *existens* in *mentis* quod *singula*
uiae *huius* *individua* *exhibet*, quod *per* *inter* *commodum*.

Utile in *oblando*, & *eadem* *utiliter* hoc & *eadem* quod &
una & *aperta* in *multis* *inferioribus* *existens* *univoca*
& *divisa*, ut *humanitas* *petri* & *pauli*.

Utile in *predicando* & *attributum* *utale*, hoc &
aliquid *unum* *aptum* *predicandum* *multis* *univocae*
divisim: ut *hoc* *ut* *per* *petrum* & *paulum*.

Immortale, in Ethico metaphysicum appellatur, quia
exprimitur potestum abstracto.

Utale, in predicando logicum appellatur quia
exprimitur tenore concreto, Logica enim tenore concreto
considerat quod unusquisque sit subicibilis aut predicabilis.

Utique, hoc utale patet tunc in Ethico, tunc in
predicando simul spectatum, diffiniri solent unum aptum
intra multum, et deinde predicari unum ac divisum.

Dr. unum, nam utale prout utale est aliquid individuum;

sic R. g. quia genus est utale respectu specierum;
ideo species est dividuum per genus.

Dr. aptum intra multum et predicari de multo
hoc est habere est repugnantiam, ut in multis existat ac
dividuum affirmetur.

Sufficit haec aptitudo, ut requiritur actualis
existit in pluribus, haec sic licet unum
habet talem naturam utalem, quia possunt esse multi
solida.

Dr. unum hoc est habere sententiam, cum habere significacionem,

8. Eadem non respondere.

Adit^r dicitur hoc ad eam sui divisionem, aut multiplicitatem.

Hic nam divina licet communiter tribus personis sanctissime trinitatis est et triunitas, quia multiplex et unum.

Utile hoc modo spectatur ad quintuplex, scilicet genus, species, differentia, proprium, et accidentem communem.

De Genere.

Genus est utale quod est in multis speciebus differentibus, tanquam partialiter continetur et deinde predicari potest in quod incompositum, ita ut sit quod est in hoc et illud; et aliquid de hoc et illud predicari potest.

Genus est in multis speciebus differentibus hoc est essentia cum definitionibus discrepantibus; illa enim species differentes quae sub eodem genere distinctae habent essentiam cum definitionibus ut hoc et illud realiter et irrationaliter.

Genus predicari potest in quod incompletum, in quod hoc est
Essentialiter & Substantive, genus predicari potest incompletum,
tanquam pars illius quia propter genus requiritur aliqua
pars Essentialis ad constitutivum speciei sicut diffinitio. Sic
propter ad requiritur naturalis constitutivum horum.

Triplex est genus, Superius, medium & inferius.

Superius genus illud quod alia infra se habet nullam
speciem agnoscit ut ens reale.

Medium est illud quod aliud supra & aliud infra se
agnoscit ut videtur supra se corpus, & infra ad
agnoscit.

Genus inferius est illud quod quiddam agnoscit genus
supra se, & autem infra, ut ad respectu horum; nam ad
est genus inferius, sic enim hoc comparatur?

De Specie

Species est utale quod esset potest in
multis solo numero differentibus, ut tota comitatus
Essentia, & ad illa predicari potest in quod completum, ut humanitas

10. que pot esse in petro & paulo, & hoc qui predicant
pot de petro & paulo.

Ex La In solo numero differe que videtur species
infima subiacent, ut petrus & paulus qui sub hoc
collocantur.

Species predicantur ex parte hoc ut tota comit
est, quia species, per se ita est comit ex parte
nimirum generis & differe significat.

Species predicantur in quo, hoc est & Malher
substitu, si ad unum nomen attribuimus, species
predicantur in quo, quia respondet ad questionem
factam per quid, sic querenti quid sit petrus, & hoc,
optime respondet & hoc, ut supra.

Species proprie est data, ut species
distinguitur id quod directo & immediato subit generi;
ut distinguitur a differe que indirecte generi subiacet;
Dicitur id quod immediate subit generi ut distinguitur ab
individuo quod per se subiacet immediato, hoc est individuum specie.

Sic Bernardus subicit alij mediante hoc. 10.

Species *Ordinata* ut *utalis* *Supra* huius
Definita.

Species *Subalterna* est ea quae sub vario
respectu est *genus* et *Species*, ut aliquid quod est *genus*
respectu hominis, et *Species* respectu civitatis.

Species *Infima* est ea quae habet *unum* *suble*
individuum solo numero distincta, ut homo qui habet sub
se *petrum* et *paulum*.

Salva *Species* *Infima* est *Secundum* *utalis*, cum
eius *Species* *Subalterna* sit *genus*, ad *unum* *utalis*
revocatur.

Species *relativa* habet ad *individuum* *propter*
prae *aliquam* *agendum* de *ceteris* *utalibus*, hic de
individuo *agendum* est.

De *Individuo*.

Individuum ita dicitur quod *dividi* non possit *intelle*
quo est *ipsum*.

¹² Individuum dicitur id quod de uno thing predicari
potest, cum quod pluribus infusionibus contineri possit,
cum denique quod immediato et indirecto subiacet speciebus infusis,
ut potest.

Individuum dividitur in vagum et determinatum.
Vagum individuum est individuum indeterminatum,
hoc est individuum quod aliquid singulare confuso significat,
ut aliquid hoc.

Individuum determinatum est illud quod distincte
significat aliquid singulare, ut potest.

De Differentia

Differentia quatuor est id quo aliquid discrepat
ab alio.

Triplex est differentia contra se habens, propria et incommensurabilis
propria.

Difference contra se habens est accidens contra quod aliquid
ab alio discrepat, ut scilicet quod hoc dicitur differre ab aliquo

Propria differentia in accid. proprium quo aliquid
ab alio differt, ut ut videndi in qua res differt

ab equo.

Differencia manens propria in aliquid essentialis quod
una ab alia differt ut malitiam qua homo differt

a bruto.

Differentia conia ad quantum virtuale
ordinatur

Differencia propria ad quantum virtuale spectat.

Differencia manens propria in hum. virtuale de
quo hic agit, constituit.

Differentia quod pertinet in hum. virtuale
definitur virtuale quod potest inesse multis, ut pars illa
minus conia, et dicitur predicari in quocumque, ut
veritas in petro et paulo, et veritas quod predicari

potest de petro et paulo.

Differencia predicatur ut pars illa minus conia, et
in hoc distinguitur a genere, quod est pars illa conia.

19. *Differentia* pars illa quia pars diffinitionis
in alia parte essentiali, quae speciem constituit sui generis
sic in hoc parte materialis apparet aequalitas.

Differentia praedicatur in quodlibet hoc essentialiter
ad primum, si tunc nomen speciem diffinita praedicatur in
quodlibet, quia ut inveniatur differentia essentialis duae quaestiones
veritate sunt una per quod aliter per qualem. V.g. ut
inveniatur hoc differentia quaerendum est quid sit hoc
tuncq; respondetur est aequal; deinde quaerendum qualem aequal,
et respondetur essentialis quod est hoc differentia.

Differentia generica vel essentialis vel generica vel specifica.
Differentia generica est ea quae primum constituit
ut substantiam quod constituit aequal.

Liter definitur utale quod aptum est in multis multis
speciebus diffinitionibus ut pars essentialis minus conueniens,
et dicitur praedicari in quodlibet.

Differentia specifica est ea quae speciem constituit
ut materiam quod constituit hoc.

Liter definitur utale quod potest in multis multis

Solo numero differentibus quae sunt in materia minus
conueniunt, et diuine predicari in quibus quod.

De Proprio

Proprium dicitur quatuor modis.

Proprium primo modo est illud quod soli conuenit, sicut
non omni, ut et medicum, nam solus homo est medicus
sed omnis homo est animal.

Proprium secundo modo est illud quod soli conuenit, sed
est soli, ut et bipedem, nam omnis homo est bipes saltem
iuxta naturam ordinem, sed solus homo est bipes.

Proprium tertio modo est illud quod soli et soli conuenit,
sicut et species, ut hominem canis.

Proprium quarto modo est illud quod conuenit soli et species,
ut et virtutem quod conuenit soli homini et soli et species.

Hoc proprium quarto modo spectatur quum universale constituit.

Proprium quoniam est quum universale, et est inest universale
quod aptum est inest multis et diuine predicari, accidentaliter

16. *Necesse est respondere, utrum videtur et videtur.*

Primum conuenit accidentaliter in eadem in primum
quia ~~in~~ extra illam ~~etiam~~, quidquid enim est in illa
alium in de accidentaliter hoc est aliquid quod accidit
esse.

Primum necesse conuenit in eadem in primum, quia
ab illa in separari uoluit, sic ut videtur necesse conuenit
hoc, quia sic profertur ab illa, ut ab baptismo
et possit.

Primum necesse predicatur, nam primum et uel ipsa
eius in primum determinatur ut taliter affirmant, ut
videtur respectu huius, nam optime de omni hoc in
et in illa in hoc.

Primum predicatur in qualis hoc est accidentaliter et
adfectus.

Predicatur in qualis, quia respondetur ad questionem
factam per qualis, nam re. g. Si queratur quid in hoc optime
respondetur in illa,

Primum uel in genere uel specificum.

17.

Proprium genericum est proprium quod fluit a gradu generico;
ut tactus qui profluit ab aëritate.

Liter definitur proprium quod predicari potest de multis speciebus
differentibus.

Proprium specificum est proprium quod fluit a gradu specifico,
ut uia uideri quod quae profluit a uitalitate.

Liter definitur proprium quod predicari potest de multis
solum numero differentibus.

De ecedente Coni

Ecedens Coni definitur a possessore id quod potest
adire aut abire, a subiecto sine illius infirmitate, ut
scia quae potest adire in bonum, et abire in malum, salua uitalitate
illius.

Ecedens Coni separari potest a suo subiecto uel uitalitate
ut albedo a parietibus, uel praesentia, et tunc abstrahitur,

hoc est unum sine alio Conspicentibus, sed ob hoc negantur,

hoc modo nigredo separari potest a Coni, quia illud negantur
potest Coni tunc nigredine salua uitalitate illius et sic

Accidens Conuenerunt in quintum uirtute

diffinitio uirtute qd aptum in multis multis contingentes
et de iis predicantur in quibus, ut doctrina et doctus respondet
petri et pauli.

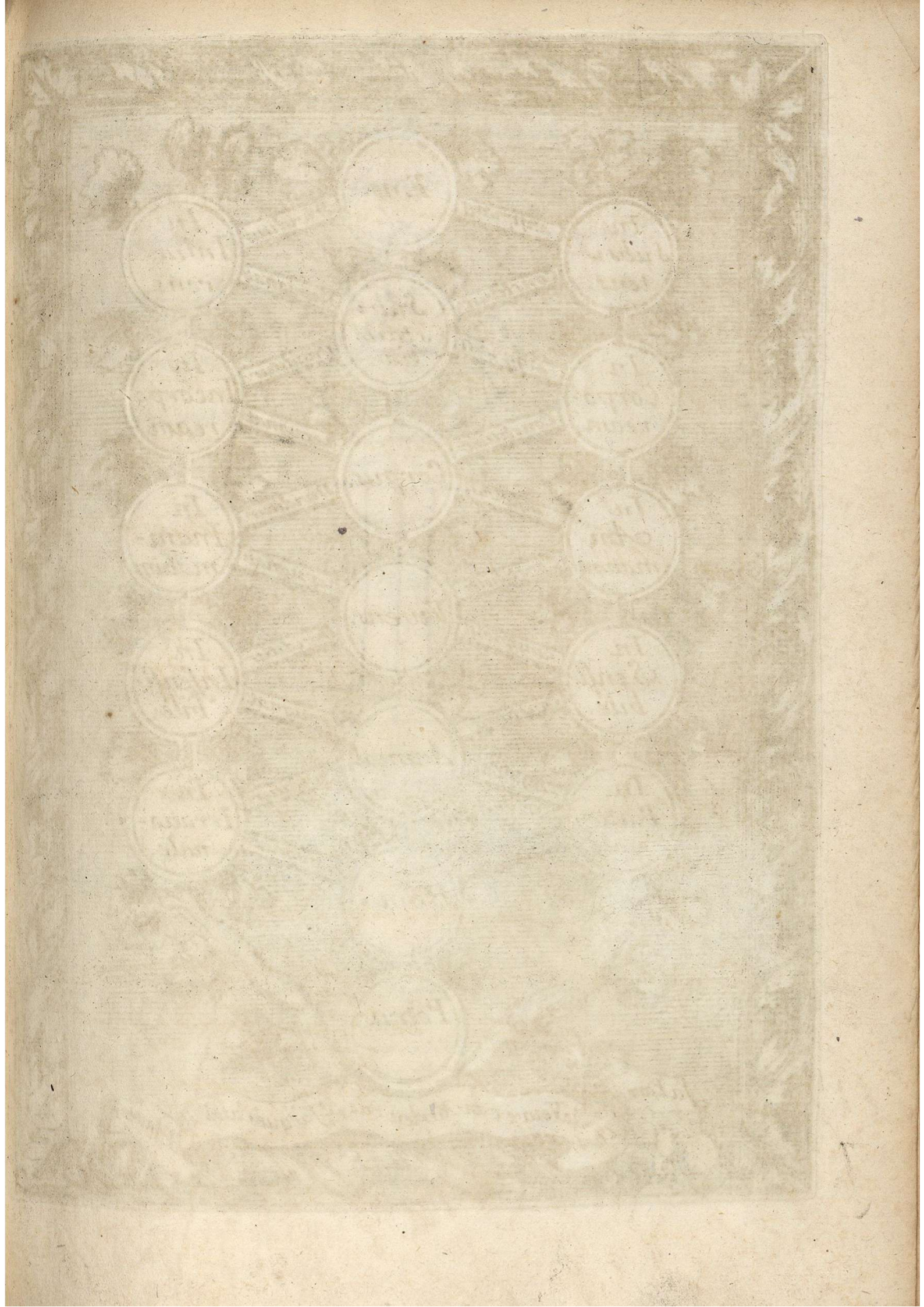
Accid. Conuenerunt contingentes Conueniunt suo subto, quia
negari pot de subto salua remanentibus illius etia
sic albedo negari pot, de parietis salua remanentibus parietis
etia.

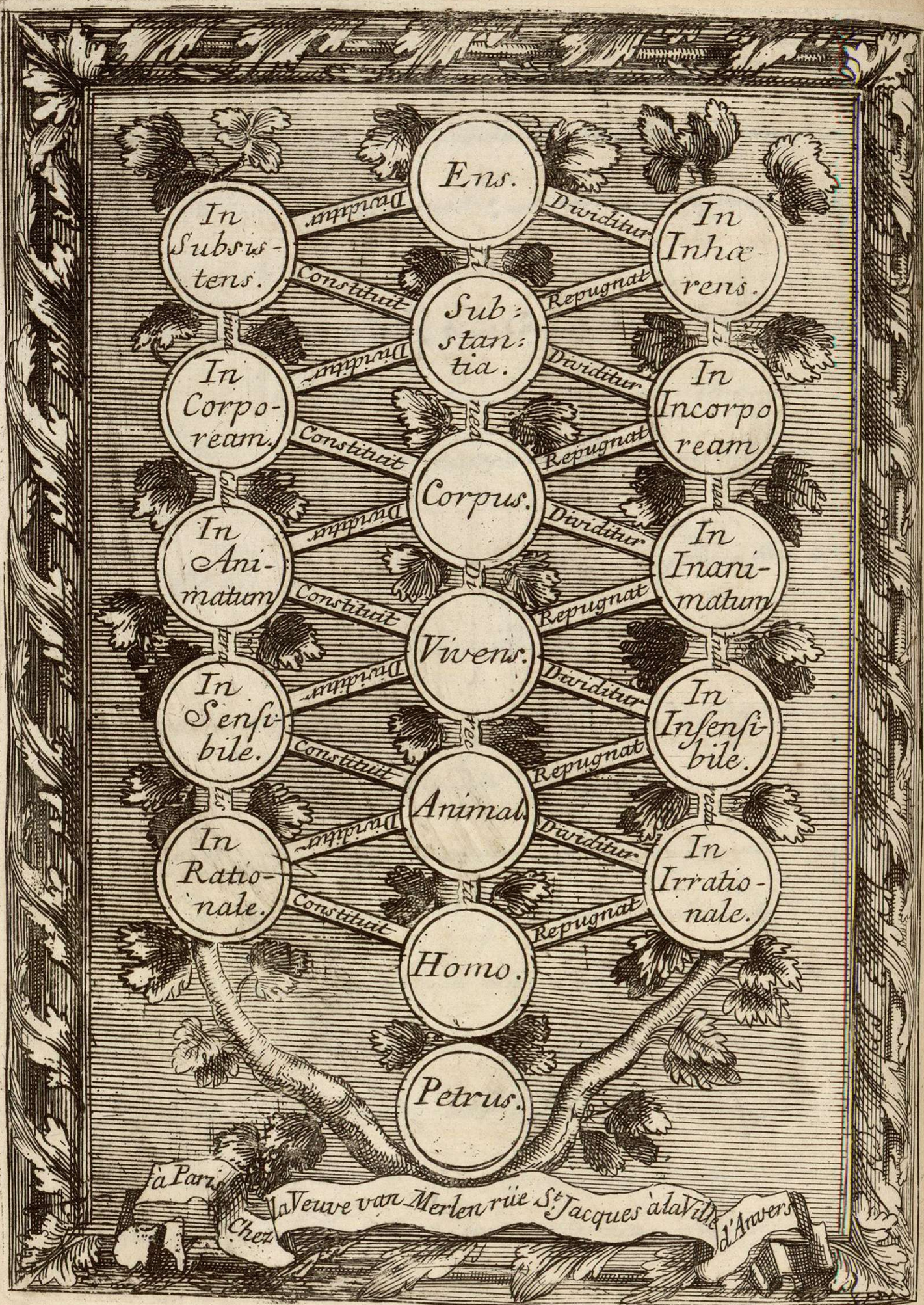
Accid. Conuenerunt predicantur in quibus simpliciter, hoc in
accidens et adiectiuum, ita predicantur de, quia respondet
ad questionem *Quid sit* praefatus, sic R. q. Si queratur
quid in hoc optimo respondet in doctus.

Accid. Conuenerunt in quibus Conueniunt Abse specificum.

Accid. Conueniunt in quibus Conueniunt qd conueniunt multis specie
diffinitibus ut albedo nivi et ebore.

Accid. Specificum in quibus Conueniunt qd conueniunt pluribus
solo numero diffinitibus, ut doctrina petri et paulo
nota in quinque uirtutibus Supra enumeratis tria
priora, et essentialia, et duo posteriora accidentalia.

Nota. Istam inter perfectiones et alia in quolibet 19.
individuo existit, alia superiora, hoc idque
Latine patet, alia inferiora, id est quae minus
lato patet, illae autem perfectiones superiores et
inferiores idcirco vocantur gradus, et quia videntur
in utroque tunc spiritualibus, tunc in utroque corporis,
faciuntque compositionem metaphysicam seu virtualem, idcirco
gradus metaphysici vocantur.

De Categoriis

In Libro categoriarum Aristotelis, tria solent explicari,
scilicet autem predicamenta, predicamenta et postpredi-
camenta.

De Interpretamentis

Interpretamenta sunt quoddam ad intelligenda
predicamenta oia necessaria.

Interpretamenta sunt quadrupliciter generata sunt
diffinitiones quaedam autem interpretamentorum alia, hoc idcirco
quoniam nonnulli quoniam cognoscuntur praemitti debent cognoscere

20. prædicamentorum.

Necessitas est ut sita. Sigillatim expendamus. Sufficit
hoc in loco explicare quomudam tenorem, quorum notitia
videtur esse necessaria, deinde ad categoriam progrediemur.

Termini qui hic definiuntur solent, sunt homonymi aut
æquiuoci, synonymi aut univoci, analogi et
paronymi aut denominativi.

De æquiuocis

Æquiuoca sunt ea quorum notia eadem est ratio
nullo nomini respondere plane diversa, ut Canis

domesticus, marinus, et Canis: nam hæc tria
habet notia eadem Canis, diffinitur vero huius notia
respondere plane diversæ.

Nomen ipsum æquiuocum dicitur æquiuocum æquiuocum.

Recipit ipse quibus hoc notia convenit, dicitur æquiuoca
æquiuoca.

De Univocis

21.

Univoca sunt ea quorum nomen in compositis et simplicibus

con significatio non respondens partibus badue, ut petrus
et paulus respectu hominis.

Nomen ipsum de univocum univocum

Red ipse quibus hoc nomen convenit dicitur univoca
univocata.

De Analogis

Analogia sunt ea quorum nomen in compositis et simplicibus
respondens partibus badue partibus distincta, ut vinum

farmacum et ad respectu sanum, hoc enim ordinatur
sanum, sanitas vero ordinatur illi convenit, sed distincto
modo: namque vinum est signum sanitatis, et farmaceutica causa,

et subiectum tale:

Vox ipsa composita quae significat aliquid partem dicitur
partem distinctam, de analogum analogum, ut sanum.

Red ipse quibus vox ipsa convenit, dicitur analogum

ut unum, pharmacum, et al.

De Paronymia

Paronymia. Reddenominatio quatinus sumpta
sunt ea quorum unum ab alio denominatur.

Paronymia. Strictius sumpta sunt ea
quorum unum sic denominatur ab alio ut sit totum
aliquod seu concertum accidentale, ut iustus, et iustitia,
nam hoc denominatur iustus a iustitia, et iustus totum
aliquod accidentale. Eius concertum significat nimirum
totum aliquod quod includit, substantiam et accid. hoc est
iustitiam. De numero categoriarum.

Utequane nunc de categoriarum aliquot dicendum
quid sit categoria.

Categoria definitur sive ardispositio naturalis suppositi
quid et bonum quod sub ipso continentur.

Dr. sive ardispositio quia in categoria sunt quaedam ^{propositiones} priores et

Dr. sive naturalis quia fundamentum sit in natura positum quaedam
latius patet et quaedam minus late, sic corpus latius patet
quam vivens et ideo corpus super vivens collocatur.

27.
Additur dispositio Supertruncata et tunc quedam quæ
Supertruncata continetur, quibus habere maiorem categoriam
designatur.

In categoria duplex est linea sunt directæ in qua
ponuntur genera, species et individua, et indirecta lineæ
collateralis, in qua differentie collocantur.

Quod ut hæc omnia sint magis aperta ipsius oculis
subiicienda sunt: quodam antiquam ultimum progrediamur,
explicanda in arbor porphyriæ.

Arbor porphyriæ.

Substantia in Supertruncata genere huius categoriæ,
quæ describitur in arboris porphyriæ, cetera quæ sunt in
eadem linea, quæ directæ appellatur, sunt genera, species
et individua.

In alia duabus lineis collateralibus sunt
differentiæ quæ sunt divisiuæ et constitutiue, ut
divisiuæ quod dividit unum et constitutiue quod
constituit alia; et alia quod dividit alia et constituit hoc.

24 *Categoriae*, Substiae hic o fuit exposita, ut vide illius
speciem & singula illius individua cognoscant, ad illius
ut ordo veniat, quae continentur in categoria, innoscat.

Categoriae, notiones & definitiones, ad numerum
Categoriarum progredimur?

Categoriae dicuntur vulgo numerantur, videlicet, Substia
quantitas, qualitas, relatio, actio, passio, ubi quando situs
& habitus.

De Substia

Substia definitur dua parte Substantia, hoc est
indivisa Subto cui inhierat, ut homo, equus, lapis.

Substia duplex est, scilicet ja est singularis, &
ita est universalis.

Substia ja est singularis est ea quae de pluribus
infusionibus praedicari nequit ut petrus.

Substia ita est universalis est ea quae de pluribus
infusionibus praedicari potest, ut homo qui potest attribui petro &
paulo.

Subiecta Singularia completa nullo de suppositum
et persona si praedita sit intellectu.

Elementum ultimum Subiecti Singularis Subiecta
de hypothetico, suppositivitate et proportionalitate symbola illata
praedita.

categoriae sunt accidentia.

Duebus modis utuntur.

1o. Unum Sumitur quodammodo apponitur Subiectis, prout Subiecta
et Subiecto respectu definitur Unde aliter inveniendum, ut Scilicet
inveniatur reali.

2do Sumitur quodammodo apponitur Subiectis, id est, quod essentialiter
attribuitur Subiectis Singulari: et Subiecto respectu definitur
attributum quod accidentiter Conuenit Subiectis Singulari,
ut et doctum respectu praeter.

Sub hoc respectu proteriori de ratione accid. predicabile
est categoricum.

Sunt categoriae accidentium, videlicet quantitas, qualitas

Veritas, autem, patet, ubi sita et habitus et quando.

De Quantitate

Quantitas definitur accid. quod respondet ad quæstionem
factum per quod de quantum.

Secundum hanc definitionem, quantitas dividitur in Continuum
et Discretum.

Quantitas Continua est ea cuius partes physice et naturaliter
conjunguntur.

Duplex est permanens et successiva.

Quantitas Continua permanens, est quantitas Continua,
cujus partes ordine temporis existunt ut quodammodo magnitudo:
triplex est, linea, superficies, et solidum.

Linea, vulgo definitur quantitas continua permanens
extensa in longum solum, seu magnitudo longa sine latitudine
et profunditate.

Superficies vulgo definitur quantitas Continua permanens,
extensa duobus modis in longum et latum, seu magnitudo
longa et lata absque profunditate.

27.
Solidum Cori corpus matematicum unius definit
spatium continua permanens extensa in longum, latum
et profundum, et magnitudo longa lata et profunda.

Quarta Continua Successiva est continua
cujus pars in se habere potest hunc, hoc est quamvis alia
aliam succedunt, duplex est scilicet motus et transitus.
Motus est multitudo continua successiva, ut deambulatio.

Tempus est mensura durationis, hanc mensuram vel
temporis vel durationis ut eternitatem divinam, vel diurnam, ut
motus scilicet.

eternitas divina quae de transitu partium, et habet
partem ultimam, quanto est brevior quaedam fortis et propria
dicta; sed habet partem quaedam ultimam, unde unius definit
Extensio quaedam virtualis.

Duratio est mensura, quae motui locali et eternitati divinae
respondet, nihil aliud est praeter existentiam et mensuram
Continuam: haec duratio dei est tempus partium,
ut dicitur ab alio tempore quod est eternum.

Quinta distincta est ab aliis quibus partem physicam et mathematicam

o sunt Coniuncte; duplex t, sicut numerus & oratio
vocalis.

Numerus est collectio unitatum.

Oratio vocalis est series plurium vocabulorum
in pronuntiatione sibi invicem succedentium.

De Qualitate.

Qualitas describitur accid. a quo proprie
nec aliqua denominatur qualitas, ut doctrina respectu
potest; nam si quaeratur qualitas in potestate, optimus respectus
est doctrina;

Quatuor est qualitatis species aequae; binariae sunt,
sicut habitus et dispositio; potestas et impotestas, patibilis
qualitas et passio; forma et figura;

Habitus est dispositio et qualitas quae succedat
potestati naturali; ipsa quoque iuvat ad operandum.

Habitus et dispositio necesse est tres differant. Primum
magis et minus, quod videtur habitus sit facilitas

Sit facilitas agendi quae difficilis a subto separari potest; 29.
ut scia non pariti; dispositio tunc sit facilitas agendi
facilis mobilis a suo subto, ut scia tyronis.

Potia naturalis est impotia in q[uod] sita
a sua iulita ad agendum, aut patiturum
aut resistendum, ut illud q[uod] a sua concitudo
habet ad illigendum; molletudo quae data est
eade ad facile percipiendum diversas figuras,
et duntaxat cupit apud unum Conrad alibi
resistit.

Differunt inter se potia naturalis et impotia
Secundum magis et minus: hinc videtur in iulitudo
de potia, quia resistit, et minus de impotia, quia
laesum.

Satibilis quia est passio in q[uod] sita quae
unio sensu externo percipi potest, ut color visus, odor
odoratus.

Differunt inter se satibilis quia et passio

30. Similitudo magis et minus; hinc pallor ortus
in gravi morbo dicitur patibilis quia pallor vero
ortus ex habitu aetate dicitur pallio, quia prior tenaciter
et propterea minus tenaciter suo subiecto inhaerent.

Forma est figura et quantitas, quae terminatur
quantitatem modificat, haec autem quae terminatur quantitate, ut
rotunditas.

Forma et figura differunt in hoc quod haec
tribuat utrum naturalis, illa utrum artificialis.
Sic de forma domus et figura hominis.

Nonnulli vero aliter exprobrant, sicut ex illa figura
dici de utrum artificialis et naturalis, sicut vero
de utrum naturalis; hinc quod illud rotunditas celi
est forma, et rotunditas pileae est figura, sicut haec est descriptio
in magis innotuit.

Relatio definitur habitudo unius ad alterum, ut
potestas quae est habitudo patris ad filium.
Relatio duplex sicut vera et falsa, et ficta et realis.

Relatio realis dicitur ea quae a multis est pendit, ut
paternitas ad filium.

Relatio ficta est ea quae pendit ab intellectu, ut relatio
quod ad speciem, et speciem ad individuum.

Relatio realis dividitur ipsam a qua tenetur est fungitur
hunc numerum tenendi, et tunc a qua tenetur fungitur
hunc numerum tenendi.

Relatio a qua tenetur est solum fungitur numero tenendi;
quoniam nonnulli relationes appellantur: yperbolicas, alia conueniunt
accidentaliter suo subiecto, ut relatio quae constituit actionem, alia
conueniunt essentialiter suo subiecto ut relatio facultatis
ad obiectum.

Relatio quae conueniunt essentialiter subiecto vulgo
transcendens appellatur, quia uagatur per se per se
continuum gra.

Relatio a qua tenetur fungitur hunc numerum tenendi est
relatio categorica quae vulgo definitur relatio accidentaliter a qua
totum est in se ipsum. Sicut Sicut subiectum ad aliud, ut
paternitas quae accidentiter conueniunt hoc, et a qua totum est in se ipsum
hoc quod a hoc quod.

hæc relatio dicitur categorica quia aliqua speciali
categoria coexistit.

Item illi quatuor modi relationis fungitur ut unus numerus terminandi
sit ut q. hoc quod sit comparatur cum rationabilitate
tam ut unus terminat.

Ceterum quatuor modi relationis notata et precipua de illius
fundamento structura utriusque gratia respectu
patentitatis, eam proinde quatuor modi relationis quod tunc
proinde aut unum ad aliud refertur nullo de ratione
fundandi circumfunditur proinde ut actualiter quatuor
respectu patentitatis illud in quo relatio recipitur
subtium relationis appellatur ut hoc respectu patentitatis.
Illud ad quod subtium refertur terminus relationis appellatur ut
hoc quod sit ad quod hoc quod sit refertur per patentitatem.
Subtium et terminus relationis illius contraria appellantur,
quia negatio ita pertinet ad subtium et terminum ut extra illa
non existat.

Subtium et terminus dicitur relata quia ad se invicem
refertur dicitur quotata quando ad se invicem mutuo
preferuntur. ut pater et filius nam pater refertur
ad filium et vice versa filius ad patrem.

De actione

Actio est actus agens in se, cuius est

accid; a quo est aliqua denominatio formalis agens, ut

actio a qua denominatur motus formalis illius

actio multo modis dividitur sed per se non dividitur

in immanentes et transientes

actio immanens est ea quae in agens recipitur, cuiusque

nihil extra agens producit, ut visio quae recipitur in

vidente et quae extra illum qui videt, nihil producit

actio transiens est ea quae extra agens recipitur, cuius

quod aliquid extra agens producit, ut caliditas per quam

ignis lignum calidat. De Passione

Passio definitur actus patientis in se, cuius est

accid; a quo est aliqua denominatio patientis, ut caliditas

pro ut recipitur in ligno.

Non multum differunt inter se actio et passio, nam

utroque dicitur subiectum respectu de actione et passio. actioque dicitur

esse in agens, passio vero in eum patientem esse. ut

caliditas de actione quod producit ab igne, passio autem pro ut

in ligno recipitur. De Obiecto

Obiectum est accidens per quod est aliqua formalis alicubi. cuius est

praesentia in loco.

Obiectum dividitur in diffinitivum, circumscriptivum, permanens, et fluctans.

De oppositis

33.

oppositio est pugna quae inter multa reperitur. duplex

est Completa & incompleta.

oppositio Completa dicitur ea quae reperitur inter multas orationes

Sed oppositio quidam est illa quae occurrit inter istas propositiones

videlicet hoc est aal, nullus hoc est aal. —

oppositio Simplex est incompleta est ea quae occurrit

inter ea quae simplicibus terminis exprimuntur, ut ea quae

reperitur inter calidum & frigidum.

oppositio Simplex vel a propria vel impropria.

Impropria dicitur ea quae vel nascitur ex sola diversitate

quidam reperitur inter albidum & delucidum, vel ex diversitate

est societas imposita; itaque ut hoc pugna est sit specialis:

quidam est oppositio quae occurrit horum inter se quoniam.

Quae improprie sunt opposita appellari solent disparata.

Propria & perfecta oppositio dicitur ea quae nulla specialiter

terminis pugnant, hoc est pugnant, ut simili

modo est pugna cum aliquo alio: hoc modo opponitur

Calor & frigidum.

Quæ sic pugnant duo propriè opposita, suntq;
 quadruplicia quid, scilicet Contraria, relativa, privativa &
 contradictoria.

Contraria sunt duo butia positiva quæ sub
 eodem quæ posita maxime distant, & ab eodem subto
 mutuo se possunt expellere, ut calor & frigus.

1°. Calor & frigus sunt duo butia positiva, quia
 alterum afficiunt.

2°. habent idem quid, quia sunt patibiles & sitabiles.

3°. maxime distant, hoc in subillo quæ maxime repugnant
 sibi invicem.

4°. deniq; ab eodem subto, mutuo se possunt expellere:
 nam expressivè totus calor & frigus succitimus in eodem
 aqua repauntur.

Relativa sunt ea quæ ad se privarij referuntur:
 ut pater & filius.

Privativa sunt opposita quoniam nuncius in
 hoc, & aliud in hoc privatur ut visus & cæcitas.

Contradictoria Et a quoniam unum est Bna. 37.

aliud butia negat nullum Constatum Subiectum, ut hoc
et hoc.

De Modis Prioris Et posterioris.

Quinque, et modi, quibus aliquid alio prius
est potest, scilicet quidquid alio prius est, vel est prius tempore
vel ordine, vel modi conservationis, vel dignitatis, vel uas.

Primum est alio prius tempore, quod est antiquius, sic
arbor est prior flore.

Primum est alio prius ordine, quod iuxta legitimam dispositionem
aliud debet precedere, et quamvis fortasse sit illo
nobilius, sic in oratione ordinem prius est narrare.

Primum est alio prius modi conservationis, quod retrosequitur
est alio, quamvis illud aliud est recte sequatur de illo, sic aal
est prius hoc.

De Modis Essendi sunt.

Quinq; sunt modi, quibus aliqua Simuliter
possunt, Scilicet aliqua possunt esse Simul vel temporon, vel
ordine, vel Essendi Contracoe vel dignitate, vel natura.

Illa sunt Simul temporon, quorum unus altero o
mni antiquior.

Illa sunt Simul ordinis, quorum unus iuxta
legitimam dispositionem alius o debet precedere.

Illa sunt Simul Essendi Contracoe quae ex se ipsis jura alij
mutuo inferunt, ut valetudo et visum.

Illud et simul dignitate quoniam unum altero o. 39.
Dignitas, ut duo unumque auri.

Illud et simul natura, quae ita inter se iungitur ut unus
inferatur, ut unum o. pendat ab altero, deperditur utraque
ex parte dicta, hoc est deperditur causalitas, ut patet de
filio.

Sextus modus addi potest quod scit aliqua et simul
divisione, utrumque plura modis, et quae immediata et due
totum dividunt: sic veritas et immortalitas sunt simul, quia
et, immediata dividunt a se.

De Modis habendi.

Sunt octo modi habendi quod autem in post
predicaturae.

Primo habetur qualitas, ut virtus.

2da. habetur quantitas, ut magnitudo.

3a. habetur intensitas, ut toga, vel comitatus, ut corona.

4a. habetur aliquid in se, ut annulus in digito.

49. habere parva, ut Caput.

60. aliquid aliud habere potest ita valid, quomodo o modius
habet triticum.

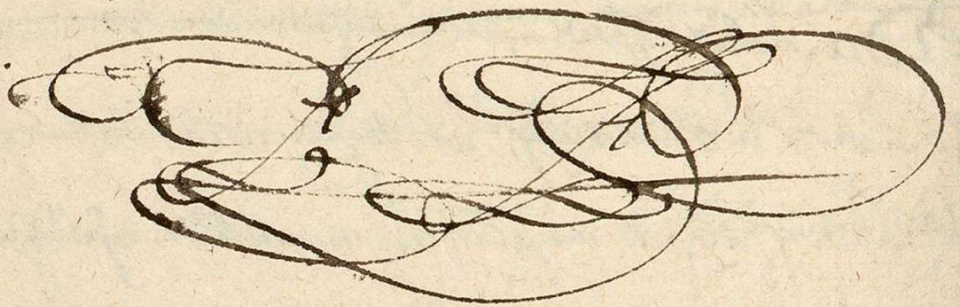
70. aliquid aliud habere potest per oppositionem, sic hoc
et habere Cyprum.

Octavo aliquid aliud habere potest secundum cohabitationem,
sic ut et habere uxorem.

Et tamen aliquid aliud habere per relationem, sic filius
et habere patrem.

Sunt fortasse alij modi habendi, ut monuit philosophus,
sed precipui supra fuerunt enumerati.

Hic o agendum de speciebus motus, interioribus, et
exterioribus, tunc quia hec omnia ad prædictum institutum
nihil habentis connexionis; tunc quia species motus,
quæ a nobis fuerunt expressè in compendio
physicæ.

De jure quæ spectant ad
nam Mentis operatione.

Enunciatio quæ ad iudicij interpretationem ad idem
mentis operatione pertinet.

Enunciatio autem est declaratio oratio; propria oratio
est nomen & verbum; nomen & verbum sunt nomen; Nomen
sunt verba; Verba sunt signa.

Quamobrem dicitur oratio in ordine agendum
est, ac per quidem.

De Signo.

Signum est illud quod potius cognoscitur;
aliud a se representat, ut fumus est signum ignis.

Signum dividitur in instrumentale, & formale;

42.
natus et arbitrium, Suppositivum, esse personale,
et manifestum dubitabat esse impossibile;
speculativum et practicum; ratiocinativum, demonstrativum et prognosticum; in rebus esse physicum,
et logicum.

Signum intrinsecum est illud quod prius
cognitur, ducit in cognitionem alterius, ut fumus
respectu ignis, vox respectu rei significatae.

Signum formale est illud quod incognitur
ducit in cognitionem alterius, ut species quae representat
aliquod obiectum.

Signum natum est illud quod ex natura sua aliquid signi-
ficat hoc est quod dependens ab arbitrio alicujus personae
instituitur, ut gemma respectu doloris.

Signum arbitrium est illud quod ex instituto alicujus
personae nunc significat, ut ludaea respectu vini utraque.

Signum suppositivum quod etiam personale
dicitur, est signum quod substituitur pro re significata, ut legatus

pro quo.

47.

Signum manifestativum duntaxat qd vnam
inpersonalu appellat; & illud qd ita vne aliquam
manifestat, ut pro illa & tenet, ut hederia respectu vni.

Signum speculative & illud, qd & facit vne
quam significat, ut hederia respectu vni.

Signum practicum & illud qd facit vne quam
significat, ut sacramenta novae Legis respectu grat.

Signum revocativum qd vne praeteritum
significat, & qd aliquid praeteritum in memoriam
revocat, ut sacrificium novae respectu passionis

Christi.

Signum demonstrativum & illud qd significat
vne praesentem, ut hederia respectu vni vni.

Signum prognosticum & illud qd significat
vne futurum, ut vni ius respectu solenne.

Signum physicum & vne reale & illud qd
vne quaedam quae aliam significat, ut fumus respectu
ignis.

44 Signum logicum est terminus qui aliquid significat,
ut hoc qui significat materiam.

De Termino

Terminus apud logicos est pars propositionis, cui
est id in quo absolute propositio tanquam per substantiam vel
predicatum esse attribuitur.

Substantia dicitur illud de quo aliquid affirmatur
vel negatur: sicut in istis propositionibus; hoc est aal, hoc
est lapis, hoc est substantia.

Predicatum est illud quod in aliqua propositione
de substantia affirmatur vel negatur; ut aal in ista propositione,
hoc est aal, et lapis in ista, hoc est lapis.

Terminus vel sumitur absolute vel relative, hoc est,
vel simpliciter ab alio termino vel simul cum alio termino.

De Termino absolute sumpto.

Terminus absolute sumptus dividitur in mentalis,
 vocalis, & scriptus; Complexus, & incomplexus;
 per & idem intentionis; positivus, & negativus;
 absolutus, & relativus; Singularis, & collectivus; collectivus,
 & distributivus; Univocus & equivocus, & analogus;
 supertranslatus, translatus, & categoricus;
 categoricus, & sine categorico, finitus &
 infinitus; abstractus & concretus.

Terminus mentalis est conceptus.

Terminus vocalis est vox.

Terminus scriptus est scriptura.

Terminus Complexus est ille qui multos simplices
 comprehendit, ut hoc justus.

Terminus incomplexus est ille qui aliquid unum

significat & qui unico vocabulo exprimitur, ut hoc
 Terminus per intentionem est ille qui significat rem ut visus

16. in seipſa independentes à infllexā ueritis cogitacō ut
sal.

Terminus de putatione ē ille qui ſignificat aliquid
prout ē in mente, cui q̄tūm p̄cedit à infllexā ueritis
Cogitacō, ut ſubſtūy attributūy.

Terminus poſitiuus ē ille qui ſignificat bñd poſitiuus,
ut lapid.

Terminus negatiuus ē ille qui ſignificat negacōe
bñd poſitiui, ut cæcitā, mort,

Terminus abſolutus qui ſignificat vñ abſolutam,
hoc ē vñ ſinu ordinē ad aliud, ut hoc.

Terminus relatiuus ē ille qui ſignificat aliquid
relatiuus hoc ē aliquid habēdū ordinē ad aliud, ut pater

Terminus ſingularis ē ille qui ſignificat vñ ſingularē
ut, pater.

Terminus cōtrā ē ille qui vñ cōtrā ſignificat, ē

1. **Terminus** p̄t̄r collectiuus ē ut talis cui
distributiuus.

47

Terminus collectivus est terminus significans aliquid quod
predicari potest de pluribus locis sumptis & autem
locum contrahat ut ex multis in quibus dicitur
potum in quibus constat. —

Terminus ut talis est distributivus, est terminus aliquid
significans quod predicari potest de pluribus locis
spectatis, ut hoc respectu petri & pauli —

Terminus univocus est ille qui significat rem
pluribus locis in multis, ut hoc qui significat nam
morum in petro & paulo.

Terminus equivocus est ille qui significat rem
pluribus locis in multis, ut canis qui aliud significat
in cano marino & aliud in cano bellico & aliud in cano
domestico.

Terminus analogus est ille qui significat rem partem
eandem & partem diversam in multis, ut pars qui significat
aliquid communi monti & aliquid scilicet partem inferioris que
superioris sustinet. & aliquid diversum: nam pars
superior montis differt a parte inferiori totaliter, ut
potest cum pars superior montis sit exstructa, &

48.
partitio inferior aetate sit utraque participatio.

Terminus categoricus est ille qui significat aliquid
quod specialiter in aliqua categoria continetur, ut hoc qui
pertinet ad categoriam substantiae.

Terminus transcendens est ille qui uagatur praeter
categorias, Cuius qui de quolibet ente reali ac positivo
affirmatur, ut ens, unum, verum, bonum, vel, aliud.

Terminus supertranscendens, est ille qui non solum
de deis dicitur, sed etiam de rebus, et tunc de eo
quod uerum est, sed etiam de eo quod est fictum, ut impossibile.

Terminus categoriaticus est ille, qui solum
aliquid significat, ut hoc.

Terminus sincategoriaticus est ille qui
iunctus cum alio termino aliquid significat, ut nullus.

Terminus qui coniungit utrumque, est participatio
mixta appellatur, ut uerum, idem, bonum ac nullus
huc.

Terminus infinitus est ille cui aliqua praefigitur
negatio ut non hoc.

49

Ternus abstractus in illo qui sonat abq; subto
significat, ut doctrina.

Ternus concretus in illo qui significat
sonum & subtonum, ut doctus.

De Ternis Relativis

Sumpto

Ternus relativus sumptus. Cum cum alio
suo comparatur vel confertur cum amico vel cum
inimico, vel cum indifferente, id est cum tertio, qui ut
amicitia vel inimitia significat.

Terni amici sunt illi, quorum saltem unus in
altero requiritur: ut hoc et ad, nam ex hoc ad inferitur;

Terni amici vel sunt reciproci vel non reciproci.

Reciproci sunt illi qui de se invicem mutuo
utaliter affirmari possunt, ut rationalis et irrationalis;

nam utrum de se rationalis et irrationalis, et sic irrationalis et

50. in malo;

Terni amici o utriusque illi quorum unus
latine patet quod alter, ut hoc et al, nam al
latine patet hoc.

Terni inimici sunt illi qui significantur et opposita
ut calor et frigus.

Terni indifferentes et illi qui nec sibi inferunt,
nec collidunt, ut album et dulce.

Explicatur namque terminum divisionibus, modo
et ut aliquid dicamus divisionum propriatibus.

De Proprietatibus Terminum.

Proprietates terminum nomine vulgo
nunciantur, sunt suppositio, statua, distinctio,
amplio, restrictio, diminutio, alienatio, appositio, et
reduplicatio.

De Suppositio

51

Suppositio tamen est plura acceptio pro aliquo.

Duplex est suppositio, scilicet materialis et formalis.

Suppositio materialis est acceptio termini pro seipso, ut cum dicitur deus habet duas syllabas, hoc nomen,

deus, pro seipso sumitur, et autem pro ut significata.

Suppositio formalis est acceptio termini pro ut significata, ut cum dicitur deus est bonus, hic terminus, deus, sumitur pro eo quod significat.

Suppositio formalis est propria vel impropria.

Suppositio formalis propria est acceptio termini ad

significandum pro eo ad quod primo fuit institutum, ut

Cum dicitur, hoc est aas, hic terminus, hoc, supponit, hoc

est terminus pro uas reali ad quod institutum pro

fuit institutum.

Suppositio formalis impropria est acceptio termini pro bono

32 qd significandum p o w iustitiam, utcum hoc appellatur
pro, tunc enim hic tenetur, pro, o significat id ad qd
significandum, p o fuit institutum.

Suppositio formalis propria vel singularis
vel composita.

Suppositio est acceptio termini pro vel aliqua singulari;
ut cum dicitur petrus est pater; tunc enim alibi
tenetur, petrus, aliquem horum significat.

Suppositio composita est acceptio termini pro vel aliqua composita;
hanc autem suppositio duplex quadupliciter distinguitur, scilicet
Copulativa, disjunctiva, Confusa et Distributiva.

Copulativa est acceptio termini compositi pro ut ut
significatio simul, o vero bonum speratur, Sic N. g.
N. apostoli et duodecim, tenetur ille, apostoli,
supponit pro omnibus apostolis, simul et o divisione
sumptis.

Disjunctiva est acceptio termini compositi, pro quibusdam
tunc inferioribus, illis quodam disjunctione.

Si haec disjunctio determinari possit ut in ista propositione

Aliquid appellatur in reprobus, tunc haec suppositio
disiunctiva appellatur, et dicitur suppositio disiunctiva
determinabilis.

Si disiunctio determinari nequeat, tunc haec suppositio
est Confusa, ut patet ista propositio, aliquid oculum
ad videndum est necessarium: nam aliquid oculum
supponit Confusio pro dextro aut sinistro oculo: haec
dividitur in simplicem, personalem, et absolutam.

Suppositio simplex est acceptio tuius Cuius pro eo
atque quod immediate significat, id est pro sola natura
Cuius, sic in ista propositio, hoc est spiritus, hic terminus, hoc,
supponit simplicem, hoc est terminus pro sola natura sua,
est taliter continuata.

Suppositio absoluta, est acceptio tuius Cuius
pro eo quod significat tunc mediate tunc immediate,
hoc est pro natura Cuius, et illud individuum: sic in ista
propositio, hoc est aliter, hic terminus hoc supponit absolute
id est pro natura sua ut taliter sumpta, et determinata

34. *individuum.*

Suppositio personalis est acceptio termini pro eo
quod mediate significat hoc est pro una com-
muni. Sic in propositione hoc currit, hic terminus
hoc supponit personaliter, hoc est pro petro vel paulo.

De Reliquis Terminis

Sectionibus.

Statutum est acceptio termini pro tempore perinde
dictato in aliqua propositione, sic in ista propositione,
dormiens videt, hic terminus dormiens statim dicitur
idem cum eo ac qui est dormiens videt.

Distinctio est acceptio termini pro tempore distincto ab illo,
quod perinde dictatur in aliqua propositione, ut cum dicitur,
surdus audit, terminus ille surdus distinctus ad aliud tempus,
idem est cum eo ac qui fuerunt surdi, audiunt.

Explicitio est acceptio termini pro tempore quod perinde

in p[ro]p[ri]etate C[on]t[ra]dict[or]is s[ign]ificati, ut cum d[icitu]r u[er]u[m] m[on]str[um]
tunc u[er]u[m] t[er]m[in]u[m] i[st]o u[er]u[m] s[ign]ificati s[ed] s[ol]u[m] s[ign]ificati q[uo]d
u[er]u[m] u[er]u[m], s[ed] b[ea]t[us] q[uo]d u[er]u[m].

R[est]rictio s[ed] C[on]t[ra]ctio s[ign]ificati alicuius t[er]m[in]i
p[er] additiu[m] alt[er]u[m], ut cum d[icitu]r h[oc] i[st]ud saluabit[ur],
tunc u[er]u[m] t[er]m[in]u[m] i[st]o i[st]ud C[on]t[ra]ctio h[oc] s[ign]ificati
C[on]t[ra]ctio.

D[im]inu[ti]o s[ed] exclusio alicuius p[ar]tis q[ui]bus
t[er]m[in]u[m] p[er] additiu[m] alicuius p[ar]ticulae, ut cum d[icitu]r
ethiops s[ed] albus s[ed] u[er]u[m] d[icitu]r.

Tr[an]s[lat]io s[ed] t[ra]nslatio t[er]m[in]i a p[ro]p[ri]a s[ign]ificati ad
aliu[m], ut cum d[icitu]r h[oc] d[icitu]r: tunc u[er]u[m] t[er]m[in]u[m] i[st]o
Leo aliu[m] a p[ro]p[ri]a s[ign]ificati s[ign]ificat u[er]u[m]
f[er]re.

Appellatio s[ed] u[er]u[m] t[er]m[in]i a b[ea]t[us] d[en]ominat[i]o, ut in
i[st]a p[ro]p[ri]etate: arbor s[ed] optima p[ar]te.

Appellatio d[icitu]r s[ed] u[er]u[m] t[er]m[in]i a b[ea]t[us] d[en]ominat[i]o.

Maxima appellatio d[icitu]r quando s[ign]ificati t[er]m[in]i
appellat[i]o cadit in u[er]u[m] t[er]m[in]u[m] s[ed] u[er]u[m] appellat[i]o.

46.
ut in ista p[ro]p[os]itio[n]e iste p[ro]b[us] est magnus: hoc enim o
significat enim in magnum p[ro]b[us], sed cum quip[ro]b[us]
est in magnum h[ab]ere magnitudinis modum.

Formale appellatio d[icitur], cum significatio[n]i appellati
cadit in formale appellati, ut in ista p[ro]p[os]itio[n]e, et h[ab]et
erat magnus p[ro]b[us], tunc enim tenetur ille magnus
cadit supra p[ro]b[us].

Reduplicatio est Repetitio tenet alicuius quod dicitur
solum sequentibus p[ar]tibus, p[ro]b[us], in q[ui]bus, ut, p[ro]b[us],
ut si.

De Noce.

Noce est sonus om[n]is alicuius p[ro]b[us] p[ro]b[us]
noctia, cum p[ro]b[us] alicuius significandi.

De sonis, quia auditu percipitur,

De sonis sup[er]p[ro]b[us] ut d[icitur] a p[ro]b[us], strepitu
et aliis sonis qui sunt uocis quantitas alicuius p[ro]b[us]
cibantur?

Dr. sonus prolatud pro organa naturalia ut disquatur 57.
a sonis pro instrumentis artificialibus & dicitur

Edict. Cuius intentiones aliquid significandi ut disquatur
a fecti.

Vox dividitur in articulatam & non articulatam.

Vox articulata est ea quae litteris comprehenditur solit.

Vox non articulata est ea quae litteris comprehenditur non potest.

Vox articulata plures sunt huiusmodi & bellina.

Vox articulata ^{huiusmodi} est ea quae sermonis compositionem recipit.

Vox articulata bellina est ea quae sermonis compositionem
non recipit, quod est uocis articulae, syllabarum.

Vox huiusmodi quae sermonis compositionem recipit dupliciter
apud philosophos, scilicet uocis & uerborum.

De Nomine

Nomen est uox instituta significanda simpliciter,

Cuius nulla pars significat separatim finita & certa.

Dr. uox est instituta significanda id est ex libere institutione
arbitrio: in hoc uocis disquatur a signis naturalibus, ut a
floribus qui naturaliter significant certitatem.

18. Dr. non significans sinistronem, quia uariis personis
differentiis significat, in hoc uoce a uerbis distinctis.

Dr. non equid nulla pars significat Separatim,
quia pter uocis huiusmodi uel nihil significant,
uel o significant id qd significant Coniuncte. in hoc
noty ab eadem disquiritur.

*St. uox finita, id est Cuiuslibet propositi negatio, ut
colludantur uoxes finitae, quae nihil determinatiue
significant.*

Dr. Deniq; uox recte, hoc in uello esse nominatio cabi;
nam Cabud diuersi a nominatio uell. sunt nomina,
sed Cabud nomen.

De Verbo.

Verbum, & non ex instituto aliquid significans,
Cum trippon, Cujus nulla pars significat Separatim
finita & recta, & nota bonum quae d. & aliter dnt.

Dr. non significand ex instituto, idē ex libere institutū
arbitrio.

Dr. non signand cum tempore, quia uaria tempora
differant significat, sicut praesens, praeteritum &
futurum. in hoc uerbum a non discipat.

Dr. non finita, ut distingat a uerbis infinitis quae
nihil determinatum significant.

Dr. non uerba, hoc est iudicativa & praedicativa tempora,
quia uerbum in indicativo & praesenti tempore
reddit propositionem pro & contra ueram aut falsam in
praeterito autem & futuro praedicatio tunc de praeterito
tunc de futuro praedicat.

Ad Dr. et q; nota bonum quae de alio dicit, quia
uerbum significat attributum bonum, uel o quoniam
subto. —

De oratione. —

Oratio est uerbum in indicativo significand, Cuius pars
aliquid significat Separatim, ut simpliciter dictio o est
affirmatio aut negatio.

Dr. non est in indicativo significand, quia notum & uerbum est

Co. quia nomen & verbum in quibus oratio constat, aliq
significant & libere institutionis arbitrio.

II. nomen cuius pars aliquid significat separatum, quia
nomen & verbum in quibus constat oratio, illud idem dicitur
oratio quod in oratione significant. in hoc oratio a nomine & verbo
disquiritur.

III. ut simplex dictio sive ut affirmatio vel negatio, quia
propter logicam simplicem orationis, sive hunc dictionem,
sive autem affirmationem vel negationem.

Oratio duplex, perfecta & imperfecta.

Perfecta oratio est ea cuius structura est perfecta
ac interea.

Imperfecta autem ea est cuius structura est
imperfecta.

Oratio perfecta duplex, scilicet Enumerativa & Enumera-
tiva.

Enumerativa oratio est ea quae proprie
loquendo nomen vel verbum vel factum significat, ut
oratio imperativa.

hic agimus de oratione Enunciativa quae vulgo dicitur.
Enunciatio.

De Enunciatio

Enunciatio dicitur oratio affirmativa aut negativa;

Cuius oratio constans subiecto attributo & copula; Cuius denique oratio
interpositiva iudicij

Oratio affirmativa est ea in qua aliquid de aliquo affirmatur;
hoc est in qua attributum cum subiecto coniungitur, sicut in ista,
Dudum est coloratum.

Oratio negativa est ea in qua aliquid de alio negatur. Dicitur in
qua attributum separatur a subiecto, sicut in ista, Dudum non
est coloratum.

Subiectum est illud de quo aliquid affirmatur vel negatur.

Attributum est id quod de aliquo affirmatur, aut negatur.

Copula est vinculum quod inter subiectum & attributum
intercedit.

In ista propositio hoc est ad, hoc est subiectum, aut
est attributum, et vero copula.

62. In Enumeracione quatuor inani considerant, scilicet materia
specifica & generica.

De Materia Enumeracionis

Materia Enumeracionis sunt termini ex quibus constat
Enumeracio sive substantie & attributivae, de quibus supra
distinuitur.

De forma Enumeracionis

forma Enumeracionis est dispositio terminorum quae ex copula
verbalis consistit.

Id est ut agamus de propriis & genericis
Enumeracionis.

De

Proprietatibus Enumeracionis

Proprietates Enumeracionis sunt quaedam attributa
quae specialiter habet cum Enumeracione & illa considerantur.

Itae proprietates uelut relative uel absolute.

67.

Proprietates absolute sunt illae quae conueniunt
Enunciatioi solitariae consideratae, hoc est comparatae cum
alia Enunciatioe.

Proprietates relative enunciatiois sunt illae quae
conueniunt uni enunciatioi esse oppositae cum altera comparatae.

De

Proprietatibus absolutis
enunciatiois.

Proprietates absolute enunciatiois duae sunt
possibiles, scilicet *quantitas* & *qualitas*.

Quantitas enunciatiois esse opposita est *extensio*
illius, quae per extensionem subiungitur, ut *universalitas*,
particularitas.

Qualitas enunciatiois est *ueritas* aut *falsitas*.

Veritas enunciatiois est *conformitas* enunciatiois cum
suo obiecto, ut patet ex illa opposita: *veritas* est *conformitas*.

64. **Falsitas** Enunciatio est diffinitio Enunciatio cum
suo obiecto, ut patet in ista propositione hoc est lapideus.

Afirmatio et negatio a nonnullis dunt istamque sitam
propositionem, est quidem accidentaliter, ut veritas et falsitas,
sed essentialiter. atque affirmatio et negatio essentialiter conueniunt
Enunciatio, est scilicet ad illius quod situm, quam significat.

Afirmatio est Coniunctio attributi cum subiecto, ut
patet in ista propositione: deus est iustus.

Negatio est Separatio attributi a subiecto, ut patet in
ista propositione, deus non est iniustus.

De Speciebus Relatiue Enunciatio

Tres vulgo dicuntur oppositio, equipollentia et
conuersio.

De oppositioe. Propositionem
oppositio proponit diffinitio pugna propositionum videtur
subiecto et attributo contrarietate, vel secundum quod situm
vel secundum quod situm, vel secundum utramque.

Quadruplex vulgo statuitur scilicet contraria & 64.
Subcontraria, Subalternata, & Contradictoria.

Oppositio contraria est oppositio duarum propositionum universalium
quarum una affirmat quod altera negat. N.g. istarum
(omnis virtus est honesta, nulla virtus est honesta)

Oppositio subcontraria est oppositio duarum propositionum
particularium quarum una affirmat quod altera negat.
N.g. (quaedam virtus est honesta, quaedam virtus
est inhonesta.)

Oppositio subalternata est oppositio duarum propositionum
quarum una est universalis & altera particularis, ita
scilicet ut ambae sint vel negantur vel affirmantur. N.g.
(omnis virtus est honesta, quaedam virtus est honesta, nulla
virtus est inhonesta, quaedam virtus est inhonesta)

Oppositio contradictoria est oppositio duarum propositionum
quarum una est universalis affirmativa & altera
particularis negativa, vel una universalis negativa, &
altera particularis affirmativa. Talis est oppositio
istarum propositionum.

(omnis virtus est honesta, quaedam virtus est inhonesta, nulla
virtus est honesta, quaedam virtus est honesta)

transposita.

à pag. 34.

De Citu.

Citu est accid. per quod unum corpus in alio modo
ponitur in loco, ut citio.

Citu est hunc unum corpus in alio modo
animali, de multiplici de aliis corporibus.

De Quando.

Quando est accid. per quod ut est aliquando.
multiplex est; nam varie se transportat diffasie
quibus ut possunt coexistere.

Triplex prolatio distinguitur pro triplici transportat
diffasie

Aliud spectat ad transportat present ut, nunc,

Aliud spectat ad prolatio, ut, heri,

Aliud spectat ad futurum, ut, cras,

67.

Propoſitiones contrariae poſſunt et ſimul falſae eſſe
iſte (ſi hoc eſt doctus,) ſed nunquam ſimul verae.
nullus hoc eſt doctus.

Propoſitiones ſubcontrariae poſſunt et ſimul verae,
ſed et poſſunt et ſimul falſae eſſe iſte.

ſiquid hoc eſt doctus,
ſiquis hoc eſt doctus.

Propoſitiones ſubalternae poſſunt et ſimul verae,
poſſunt etiam et ſimul falſae, quod ſunt iſte
cuiuslibet eſt homineta,
quodam eſt homineta.
nulla eſt homineta.

Propoſitiones contradictoriae non poſſunt et ſimul verae
neque ſimul falſae.

De Equipollentiis

Equipollentia eſt idem ſententiae propositae prius
oppositae, beneficio minus multiplicis negationis.

Totum artificium quo propositae oppositae fieri poſſunt
equipollentes uerba ſequenti expreſſum.

Pro, Contra, die, poſt, Contra, pro, poſt, ſubalternae.)

68.

Nic *versus* *trid* *regulad* *continet*.

Prima *haec* *est*, *ut* *propositio* *Contradictoria* *efficiat* *equipoll-*
entiam, *ponenda* *in* *particula*, *o*, *subto* *et* *signo* *universalis*
aut *particularitatis* *alterutrine*, *ut* *patet* *in* *istis* *propositionibus*,

omne *hoc* *est* *justum*,

aliquid *hoc* *est* *injustum*,

Quae *sic* *fiunt* *equipollentes*.

Non *omne* *hoc* *est* *justum*,

aliquid *hoc* *est* *injustum*.

Quod *judicatur* *per* *ita* *verba* *precontra*, *dic*,

Secunda *haec* *est*, *ut* *propositio* *Contraria* *fiat*
equipollens, *ponenda* *in* *particula*, *o*, *hoc* *est*
alterutrine *subtrah*, *ut* *patet* *in* *istis* *propositionibus*.

omne *hoc* *est* *doctum*,

nullum *hoc* *est* *doctum*.

Quae *sic* *fiunt* *equipollentes*,

Omnis homo o doctus,

Nullus homo o doctus.

Quod iudicatur per illa uerba, post, Contra,

Eadem regula ualere pro subcontrariis.

Tertia regula haec est ut propositiones subalternae
fiant equipollentes, praeter, o, bis posita in alterutra
sint simul ante & deinde post subter, ut patet in istis
propositionibus.

Omnis uirtus est honesta,

quoddam uirtus est honesta.

Quae sic fiunt equipollentes.

Non omnis uirtus est honesta,

quoddam uirtus est honesta.

Quod iudicatur per ista uerba, praeter, postq; subalter.

De Conversione

Conuersio est unius propositionis in alteram

mutatio per transpositionem terminorum manentis eadem q; sitatis.

70
S^r. mutatio unius propositionis in alteram per transpositionem
terminorum videlicet subij. & attributij, hoc est quod erat subij. ~~ad~~
fieri debet attributivum; & quod erat attributivum debet
subij.

S^r. Mandatio baddue q^ualitatis hoc est affirmati^o &
negati^o & alitatis & veritatis; quandoque si prior propositio,
que d^r Concludenda, sit affirmati^o & vera, posterior propositio,
que Concludenda appellatur; debet etiam ad affirmati^o
& vera; si una sit falsa, altera debet ad falsa.

Conversio triplex est, nimirum simplex, per
accid. & per contrapositionem.

Conversio simplex est ea in qua servatur baddue
q^ualitatis & q^ualitatis, ut patet exemplo sequenti.

Nulla virtus est inhonesta

nullum inhonestum est virtus

Conversio per accid. est ea in qua servata baddue
q^ualitate mutatur q^ualitatis, ut patet exemplo sequenti.

Omnis virtus est honesta

quoddam honestum est virtus.

76.
Conversio pro Contrapositione dicitur in qua ^{76.} ~~conversio~~
Eadem q^uditatio & q^uditatio: homines infiniti sunt infiniti,
ut patet ex p^olo sequenti.

De Virtute Honesta . —

o o o honestum o o virtus .

Posio quæ dicitur Conuersio vel ut uitalis affirmans,
quæ pro uocali, a, denotatur; vel uitalis negans,
quæ pro uocali, e, designatur; vel particularis affirmans
quæ pro p^o uocali, i, significatur; vel particularis negans,
quæ pro uocali, o, significatur. — 3110

Ut autem cognosci possit quæ mor. o^o p^opositio
Conuersi debent, obseruandi sunt ueluti sequentes.

Feci simplices conuersi sua p^oced.

alt, o, pro contra, sic fit conuersio tota.

Feci simplices conuersi, hoc u^o p^opositio uitalis
negans quæ designatur p^o a, e, & particularis
affirmans quæ denotatur p^o i, simplices conuersi.

72. ut patet sequentibus exemplis.

Nullus hoc est lapis,
nullus lapis est hoc

Quidam hoc est aal,
quoddam aal est hoc.

Prima praedicat hoc est propositio universalis negans quae
deducitur per vocales, E, et universalis affirmans designata
per, A, praedicat. Conducuntur, ut patet sequentibus
Exemplis.

Omnis hoc est aal.

aliquod aal est hoc.

Nullus hoc est lapis,

aliquis lapis est hoc.

Altera, per contra, hoc est propositio universalis affirmans,

designata per, A, et particularis negans designata per, E,

Conducuntur per contrapositionem, ut patet exemplis sequentibus,

Omnis hoc est aal;

omne aal est hoc.

Adquis hoc o o iudicium,
aliquid o quidam o o o hoc

73

Ne autem contingat deceptio in Conversionibus duo praeteritum
notanda sunt.

Primum, illud o cum propositio convertitur, Substantivum
Attributum & Copula distincte debent exprimi, quare
si propositio illa proponitur convertenda, pluit, prout sic
debet videlicet: pluvia o cadit: deinde significanda sunt,
aliquid cadit o pluvia.

Secundum, illud o quo terminatur aliquis
transponitur scilicet Substantivum vel attributum diligenter
observanda o, in qua illius significatio, quare si proponitur,
illa cum propositio convertenda, aliquid videlicet cadit
o ita dicendum, aliquis cadit videlicet nubes, sed sic,
aliquid videlicet cadit o, nubes.

D

De

Modis Specibus Enunciatiois,
 Enunciatio seu propositio divisa

Propositio affirmativa est ea in qua aliquid de alio
 affirmatur; cum in qua attributum cum subiecto coniungitur,
 quod est illa.

Virtus honesta.

Propositio negativa est ea in qua aliquid de
 alio negatur; cum in qua attributum a subiecto
 separatur, quod est illa.

Deinde est iniquitas.

Propositio ratio quod sitis accidentaliter dividitur in
 veram et falsam.

Propositio est vera quae suo obiecto est conformis
 hoc est quae verum exhibet de re, quod est illa.

24

Deus omnipotens.

Propositio falsa dicitur libera quae suo obiecto est
conformis, hoc est quae vere aliquam rem portendit
aliter atque est, quod est ista.

hoo est lapsus,

Propositio vero quae dividitur in universalem, particularem,
singularem, et judicantem.

Propositio universalis dicitur vera cum subiecto praefigitur
signum aliquod universalitatis, vel affirmant vel negant,
ut patet in istis propositionibus.

Oportet hoo est ad

nullum ad est lapsus,

Propositio particularis est vera, cum subiectum est

compositum, sed affectum signo particularitatis, quod istae
propositiones quae quidam hoo est lapsus,
quidam hoo est lapsus.

Propositio indefinita est illa cuius subiectum est nomen
universalis, nullo affectu signo particularitatis aut
universalis, quod est illa propositio.

hoc uale,

Propositio indefinita in uerba uerba habet ualge
pro uerbi quod est illa.

hoc uale

Quae pro significat et illa propositio.

omnino hoc uale.

Propositio indefinita in uerba contragenti habet,
nunc pro partem, quod est illa,
hoc est iustum.

Quae pro significat et illa propositio.

quidam hoc est iustum,

Propositio singularis dicitur, cuius subiectum est
nomen singularis, quod est illa.

Potest in jultis.

715

Proposio ratio mai diuiditur in necessaria,
impossibilia, & contingencia.

Proposio necessaria dicitur, cuius attributum necessario
conuenit subiecto, cuiusque oppositum falsum, quod
est illa, dicitur necessaria.

Proposio contingens dicitur, cuius attributum
contingenter conuenit subiecto, cuiusque oppositum verum
et falsum, & quidem simul sed separatiue.

quod est illa propositio.

Petrus est doctus.

Proposio impossibilis dicitur, cuius attributum
subiecto repugnat, cuiusque nunquam potest vera
quod est illa. Hoc est lapsus.

Proposio ratio mai diuiditur etiam in propositum
de se, de alio, et de se ad alium.

Proposio de se ad alium, est illa in qua dicitur

7th Formae equivalens subto, attributo, & copula, q^{ue} sit
in ista p^{ro}positio p^{ro}luit, quae b^{on}itate habet b^{on}itatem
ac illa, p^{ro}positio in cadent.

Proposio de 2do ad p^{ro}positum in ista in qua uerbum
Equivalens p^{ro}dicato & copula, q^{ue} sit in ista p^{ro}positio

Pluvia cadit.

In qua Formae istae, cadit, d^{ic}it significat ac,
Cadit.

Proposio de 3° ad p^{ro}positum in ista in qua uerbum
Et copula distincta exponunt. q^{ue} sit in ista p^{ro}positio

Pluvia in cadit.

Proposio non triplex p^{ro} uerbum significat
diuidit^{ur} in p^{ro}positio de p^{ro}sentis, de p^{ro}terito,
& futuro.

Proposio de p^{ro}terito in ea in qua uerbum
significat triplex p^{ro}teritum, q^{ue} sit in ista,

Petrus ~~est~~ doctus

Proposio de praeterito est ea in qua verbum
significat tempus praeteritum, quod est ista proposio

Petrus fuit doctus

Proposio de futuro est ea in qua verbum significat
tempus futurum, quod est ista proposio

Petrus erit doctus

Proposio alio dividitur in absolutam et modalem,
directam et indirectam, finitam et infinitam,
simplicem et complexam

Proposio absoluta est ea in qua est expressum modus
quo aliquid convenit aut est convenit alteri, quod est
iste

Petrus est doctus
hoc est planta

Proposio modalis est ea in qua expressum est
modus quo aliquid convenit vel est convenit alteri,
quod sunt ista proposio

Necesse est hoc ad al.

Propositio modalis quadruplex est, scilicet de
necessario, de impossibili, de possibili et de contingenti;
propositio de necessario est ea in qua ponitur modus, necessarius,
aut altera necessitatem significans, quae sit illae propositioe,

Necesse est hoc ad al.

Necessario hoc est ad al.

oportet hoc ad al.

propositio de impossibili est ea in qua continetur modus
impossibilis, aut altera impossibilitatem significans,
quae sit illae propositioe.

impossibile est hoc ad lapidem.

fiat oportet ut hoc sit lapis.

repugnat hoc ad lapidem.

propositio de possibili est ea in qua continetur modus
possibilis, aut altera possibilitatem significans
quae sunt illae propositioe.

possibile est hoc ad pluvium.

contingens est hoc ad pluvium.

hoc contingens est pluvium.

4 Sunt modi p[ro]p[os]iti

81

Primus iuxta vulgarem acceptionem
est talis affirmans.

Unde est talis negans

qui est particularis affirmans.

Qui particularis est negans quodammodo scilicet saltem
implicitus aliquam negationem significat.

In p[ro]p[os]itione modalis dicitur sunt potest, sic dictum
modum.

Dictum est p[ro]p[os]itio absoluta, quae emanat sublatum modo,

Modum est aliquid tenens ex quatuor supra enumeratis;
aut alius equivalens.

In ista p[ro]p[os]itione, Necesse est hoc et ad hoc tenens
illo, modo, est modum, aliter tenens est dictum.

Quia et quia p[ro]p[os]itio modalis ex modo, o autem
enunciatio affirmans, unde p[ro]p[os]itio illa, possibilis est
nullum hoc et illud est partans affirmans.

p[ro]p[os]itio modum qui est partans affirmans, quoniam dictum

est talis est negans.

Nota p[ro]p[os]itione dici modalem apud logicos, quod

82 quando modus cadit in copulam propositio est autem
in subiectum et attributum, quare illa propositio dicitur

Petrus Elegantes scribit
Hanc modalem apud grammaticos, quia modus
cadit in attributum, nam dicitur id quod potest sit
Elegans scriptor. Sed propositio ista est modalis apud

Newton et hanc etiam
Logicos, nam modus iste, natus, cadit in copulam
propositio, et autem in subiectum aut attributum:

et hinc haec propositio significat quod hoc sit necessarium
aut, aut quod hoc sit necessarium aut. Sed significat
necessarium et Conversionem inter hanc et aut.

propositio directa est natus in ea in qua superior
inferior aut hoc saltem tribuit, ut patet sequentibus exemplis,

Hoc inae

propositio est datus.

propositio indirecta est ea in qua inferior superior, ut
saltem hoc tribuit, ut patet. Sed Explicit.

quoddam aut est hoc.

quoddam datus est hoc

propositio finita est ea quae constat hinc finit, quod
illa, hoc inae.

Propositio infinita est illa quae constat terminis infinitis
ut illa, $\overline{Ox} \text{ est } aal \text{ est } o \text{ hoc}$

De

Propositorum Simplicium et
Complexorum.

Propositio simplex est ea in qua unicum subsistit
et unicum attribuitur. quod est illa propositio.

Petrus est doctus.

Propositio complexa est ea in qua oppositi, vel contradictoria
Subiectum, vel attributum, vel utrumque, Simul, ut patet
Sequentibus exemplis.

Petrus et Paulus sunt docti.

petrus est doctus et uirum praeditus.

Petrus et Paulus sunt docti et uirum praediti,

Propositio complexa duplex est, una scilicet, cuius
Complexio est in Subiecto; et altera cuius Complexio est

84. De Compositio et obliqua

Propositio Composita dicitur Composita in eadem se habere.
Sive Copulativa, Disjunctiva, Causalis, Conditionalis,
et distinctiva.

Propositio Copulativa est ea in qua occurrit particula
Copulativa, et, aut alia aequivalens, quae in ista propositio,
petrus et dicitur et pater.

Propositio disjunctiva est ea in qua occurrit particula
Disjunctiva disjunctiva huiusmodi, vel, aut alia aequivalens,
et dicitur in eadem particula vel copulativa.

Propositio Causalis est ea, in qua occurrit particula
Causalis huiusmodi Causales, quia, aut alia aequivalens,
hoc est dicitur capere, quia in eadem particula.

Propositio Conditionalis est ea in qua occurrit
particula Conditionalis, si, aut alia aequivalens, ut

Si petrus est homo, et dicitur.
Haec propositio Contrahit duplici modo; prior de antecedente
et posterior Consequens ut autem vera sit, debet esse
legitima Conclusio inter eas propositas de antecedente,

Et illam quae Consequens appellatur.

84.

Proposio discretiva est ea in qua inspicitur particula
discretiva, quamvis, Sicut alia equivaleret, quod est ista
propositio, quamvis bellua ratione careat, nihilominus cognoscit
quod sibi consentaneum est.

Proposio Cujus Compositio est obscura, id est ea cujus
Compositio est manifesta, hinc propositio ista vocatur
explicabilis.

De

Proposio Explicabilis.

Proposio explicabilis id est ea, Cujus Compositio
est obscura et quae proximo exponi debet ut fiat
manifesta.

Proposio explicabilis septuplex est, scilicet exclusiva,
exceptiva, Comparativa, reduplicativa, precursiva
et distinctiva.

Proposio exclusiva est ea in qua inspicitur particula
exclusiva, Solum, aut alia equivalens quod est ista.

Solue istud Saluabitur.

quæ sic exponitur.

o istud istud Saluabitur.

Ceteri hodie o Saluabuntur.

Proposio expositiva ubi in qua reperitur particula
propter, aut alia æquivalent, ut ista.

ut apostoli sunt sancti propter quodammodo.

quæ sic exponitur.

judat ista ratio ut o sancti, Ceteri apostoli
sunt sancti.

Proposio ~~inexplicata~~ ^{inexplicata} ubi in qua reperitur uerbum
significans aliquid ut significand, quia in ista.

Lucet.

quæ sic exponitur nunc hinc sed proinde o lucet.

Proposio ~~inexplicata~~ ^{inexplicata} ubi in qua reperitur uerbum
significans aliquid ut significand, quia in ista
propositio. — Petrus moritur.

id est, Petrus nunc uiuit sed paulo post o uiuit.

Ad ueritatem propositionis exponibilis requiritur ueritas

propositionis exponibilis: quare propositio ista o o ueritas

87.

Angelice candidior minusque sic debet
exponi, nix candida, sed angeli candor superat nixem
candorem, quod falsum est constat. hanc apud logicos
Comparativam supponit positivam, v.g. quod melius est
altius, id bonum est id est, et quod candidius est, id debet
candidum.

De his quae spectant ad Tertiam mentis operationem.

Tertia mentis operatio multum confert ad
veritatis confirmationem manifestandam, quodque, pro
speciali argumentatione, quae ad ipsam vocatur, instructionem
sacram appellatur.

Intequam igitur quae ad hanc operationem
directionem veritatis sunt accuratius perducimus
brevis agendum est, de instrumento sacri.

Instrumentum sacri hoc sumitur pro eo quod
logica, hoc est pro eo quod aliter habet manifestandi
veritatem, sive adhibetur discursus, sive o.

Quatuor ~~h~~ instrumenta sciendi, videlicet, definitio,
divisio, argumentatio, et methodus.

De Definitione.

Definitio quatinus est oratio quae quod involutum est
evoluit, quod implicitum, explicat.

Definire idem est ac finis circumscribere per se
determinare: cum enim aliquid definit, id subest tamen
quibus ut quolibet aequaliter aliam subest.

Definitio duplex, scilicet nominis et rei.

Definitio nominis est oratio quae significationem nominis explicat,
cuius quaevis vox manifestat, ut cum litterarum definitio
aestatio vocatur, aut pila auro capite.

Definitio rei est oratio quae naturam rei explicat: duplex
est imperfecta et perfecta.

Imperfecta est ea quae naturam explicat per aliquid
quod est instrumentum extrinsecum, hoc definitio descriptio
appellari solet. fit autem pluribus modis.

scilicet per Congressionem accidentium, ut cum definitio aquae

Plentius frigidum & humidum.

89.

20. pro p[ro]p[ri]etate: ut cum definitur hoc sive capax
aut ad utilitate.

30. pro causa rationis sive finalis, efficientis &
explanans: ut cum definitur hoc, aliquid ad id curatur ad illius
imaginem & similitudinem ut in deum illo fiat?

40. pro effectu ut cum definitur Sacramenta legis
Evangelice aqua sive gratia confirmatio.

50. pro divisione, ut cum definitur p[ri]ncipium aliquid p[ri]ncipium, unde
ut in aut sit aut cognoscitur?

6. pro modo, ut cum definitur dicitur id quod a alio operatur

70. pro analogia & proportionem & analogiam, ut
Cum lex definitur iuris publicae fundatur.

octavo denique, pro metaphora, ut cum hoc definitur aliter
invenitur.

Definitio perfecta in duo explicanda namque ut
propter essentialia, nec autem duplex est

Definitio physica ubi quod explicat namque ut

propter essentialia physica, sive namque & forma, ut

Cum hoc definitur totum continentem corpus & ad realitatem

90. Substitutio Coniunctiva.

Definitio metaphysica est ratio logica quae nam
re explicat, per se est essentialis metaphysicae. Scilicet quod
et diffinitio utamur hoc diffinitio aut ratio.

Haec definitio substitutiva: est enim soluta ad res corporeas,
sed etiam ad res spirituales attinet; hinc metaphysica
appellatur.

Haec definitio sit legitima, quaedam observanda sunt
regulae.

De Regulis Definitivae

Quatuor sunt praecipuae regulae ad regulas
bonae definitivae,

Prima haec est, definitio debet collare nam
id quod involutur evoluit, naturae re explicat
quae vitandi sit tamen ambigui.

Idem haec est definitio debet et corripit, huiusmodi debet

facile memorie mandaq; nunquam cum ^{91.} prolixitate
obscuritate possit

7° . hoc in definitio debet in propria cum definito,
hoc in q; a soli definito in fine debet congruere; nam
definitio est hanc in q; completis: Est autem q; a soli
in, quia o estia conuenit, & quidem fine, in quo
estia sunt aduquate, sic hanc estia fine q; a
soli hanc conuenit.

8° . hoc in definitio q; fine, pot. contrarietate debet
in fine prope, & diffinitio in fine prope, in fine cum ut
aliqua accurate in definitio, in fine definitio aliquis
debet in fine signum prope in fine prope
ut quae definitio, conuenit cum ceteris; & aliter in fine
signum prope in fine prope in fine deceptat;

De Diuisione.

Diuisio quatuor ordo, quae distribuit continetur
in contenta. duplex est, scilicet notae & res.

Diuisio notae quae notae uerba distinctio appellatur,

92. ~~et oratio vocatur ambigua in variis significat~~

et distribuitur, quod in illa divisione totum est. Cuius significat
aut latitudinem, aut maiorem et minorem latitudinem.

Divisio est oratio logica, quae non aliquam
in variis parte distribuit: nec quod totum appellat.

Totum diffinitur ad quod habet partem.

Totum multiplex est, scilicet per se et per accidens;

potentiale et actuale, materiale et integrale, physicum et
metaphysicum; homogeneum, et heterogeneum;

Totum per se est totum, quod est ~~una~~ ^{una} et unum,
hoc est quod per se unum per se constituit, ut hoc,

Totum per accidens est totum multiplicitate naturae, ut
familia, civitas, domus, acervus lapidum, album.

Totum potentiale est illud quod sua parte potest finire,
et de illis predicari potest in toto casu, ut hoc respectu patri
et pauperis; aut respectu hominis et belluae.

Totum actuale est illud quod sua parte actu finit,
et de illis solum predicari potest in casu aliquo: ut hoc

Totum spirituale est illud quod constat ex partibus spiritualibus,
ut hoc quod spiritus componitur ex Corporibus et ad rationem.

Totum integrale est illud quod constat ex partibus
integralibus, ut hoc quod spiritus constat ex partibus
brachii, et ceteris.

Totum physicum est illud quod constat ex partibus
physicis, u.g. ex materia et forma, et hoc quod constat ex
Corporibus et ad rationem.

Totum metaphysicum est illud quod constat ex partibus
metaphysicis: ut hoc quod spiritus constat, inquit, ex
diffinita, u.g. aeternitate et malitiam.

Totum hoc quod spiritus, est illud quod componitur ex partibus
similibus, utaque prout constat ex quatuor partibus.

Totum eterogenerum est illud constans ex partibus
eterogeneris, hoc est dissimilibus, et in diuisio loci rationis
ut hoc quod spiritus constat ex numeris, attributis et ceteris.

Itaque, alia est diuisio totius per se in partes; prout ut

It. ut hinc in Corpore & aere autaque in pluribus partibus,
alia in ditione totius parallelis, ut in ditione in ditione
& multitudine.

Quia in ditione totius potentialis in parte
potentialis, ut aere in parte & brevis; hinc in parte
& paulum; alia totius actualis in parte actualis
ut hinc in Corpore & aere actualis.

Quia in ditione totius actualis in parte actualis, ut
hinc in Corpore & aere actualis, alia totius integrantibus
in parte integrantibus: ut hinc in ditione & judicio.

Quia in ditione totius physici in parte physici, ut
Corporis naturalis in materia & forma; alia totius
metaphysici in parte metaphysici, ut spiritus in
generis & diffinitione, N.g. in ditione in naturalibus
& actualibus.

Quia in ditione totius homogenei in parte homogenei,
ut aqua in pluribus partibus; alia totius heterogenei in parte
heterogenei ut hinc in illa, aere & c.

Ut divisio sit legitima quaedam regula ostendenda
sunt.

De Regulis Divisionis

Regulae autem leges divisionis sunt praecipuae.

Prima haec est; divisio fieri debet in membra
immediata; quoniam si bene dividatur in membra
plantam, belluam, & hominem: prius bene dividi debet in
plantam & aëre, & postea dividatur aëre in hominem & belluam.

Secundo ita contingit ut totum dividatur in membra
mediata & immediata, sicut quia ignorantes membra proxima
& immediata, sicut quia hoc longo usu expressum est;
quoniam bene interdum divisi de bona practica quae
est accurata, praestantius ut loquuntur, ut quoniam

dividitur universale in generale, speciale, differentiale, proprium
& accidentale. Tunc, quae divisi sunt per se, debent in
universale, speciale & accidentale, si forte est accurata.

Idcirco haec est membra divisionis debentur opposita
hoc est minus membrum debet includi in alio: quoniam

Quia ita panis vitiosa in qua dividit aal in
 ferendum, aquemur, aditum, & ignem, quia aditum
 indubium Lyneflum sunt ignem: o dnm in solabile
 aliqd aal mure in igne.

Ex hoc d. quantum fieri potest divisio panis dicitur
 Contrane ptebatur, alioquin observa dnt, & memoriam
 dnt.

De Methodo.

Methodus secundum nrm noie to via
 Orduis, ab hac significati traduntur ad significandum
 doctrine ordinem: nam dnti Orduis futo noel dnt
 quo tendimus, sic apta psum, aliquid dnt dnt dnt

Facit ut bene facultate comparandum.

97.

Methodus dicitur oratio logica distributa
aliquam disciplinam in utrumque ordinem, et unitati
manifestandae accommodatum.

Methodus duplex est, analytica, et
synthetica, et Scientia et Compositio.

Methodus analytica est ea quae a toto ad
partes, et Composita ad Simplicia progreditur, ut
cum Logica dividit argumenta in propositiones,
et propositiones in terminos.

Methodus Synthetica et Compositio, est ea
quae a partibus ad totum, et a Simplicibus ad Composita
progreditur, ut cum Logica progreditur a notionibus ad
omnes, ab omni ad argumentationem.

Methodus aliter dividitur in theoreticam
practicam.

Methodus theoretica est ea quae servatur in
tractanda interpretanda disciplina, quae est ea quae servatur
in tractanda physica.

98. Methodus partium ubi quatuordecim
tradenda pro aliquibus disciplinis, quae ubi quatuordecim
in tradenda pro physice.

Ut methodus sit legitima quaedam regulae observanda
sunt.

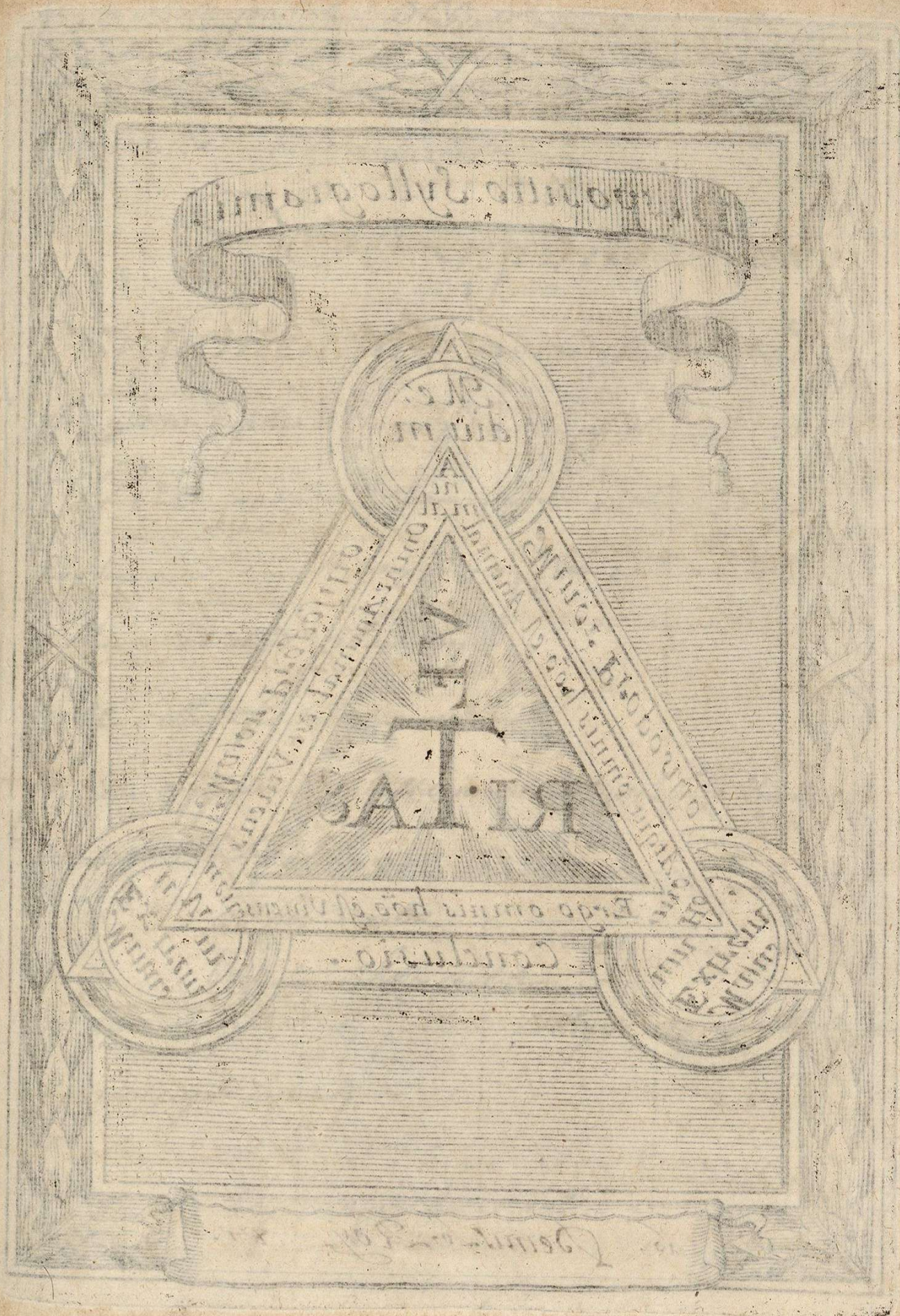
De Regulari Methodi.

Quinque principales Regulae cum aliis uariis
pro hoc: ubi tradenda sic disponantur, ut aliae
aliis uariis uideantur, & sequantur a praecedentibus. Quae
accipiantur.

Quia hoc, omittantur diuina uerba uim uerborum, quorum
multitudo fatidicam praebeat, discipulis ingenuis obtundat
& memoriam obnuet.

Quia hoc, fugiantur digressiones saltem a proposito aliorum,
quibus aut ita obducitur, aliquando o ut nihil amplius habeat
quod loquatur.

Quia hoc, procul sit tractatus propositi summarij
capita, & in fine breuiter fiat recapitulatio. uerum haec regula
quodam potestione propter obseruanda oportet inter loquendum
quasi inter scribendum.

Dispositio Syllogismi.

pe, in vbius phibet adhiberi oratio munda & simpliciter 99.
nam hoc e magis quane quolibet alia veritati
manifestanda, & accommodata.

De Argumentatione

Argumentatio quodammodo triplex.

Illam quidem duplicem esse imperfectam & perfectam.

Illam imperfectam de qua, praeiudicium autem dicitur &

Consequenter idem est tenet; cum in qua medium tenet

o assumitur ad aliquid probandum.

Haec illam fit tribus modis.

1o. cum oppositum Subalternans Colligitur Subalternans;
ut patet exemplo hypotetico.

Sit hoc e malum.

Ergo aliquid hoc e reale.

2do. cum oppositum equipollens Colligitur equipollens;
ut patet exemplo hypotetico.

Sit hoc e aale.

Ergo o aliquid hoc e aale.

30. Cum oppositio Cometa Colligitur Cometae, ut
patet ex pto. Liquet.

oia hoo in unum

Exo aliquid unum in hoo

Notabile in Supradictis Propositionibus videtur ad hunc
in antecedente & Consequente, o quidem. Sine categorizatione
sed categorizatione.

Illud perfectum est in Cujus antecedente, ut patet
et dicitur Categorizatione qui o occurrit in Consequente, Cui
que continet medium terminum ad probandum. Quod
demonstratur.

Argumenta hic ostendit pro ista inperfecta,
sed pro illa perfecta, Cui pro omni logica, quae
finis medium terminum ad probandum. Quod
demonstratur.

In argumentatione tria sunt diligenter diligenda, scilicet
antecedens, Consequens, & Consequenter.

Antecedens est propter quod aliqua alia inferitur?

Consequens est propter quod aliqua alia, autem alia

Colligitur.

101.

Consequia Commensio quae inter antecedens &
Consequens reperitur.

Haec Commensio designari solet per particulam Ergo, aut
aliam equivalenter.

haec tria patent ex pto sequenti.

----- Virtus est honesta . . .

----- Ergo virtus est amanda . . .

Prima propositio de antecedens, Secunda Consequens,
et Commensio quae inter utrumq; reperitur, Consequens
appellatur.

Nota qd cum dicimus antecedens et propositum
in qua alia infecti, id est intelligenda aut unam duntaxat propositum,
aliquando dicimus antecedens et unum tantum propositum, ut patet
ex supradicta argumentatione aliquando vero et multiplex, ut
patet ex pto sequenti.

----- Virtus est honesta et amanda . . .

----- atque ideo virtus est honesta . . .

----- Ergo ideo virtus est amanda . . .

102. **Notando** Consequens a Consequentia diligenter
et distinguendum nam Consequentia potest esse bona
sicut Consequens sit falsum, et Consequentia potest
esse mala, quatenus Consequens verum sit, ut patet
ex plis sequentibus. —

Petrus est equus.
Ergo petrus est vacuus ex parte.
Petrus est albus.
Ergo petrus est vacuus participio.

In 1° exemplo bona est Consequentia, et falsum consequens.
In 2° exemplo mala est Consequentia, et verum consequens.

Nota 3° Consequentiam dici bonam aut malam
est autem verum aut falsum.

Nota 4° est dictum Consequens, sed illud concedi,
aut negari: Consequens autem est concedi aut negari
sed dictum.

Nota 5° antecedens, consequens, et consequentiam
conueniunt argumentis quod tenentur illis, et procedunt

105.
Hae tria species in illa sunt perfecta sunt imperfecta
lit.

Nota denique, Consequentiam inferentem Similitudinem pro
istam inferentiam, in qua apparetur, autem dicitur, Consequens,
& Consequentia inferentium, & inferentia huiusmodi sunt
& magis proprie perfecta Consequentia quae sunt
autem dicitur & Consequentia imperfecta.

Consequentia hoc prolationem modo a nobis
sumpta est cum dicitur tria in argumentatione apparet
sunt autem dicitur, Consequentia, & Consequentia.

Jam nunc ut ab ista argumentatione nos ad
illud species propinquemus.

De Speciebus Argumentationis

Primum est argumentationis species sunt septem,
inductio, deductio, Analitica, Synthetica, Epicheirema,
Dilemma & Rhetorica.

Inductio est argumentatio quae ex aliquo singulari

aliquid singulare simili claudit ut patet expro
loquuti.

Dum magnalia periculi periculi

Ergo dum mihi periculi periculi

Lexipsum soluit negando periculi hoc modo

Nego periculi: non differunt eae differunt

et quia; An in eo non differunt sita et qd

Inductio et argumentum in qua differunt

Optime enumeratio aliquid utale colligit, ut

patet expro loquuti.

Prudentia et Laudanda

Iustitia et Laudanda

Temperantia et Laudanda

Fortitudo et Laudanda

Ergo omnia virtutes et Laudanda

Inductio

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Chloroform

Chloroform is a colorless, volatile liquid with a characteristic odor.

It is used as a solvent and in the manufacture of various chemicals.

Chloroform is also used in the treatment of certain types of cancer.

It is a powerful anesthetic and is used in surgery.

Chloroform is a trihalomethane and is highly volatile.

It is also used in the production of carbon tetrachloride.

Chloroform

Chloroform is a colorless, volatile liquid with a characteristic odor.

It is used as a solvent and in the manufacture of various chemicals.

Chloroform is also used in the treatment of certain types of cancer.

It is a powerful anesthetic and is used in surgery.

Chloroform is a trihalomethane and is highly volatile.

It is also used in the production of carbon tetrachloride.

Chloroform is a colorless, volatile liquid with a characteristic odor.

It is used as a solvent and in the manufacture of various chemicals.

Chloroform is also used in the treatment of certain types of cancer.

It is a powerful anesthetic and is used in surgery.

Chloroform is a trihalomethane and is highly volatile.

It is also used in the production of carbon tetrachloride.

108. Maxima nota situr et tunc nota videtur magis
Extremum, Cui major tenet; minus extremum Cui minor
tenet; et medius, Cui medius tenet.

Tred illi tunc duo nota nota sitlogitum qd ex illis
situr nota componatur.

Maxima nota situr et tunc proportio ex quibus
constat situr, sicut proportio major, proportio minor,
et duo.

Tred ista proportio duo nota nota situr; qd ex
illis nota et immediatus componatur situr.

Explicanda nota nota situr: unde
et nota nota nota explanabimus.

Itaque magis extremum et nota tenet qui ponitur
in duos directas, hoc est in duos quos sequitur et ponitur,
secundum audientem expectantem. hic tenet ponitur
sunt in majori proportione, et sunt in duos.

Minus extremum et nota tenet qui ponitur
duos directas. hic tenet ponitur sunt in minori proportione
et sunt in duos.

10.9.

Medium dicitur in homine ut firmus ille
qui ponitur sicut in majori propositione, sicut in minori, et
nunquam in clausula.

Majus dicitur vocatur dicitur, quia terminat
clausulam, et propositionem, cuius est pars, et majus, quia
ut plurimum latius patet eo homo, qui minus dicitur
appellatur.

Minus dicitur talis dicitur, quia
terminat clausulam et propositionem cuius est pars, minus
appellatur quia ut plurimum minus latius patet eo homo
qui vocatur majus dicitur.

Medium dicitur dicitur, quia est terminus
quo mediante est cuius intermedium patet clausula,
et quia est quibus intermedium patet clausula,
conclusionis, et appropinquatio, quae inter majus dicitur
et minus dicitur appropinquatio.

Major propositio est ea quae continet majus dicitur
sicut cum dicitur, hinc major dicitur a majore dicitur.

Minor p^{ro}positio est ea quae continet minus extremum
Cum medio. hinc minor d^{icitur} a minori estremo.

Quo p^{ro}positio quae colligitur ex maiori & minori
quia ita d^{icitur} quia claudis filium, haec p^{ro}positio
vocatur etiam Consequens, quia sequitur ex
maiori & minori. maior vero & minor p^{ro}positio
sunt antecedenda, quia procedunt claudum hinc
etiam vocari solent praemissa, quod clausi praemittant.
Haec via hypodicta de maiori rebus & proinde illius
patent ex p^{ro}lo sequenti.

est virtus honesta.

atque hyppocrita est virtus,

Et hyppocrita est honesta.

Terrae ~~ita; utruq; utrumq; medium~~, nam
 quae officio probat. duo, simulq; promittit majori p[ro]p[ri]o,
 & locum in minor.

ix p[ro]p[ri]o situi superioris & major, nam continet majus
 Extremum simul cum medio.

2da. ut minor nam continet minus extremum simul
 cum medio.

3a. deniq; duo nam majus & minus extremum
 complectitur. Itq; colligit de majori & minori ut totum
 claudat situm.

De loco situi.

Ut in edificio praeter matrem, de gylina & lapidare
 uictoria & uicta dispositio, ita in situi qui ut quoddam
 artificium praestitutum uidetur tenet & p[ro]p[ri]um
 quoddam uirtutis uicta, hoc ut tenentur dispositio, quae
 sita situi solut appollay.

Itaque sita situi ut matre situi donec ad claudendum
 dispositio.

Quia uero matre situi dispositio ut sit uicta & p[ro]p[ri]a.

112
Idcirco duplex est figura, nempe in figura et modo

De figura similis.

Figura similis est dispositio modorum, videlicet
modorum simplicium majorum et minorum inter se ad aliquid
demonstrandum.

Triplex igitur est figura.

Prima de ea in qua medium subicitur in majori
et predicatur in minori propositione ut patet ex
sequenti simili.

De honestate et amantia,
atque omni virtute et honestate,
deque omni virtute et amantia.

In superiore simili tenetur illa honestas, et medium
tenetur qui bene subicitur in majori propositione et bene
predicatur in minori; quare ob hoc sic tenetur et in
figura, hoc ad primum figuram pertinet.

Secunda figura est ea in qua medium tenetur
predicatur in majori et minori propositione, ut patet
ex sequenti.

Nullus capid ~~est~~ unius;

117.

et aal ~~est~~ unius;

Ergo nullus aal ~~est~~ capid.

In Superiori Silmo tenet illi, unius, ~~est~~ unius
et unius qui predicat in majori et minori propositione;
quod Silmus allatus ~~est~~ in Secunda figura, Cum
ad Secundam figuram pertinet.

Tertia figura ~~est~~ ea in qua unius subicitur
majori, et in minori propositione, ut patet sequenti Silmo.

et lac ~~est~~ dulcis;

et lac ~~est~~ album;

Ergo quod album ~~est~~ dulce.

In Superiori Silmo tenet ille, lac, ~~est~~ unius tenet
qui subicitur in majori et minori propositione, idemque
Silmus allatus ~~est~~ in Tertia figura Cum ad Terciam figuram
pertinet.

Hae tres figurae unius sequenti continentur.

Sub, pra, ja, 2da, bit, pra, 3ia, bit, sub,

Verba ista, sub, pra, ja, significantur in 3ia figura;

1. 17. medium Subiecti in maiori p[ro]p[os]it[io]ne & p[re]dicari in minori:
Verba illa 2da, s[ub]i[ect]i, p[re]d[icari], significant medium
p[re]dicari in maiori & minori p[ro]p[os]itione.

Verba illa. 3ia, s[ub]i[ect]i, s[ub]i[ect]i, significant in 3ia figura Subiecti
medium in maiori & minori p[ro]p[os]itione.

4a figura addit a quibusdā que figura galley
appellatur, q[uod] a galley fuerit iudicata.
figura galley ubi inq[ue] medium p[re]dicat i[st]a
p[ro]p[os]it[io]ne & Subiecti in 2da, ut patet loquenti Almo.

Ois uirtus ē honesta;

et honestum ē amandum

Ergo ois uirtus ē amanda.

In Superiori Almo p[re]sentat iste, honesta, ē medium honesti
qui p[re]dicat i[st]a p[ro]p[os]itione & Subiecti in 2da.

quare ob id dicitur allatur ē in figura galley

in ad figuram galley p[er]tinet.

¶ Verum hec figura ē diffot a ja iam a nobis
p[re]sentat[ur] nunc datur ē mo Chudridi in Superiori
Silmo & in Silmo p[er] figure.

De Modo Silmi.

1.4.

Modus Silmi; a dispositio mae pmae, scilicet
propositionum apta ad claudendum.

haec dispositio est repetitio ex propositionibus spectatis
secundum quantitates et qualitates.

haec dispositio uaria est et multiplex, quae est multiplex
et modus Silmi.

Modi Silmonum uelgo uocantur dicitur uelut
sequentes uelut comparantur.

Barbara, Celarent, Darii, Ferio, Cavali.

Celante, dabiti, Fapmo, Fitezomom.

Celare, Camittit, Fittino, Cavoco, darapti.

Celapton, disamit, datiti, Cocardo Ferizon.

Quodlibet uocabulum litterarum Comparantur

aliquem modum significat.

per syllaba cuiuslibet uocabuli significat maiorem partem,
Ida nimirum, hic etiam.

Si quæ repariat syllaba hæc nihil significat, et
ponit duntaxat ad uelut absolute.

In qualibet syllaba reperit una ex quatuor litteris
vocalibus, a, e, i, o, quarum significatio sequentibus
uocibus denotatur.

Merit a, negat e, uerum qualiter
ambae,

Merit i, negat o, uerum particulae
ambo.

Hæc vocalis, a, signat proinde ueritatem affirmantem,
quod e, ista

non uirtute honeste.

Quod signat pro ista uerba adest, et, qualiter.

Hæc vocalis, e, signat proinde ueritatem negantem
quod e, ista.

Nullum autem e Lapid.

Quod signat pro ista uerba adest negat, e, qualiter.

Hæc vocalis, i, signat proinde ueritatem affirmantem;

Quædam virtus in honesta

Quod signat præ ista verba, attestat, et, parantes.

hæc vocalis, O, designat proinde parantes negantes,
quædam in ista

Quidam hæc o in doctus.

Quod denotat præ ista verba, Negat, O, parantes.

Lex modis supra enumeratis alij sunt directi
alij indirecti, alij perfecti, alij imperfecti, quidam ad præ
figurant, alij ad edant, alij denique ad præ
nuocant.

Modus directus in illo cuius clausula est directa
est in cuius clausula majus est verbum prædicatum,
consequenter, cuius clausula directa, hoc est secundum auditum
expectationem sequitur in præmissis.

Modus indirectus in illo cuius clausula est indirecta
est in cuius clausula majus est verbum subiectum, et denique,
cuius clausula indirecta, hoc est præter auditum expectationem.

118. in premissis colligitur?

Modus perfectus de illo cuius etiam ita est aperta
et evidens ut patet in clarioribus rationibus quod probari
possit.

Modus imperfectus de illo cuius etiam ita est
patet per aliam rationem clarioribus rationibus quod probari
possit.

Modus perfectus de illo in quo medium subicitur
in maiori propositio et predicatur in minori.

Modus imperfectus de illo in quo medium
predicatur in maiori et in minori propositio.

Modus huius figure de illo in quo medium
subicitur in maiori et in minori propositio.

Lex novemdecim modis supra enumeratis, novem
rationes pertinent ad hanc figuram, 4 sequuntur ad idem,
et sex ultimi ad hanc.

Ecce isti modi vulgo estimantur dividi; per octo illos
illud quing; ad hanc figuram pertinent, scilicet
Cavalyston, Cilaute, Calitil, Sapitmo, Gritte, Gomo
run.

Quatuor hunc perfecti reddunt, ^{1. 19.}
Barbara, celarem, Danj, Gerio;
Ceteri oia se impofert, et ad unum ex perfectis
reducere possunt.

De
Modis Directis jae
figure.

Barbara oia honestum est amandum;
Ga oia virtus est honesta;
ra... Ergo oia virtus est amanda.
Ce... nullum inhonestum est amandum;
La... oia vitium est inhonestum;
rent... Ergo nullum vitium est amandum;
Da... oia virtus est laudanda;
vi... quidam habitus est virtus;
J... Ergo quidam habitus est laudandus.

Ne nullum vitium vitandum;
 Ri atqui aliquis habitus vitium;
 o Ergo aliquis habitus vitandus.

Exempla Modorum in figure Indirectorum.

Ba vitiosum vitandum;
 Ra atqui ois virtus vitiosa;
 Lip Ergo aliquid vitandum vitiosum;
 Ce nullum vitium vitandum;
 Lan atqui ois interpositio vitiosa;
 tes Ergo nullum vitandum vitiosum.

Na ois virtus vitanda;
 bi quidam habitus vitiosus;
 tis Ergo aliquid vitandum vitiosum;
 Fa vitiosum vitandus;
 pes atqui nulla planta vitiosa;
 mo Ergo quoddam vivens vitiosa.

Tri aliquis hoc est justus;
 Ze atque nullus angelus est hoc;
 zo Ergo aliquis justus est angelus. —

Exempla Modorum 2^{ae} figure. —

Ce Nullum immortale est aale;
 Sa atque omne hoc est aale;
 Re Ergo nullum hoc est immortale.
 Ca omne hoc est aale;
 Mes atque nullum immortale est aale;
 Tres Ergo nullum immortale est hoc.
 Tes nullum vitium est virtus;
 Ti atque quidam habitus est virtus;
 no Ergo quidam habitus est virtus.
 Ba omne aale est vivens;
 ro quoddam corpus est vivens;
 Co Ergo quoddam corpus est aale. —

Septa Modorum fixæ Figure.

- Sa. oculus w album ;
 rap. oculus w dulcis ;
 ti. Ergo aliquod dulcis w album .
 Fe. Nullum aal w lapid ;
 Laps. atqui oculus aal w Substia ;
 Ton. Ergo quoddam Substia o w lapid .
 Di. quoddam aal w uindus ;
 Sa. atqui oculus aal w Substia ;
 mis. Ergo quoddam Substia w uindus ;
 Da. oculus aal w Substia ;
 ti. atqui quoddam aal w realis ;
 Si. Ergo quoddam realis w Substia ;
 Bo. aliquid uindus o realis ;
 Car. atqui oculus uindus w Substia ;
 Do. Ergo aliqua Substia o w realis .

Fe. ----- nullum aal. & lapide;

ri ----- quoddam aal. & subtilia;

zon ----- Ergo quoddam subtilia & lapidis.

De Opia externa silmi

Opia externa silmi dicitur propter quod sit extra silum:
hæc autem propter quod vel sit utilissima, vel minus utilia;

Opia externa silmi utilissima sit quoddam propter
utilitatem utilitatem quibus inuitur ut res claudat
quæ in silmo apparet.

Opia externa silmi minus utilia sit propter
quæ in alia utilia possunt; aquibus suam accipiunt
evidentiam.

Priora propter quod diu possunt se habere de posteriora
se habere quod. De

Opia externa silmi simplices Primæ

Opia externa simplices se vel portant ad

Sillogos affirmantes, hoc est sillogos quorum conclusio est affirmativa; vel spectant ad sillogos negantes, hoc est sillogos quorum conclusio est negativa.

De speciebus externis simpliciter pro sillogorum affirmantium

Species externa simplices pro sillogorum affirmantium duo sunt videlicet dictum de oī, et hoc aliud quod est eadem universatio, cum in aliquo tertio sit eadem inter se.

Speciem istud dictum de oī hinc sit secundum; quicquid est de aliquo universaliter sumpto de de oībus quod illud participat. Excipienda tunc est universalitas ista, et partes excipiendum est illud quod est universalitatis appendice, hoc fundere videtur sillogus sequens affirmativa.

omne aal est vivens;

omne hoc est aal;

ergo omne hoc est vivens;

Quia vivens de de alio aal universaliter sumpto idcirco et dicitur de hoc quod hoc gradum aal participat.

Speciem istud quod sunt eadem universatio Arcis

aliquo tertio et eadem inter se, hunc sit tertius; ^{1.24.}
quocumq; et quid idem cum aliquo tertio et etiam
quid idem inter se. Si tunc sibi o opponantur: licet B. g.
quia hoc e videtur in premissis superioris silij et
quid idem cum alii idcirco in aliorum inter se conjunguntur.
Sint hoc modo o sibi opponantur: quare o valet sequens
silium. —

pater o filius idem;
filius o idem;
ergo filius o pater. —

quia nunquam licet pater et filius sint quid idem
cum una divina, nihilominus unus sibi opponantur;
Sint utraque; quod pater et filius in aliorum opellunt
Conjungi.

De
Specie Extremis ipsi Sillogorum
negantium

Specie extrema huiusmodi sunt ipsi Sillogorum
Computum Duo sunt Sicut dictum de nullo et
et illud quod est eadem unitate. Cum in aliquo tertio o et

Eadem inter se.

Primum illud dictum de nullo, hunc est Solutum
 quidquid negatur de aliquo utaliter suagito negatur
 Etiam de oibus quae illud participant hoc proprio
 nititur sequetur silens negare.

Nullum aal est lapis;

atque ois hoc est aal;

Ergo nullus hoc est lapis.

Primum istud quae est Eadem unitatio
 Cui in aliquo rectio, est Eadem inter se hunc
 habet Solutum, quando unum extremum cum tunc
 iudicis est quid idem, cum quo est quid idem
 alterum non extremum cum duo extrema est
 Eadem inter se in duos sed a se invicem
 separantur.

quia e.g. lapis est quid idem cum aal in
 maiori proprio superioris situm. Tamen cum quo
 aal hoc est quid idem in maiori, idcirco recte
 cluditur hoc a lapide a se invicem separari.

De

127451

De primis & secundis quid

De primis & secundis quid
primis & secundis quid
quid, dicitur ea quae supponunt alia propria
evidentiora et magis utilia.

Hae autem propria sunt dupliciter quibus alia
docent quomodo silens debet contrahi et ideo dicitur
regulae quod videtur dirigant, in constitutione silij
alia docent modum perficiendi silium hoc in quo
modo silens in se habetur ad perficiendum videtur solent;

De
Regulis siliorum

Regulae siliorum vel si consideremus
vel quilibet figure si propria.

De
Regulae quae et oibus
figuris conueniunt.

Regulae quae et oibus conueniunt
Ita haec debent etiam tam in silentio quam
in uocibus et figuris silens.

Canis latrat;

atque silens et canis;

Ergo silens latrat.

quia cum dicitur ille canis si equiuocum
dixerit significat in uocibus et propter contrarietatem
in uocibus aliud ut satis patet.

Ratio huius regulae haec est quia in uocibus
significatur, at si bonus dicitur silens in quo
quatuor tempore uocem potest significare ut patet
in silentio supradicti.

Hanc rationem oibus fere regulis applicabimus,
donec in commentariis nostris aliat rationes singulis

regula propria exponamus.

128.

Secunda regula hoc in terminis partibus
sumptum in premissis o debet sumi utaliter in
elucroquante in utriusque sequens silens.

omne plura in laude dignum;

atque hoc aliquando in plura;

ergo omne hoc in laude dignum.

quia terminis istis hoc qui sumptum in partibus in
minori propter summi utaliter in magis elucro.

Ratio huius regule inquit ex eo quod significatur
sequens autem ut patet in silens. Supra rationem quae pre-
mitte et tunc in elucro.

Ita hoc in medium nunquam ingredi debet elucro.

Quod huius regule in evidens, nam medium plura
elucro inderit proinde; o debet in illud part.

Ita hoc in medium saltem bene debet distribui, hoc
saltem bene sumi debet pro eo quod significat, aut
ad quod extendit quod bene utriusque sequens silens.

omne hoc in aal.

omne equum in aal;

ergo omne equum in hoc.

quia ad qd in medium nec in maiorem nec in minorem
 proportionem distribuitur, ratio huius regulae est quia ex uno potest
 loqui falsum; at si medium est distribuentis saltem
 bene ex uno sequens falsum ut patet in primo
 supradicti capite premissis. Et uide per duo falsa.
 Haec in duabus premissis particularibus
 nihil recte clauditur; quod bene utriusque est situm sequens,

aliquod uindicta a vaalo;

aliquod uindicta a equum;

Ergo aliquis equus a vaale.

quia propositio maior et minor sunt per se.

Ratio huius regulae est quia ex uno potest loqui
 falsum; at si in premissis particularibus legitima
 inferentia ex uno potest loqui falsum ut patet
 in supradicti capite premissis. Et uide per
 duo falsa.

Sexto haec in duabus propositionibus
 negantibus nihil recte clauditur quare utriusque est
 sequens situm.

Nullum aal est lapis;
 atqui nullus hoc est lapis;
 Ergo nullus hoc est aal;
 quia praemittit si negantur.

Ratio huius regulae est quia in uno o p p
 sequi q altum. at si ex praemissis negantibus
 inferri duo legitima ex uno potest sequi q altum
 ut patet in Superiori Ratio Regulae praemittit
 si uere & duo falsa.

Ratio haec est prima. Ita quod debet sequi
 determinatione potius hoc est si una praemissa est
 in ueritate & altera falsa, duo debet
 in parant. Si una est affirmans & altera negans,
 duo debet & negans. quod bene ueritatis sunt
 sequentis Ratio.

sic patet est doctus;
 aliquis hoc est philosophus;
 Ergo est hoc est doctus.
 nullum aal est planta;
 aliquis hoc est aal Ergo sic hoc est planta.

~~Regulae regule~~ quia verum est loqui falsum,
 atque duo o loquendo dixerunt primum, et uno potest loqui
 falsum ut patet in supradictis silenciis quoniam praemissa
 et vera et falsa.

De
 Regulis quae singulariter
 figuris et propriis.

Regulae partitae vel adjectivae, vel ad substantivum
 vel ad primum figurarum pertinet.

De
 Regulis per figuram.

Regulae per figuram duae sunt.
 scilicet haec: major debet et utilitas in modis dicitur
 quodammodo utitur et loquendo silens.

aliquid aut in re,
 aliquid aut loquendo in re;
 hoc aliquid loquendo in re.

Quia major et partitae,

Ratio huius regule a qua opt liqui falsum, et
si maior propositio est parva in modis directis per
figuras; deinde potest liqui falsum, ut patet in
superiori silio, Cuius premissae sunt verae, et tunc falsa.
2da haec est, de maiori negante nihil recte clauditur in
modis directis: quod bene videtur in liquis silio.

sed ad in Subtilia;

nullos lapides ad;

Ergo nullus lapis in Subtilia.

quia minor est negans.

Ratio huius regule a qua deinde opt liqui falsum,
at si minor propositio est negans in modis directis per
figuras, deinde potest liqui falsum ut patet in superiori
silio; Cuius premissae sunt verae et tunc falsa.

De

Regulae idae figure

Regulae idae figure duae.

1a haec est: ex premissis affirmantibus nihil recte
clauditur in 2da figure, ut patet in liquis silio videtur.

omnino hoc est aal;
 atque omnino equum est aal;
 Ergo omnino equum est hoc;
 quia maior et minor affirmantur.

Ratio huius regulae est quia est sequi falsum
 ex uno: atque praemittitur affirmantur in 2da
 figura: ex uno potest sequi falsum, ut patet in
 superiori silens, Cuius praemittitur et uno et duo
 falsa.

2da haec, et major partem nihil vult claudere in
 2da figura potest videri in sequenti silens
 quoddam substantia est aal;
 atque nullus lapis est aal;
 Ergo quidam lapis est substantia.

quia maior est partem

Ratio huius regulae est quia ex uno est sequi
 falsum: atque propositio maior est partem in 2da figura;
 ex uno potest sequi falsum, ut patet in superiori
 silens Cuius praemittitur et uno et duo falsa.

135

De Regula zic figure

Regula zic figure dicitur;
ja hoc est, alio nunquam debet esse vitalis in zia
figura. quodammodo ut loquuntur silencia.

omne lac est album;

aliqui omne lac est dulcis;

Ergo omne dulcis est album.

quia alio est vitalis.

Ratio hinc regula in qua, ex vero opte loqui
falsum: at ex vero loquente falsum si alio non
vitalis in zia figura, ut patet in Supraiori silencia.
Cujus premitte ita vero et alio falsa.

Ad hoc est: ex minori negante nihil recte cluditur
in zia figura: quodammodo ut loquuntur silencia.

omne aere est subtile;

nellum est lapis

Ergo nullus lapis est subtilis.

quia minor est negans.

Ratio huius regulæ æquiva ex vero opt. legi
 fallit: at si propositio minor est ut neganda in tria figura,
 ex vero sequitur fallit, ut patet in situ hypotensionis
 Cuius præmissæ sunt utæ, et utæ de falsa

Conclanum

Colligitur ex supra dictis quod si legimus
 ore quando regulæ et observantur sunt regulæ sunt
 contra omnes figuras, si vero propositio sunt quæ sunt
 figures.

observandum tunc id fieri potest scilicet
 ut si unus sit bonus modus, quamvis sit bonus,
 et vicissim sit bonus modus boni et malus modus
 modus.

Similiter de bonis modis modis cuius
 propositiones sunt utæ.

Similiter de bonis modis boni cuius alio
 legitime habet contradictionem cum præmissis,
 Et in quo apparet de propositionibus et propositionibus ad
 eludendum idem

137

Silvius loquens a bonis vobis modo quamvis
bonis a sit vobis fide.

aliquid aal a malis;
atqui hoc a aliquid aal;
ergo hoc a malis.

Silvius loquens a bonis vobis modo fide,
a autem vobis modo.

ad aal a malis;
atqui oit equus a aal;
ergo oit equus a malis.

Silvius loquens a bonis vobis modo
vobis fide.

ad aal a vobis;
atqui oit hoc a aal;
ergo oit hoc a vobis.

Nunc agendum a de propriis perfectis Silvii.
hoc a de modo inducendi Silvii imperfectos ad perfectos.

De

Reductione silmonum

Reductio silmonum a imperfectis ad perfectum
mutatio.

Reductio duplex a scilicet ostensiva et deductiva
ad incommensurabilem aut ad impossibile.

De

Reductione ostensiva

Reductio ostensiva est per ostensionem ut
per quam in silmo perfectus probatur id quod fuerat negatum
in silmo imperfecto ostento eodem modo et facta
dantur aliqua conditione aut transpositione.

Hæc reductio dicitur ostensiva quia per eam ostenditur
clarè et evidenter veritas conclusæ negatæ; ut fiat
reductio ostensiva duo ita ostendenda.

Id observandum in aliquibus modis perfectum
modus imperfectus debet reduci.

Id observandum in qua ratione modus imperfectus ad

ad perfectum debet reduci.

139.

Ut illigatur ad quem modum perfectum uerbum debet
imperfectum, observandum est quatuor consonantes initials
scilicet C, E, D, F. nam modi imperfecti incipiunt
per C, reducuntur ad Barbara, incipiunt per E,
reducuntur ad Clarendum, incipiunt per D, reducuntur
ad Darii, incipiunt per F, reducuntur ad ferio.

Ut autem illigatur qua ratione modum imperfectum
ad perfectum reduci debet, observandum est quatuor
istae consonantes, quae sunt initials, S, P, M, C,
quae significant totum artificium reductionis
ostenduntur juxta uersus sequentis.

S, uult simplex ueni, per uero
per accid.

M, uult transponi, C, per
impossibile duci.

S, uult simplex ueni, hoc est hoc littera, S, ducit
propositionem quam designat uocalis praecedens, et

190. Conuertendae Simplices,

Id, uero praeced, id est haec littera, p, denotat
propositionem quae designat uocalem praecedentem.
et Conuertendae praecedent.

M, multum transponi; id est haec littera M, denotat
transpositionem et praenuntiat, ita ut propositio quae
maior erat fiat minor; et quae minor erat, fiat
maior

C, multum per impossibile duci; id est haec littera, C,
denotat modum imperfectum in quoque medio aut
fine uerborum et proinde reduci ostenditur; sed itum
imperfectum, et loquens, eum per impossibile.

haec oia sunt apertae si personae silens
ostenditur uoluntatem, quod est silens in seipso,

fac ut aal in congrua;

pet nullum caput in aal;

mo ergo quod datur congrua in caput.

hinc silens in imperfectis prouidit; ad perfectum
debet reduci: quod ut fiat

114

Intiget 1° modum scriptum utrum possit
linea, quia littera S, superius circa illius audiri
aut finiri.

Intiget 2° modum istum, scriptum, utrum
ad facit quia illius littera initialis est.

Intiget 3° modum scriptum istius modi, et Cuius
dam praeced. quia vocalium, A, sequitur, P,

Intiget 4° modum scriptum istius modi, et Cuius
simpliciter, quia vocalium, E, sequitur, S,

Intiget 5° transpositionem praemissam, nam in
istis modis (scriptis) reperitur, M, quae oia significat
habebit silium perfectum in facio, qui ad faciem
figuram pertinet.

Se. nullum aut in lapide,

Vi. quoddam corpus in aere,

O. Ergo quoddam corpus in lapide.

nisi omnibus

Reductione ad impossibile.

Reductio ad impossibile est ea qua supponitur
 thesis negata alicuius situm inperfecti; et altera
 contradictio thesis negatae cum alterutra premissa
 iam concessa.

Siquis e.g. concedat premissas sequentis
 Si cuius est negata thesis.

Ba. omnia aal. ut uiuent.

ro. atqui ois substantia ut aal.

co. ^{mon} ergo ois substantia ut uiuent.

Sic cum ipso agendum erit, si falsa ulla
 thesis quaedam substantia a ut aal. uera in hoc
 proposito illi contradicere, ois substantia ut aal;
 quia duarum propositionum contradictiuarum species una ut
 uera et altera falsa.

Hoc posito sic conficitur situm in, Barbara.

Car. ad aal ad uiuere;

143.

Car. atque ois subltia ad aal;

re ergo subltia ois ad uiuere.

Hinc tamq[ue] duo p[ro]p[os]itio[ne]s ita c[on]tradictorie sunt
conu[er]sa, quaedam subltia o[mn]i ad uiuere.

Ut fiat aliquando reductio ad impossibile

duo obseruanda sunt p[ri]mo

1o: obseruandum e[st],

Car
no
no

Willie found that people in the theatre

thought they were better than us.

He said they were not as good as we were.

He said they were not as good as we were.

He said they were not as good as we were.

8

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

195.

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Reductio ad absurdum
 In hoc casu, si non esset
 aliter, non esset
 secundum naturam
 naturam

Ita
 sup.
 In hoc casu, si non esset
 aliter, non esset
 secundum naturam
 naturam
 In hoc casu, si non esset
 aliter, non esset
 secundum naturam
 naturam

In hoc casu, si non esset
 aliter, non esset
 secundum naturam
 naturam
 In hoc casu, si non esset
 aliter, non esset
 secundum naturam
 naturam

De

Expositione

Adhuc

de

et

per

Caroli

in

et

De

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

De Reductione Expositoria

Reductio expositoria est per expositionem
de inq[ue] substituta medio singulari in locum
medii cuius inferitur eadem duo que inferitur
per medium eorum q[uo]d ut innotescat proponit[ur] s[er]uare
in d[ic]t[is] p[ar]t[ib]us.

Ex omne animal est vivens;
cap omne animal est corpus;
It ergo aliq[uo]d corpus est vivens.

Ut hic s[er]uare adducat[ur] reductionis expositoria,
affumendum aliq[uo]d medium singulare in locum
animalis q[uo]d est medium c[on]tra: hoc posito sic fiet
s[er]uare.

petrus est vivens;
atq[ue] petrus est corpus;
ergo Corpus aliq[uo]d est vivens.

Verum hac reductio est reductio p[ro]p[ri]e dicta
sed potius explicat[ur] s[er]uare.

~~Ita habetur integra significatione, reliquum~~
~~ut illud proprium et specie explicetur.~~

Verum hoc loco nihil dicimus de significatione
nunc dicimus explicare in aliis locis
videtur deinde agendum de variis speciebus.

De Variis Signi Specibus.

Signum namque potest per modum
dividi: prout quod dicitur. Scilicet per modum hinc colligitur alium
de signum affirmantem, alium negantem, alium
ut talis, alium pariter, alium finitum, alium
absolutum, alium modalem, alium simpliciter,
alium complexum.
Observabilis quod situm, et quod situm situm ut illud
autem dicitur: quod situm illud situm de ut talis
affirmantem, cuius situm ut ut talis affirmantem; ut
situm in barbare. illud pariter affirmantem de,
cuius situm ut pariter affirmantem, ut situm in
dicitur: illud ut ut talis negantem cuius situm ut ut talis negantem.

ut sit in C. tant. ille dicit; de par. et
negand, Cap. duo de par. et negand, ut sit in
in furo.

Quilms dividit modum in apolitorium
et Catyonicum.

Et tunc expositio de illo Cujus modum
a singulari; et de sequenti. Et tunc.

Structure & Doctrine;

Cr. hyp. picta L. hoo;

Ergo quidam hoc ad actus

Silene cataglyphis Dr. Willd. Cupres. med. 1809

Sorge sich too zu vermeiden.

Quatuor nam figure dividit in sexnamque
ode & tres figure, hec divisio colligitur ex
supra dictis.

*Silvæ autem modo dividitur in diuturnam et perennem;
perennem et imperennem: hæc autem divisioni præfuerunt*

143.

jam fuerunt expositae; ubi scit eximus de uaria
indie silij.

Silium etiam diuisi pot in duas in quo sola
spectat dispositio honorum et personarum; Et in eum in quo
propter dispositionem honorum et personarum spectat

ma. Silium sequens et Silium in quo spectat
sola forma, cum dispositio honorum et personarum.

om. A, w, B;

om. C, w, A;

ergo om. C, w, B.

In sequenti silio propter dispositionem honorum et
personarum spectat ueritate ma.

om. ueritate capax scilicet;

atque ut hoc w. ueritate;

ergo ut hoc w. capax scilicet

Silium prout fieri pot in aliqua ma. ueritate
aut fallaci, triplex uelga distinguitur, scilicet 2. duae illae
simul, foris et sophistice.

De

Primo Demonstratio

Primum demonstratur quod vulgo
demonstratur, et illoque, Cujus est infestum
premissis, Cuius et Evidentibus, ut perit in pro
loquutione.

omnino ratio est capax scie;

atque sit hoc et ratio;

Ergo sit hoc et capax scie.

Demonstratio vulgo dicitur definitio scilicet
gratia scilicet.

Scia et loquutione, Cuius, et Evidentibus
notitia propria est.

Demonstratio duplex, una a priori, et altera
a posteriori.

Demonstratio a priori est ea in qua aliquid
probat per aliquid quod prius est; quia vero eam in prior
suo effectu, idcirco demonstratio a priori vulgo dicitur ea

155.
in qua probatur effectus per causam ut patet ex
sequenti.

omne reale in Causa scilicet;

atque omne hoc in reale;

ergo omne hoc in Causa scilicet.

In supradicta demonstratione probatur effectus per
causam scilicet probatur omne hoc in Causam
scilicet, quia in reale.

Demonstratio a posteriori est ea in qua probatur
aliquid per aliud quod posterior est, quia vero effectus
est posterior suae causa, ideo demonstratio in qua
probatur causa per effectum, id est demonstratio a posteriori,
ut patet ex sequenti;

omne Causa scilicet in reale;

atque omne hoc in Causa scilicet;

ergo omne hoc in reale.

In supradicta demonstratione probatur causa per effectum,
scilicet demonstratur hoc in reale, quia in Causa
Causa

70
Demonstratio quae probat effectum per causam
vel illam probat etiam per causam effectum; tunc;
et demonstratio imperfecta est demonstratio quia,
quo potius non vocatur etiam demonstratio a
potestione, vel probat effectum per causam potestiam,
tunc; et demonstratio perfecta, cum probet quid.

De Secundo topico -

Secundus topicus est de dialctica et dicitur
constare ex propriis probabilibus, cum cuius clau
insit in propriis probabilibus...

Definitur etiam sillogismus gravis opinio;
illa est probatio quae quicquid dicitur mittat, videtur tamen vera,
tunc est etiam sillogismus vel probatio dicitur.

Probabile duplex est scilicet opinabile quod nititur
more veritatis, et credibile quod nititur auctoritate
aliquis hominis, qui fallere et falli potest; immo parit
opinionem, secundum quod dicitur hanc.

157.

opinio est assensus datus alicui questioni pro
motu meritorum; facilitas precorandi; huiusmodi
assensus est habitus opinionis; et assensus actualis
est actus qui vulgo solet appellari opinio actualis.
Opinio interdum sumitur pro quolibet assensu, qui
inter tunc non probabilis. Sive haec non probabilis
demonstratur ex auctoritate huius summo.

Fidelis sua est assensus datus alicui questioni
propter auctoritatem huius qui fallere et falli potest,
facilitas precorandi; huiusmodi; assensus, est habitus
fidei huius; assensus vero ipse, est actus, qui fidelis
sua actualis solet appellari.

Delectio ad quaerenda verba cum argueretur
probabilia utuntur loci Conitit.

Loci contra et pro argumentorum probabilium.
Et huiusmodi locorum argum. explicatio. abstrinuerunt
quia solent in vltima explicari.

De Sillogo Sophistica.

Silloque Sophisticae are captivae qui
valge de Sophistia, et Silloque Contradictoriae
apparentes veride et repleta fallacia.
quod rem valge de Silloque grandem errorum

Error: Cognitio Falla.

Silloque Sophisticae in mentis demonstratione
funq; de para-logismis are proto-graphis, in
mentis Silloque probatibus, funq; de Silloque
Sophisticae simplicitate.

Fiunt Sophisticae in vias in opinionem audientem.

Logica dicitur et soluit Sophisticae, ut
autem facile id possit fieri, Loci Sophistici et
apparandi.

Loci Sophistici et sedis argumentorum fallaciarum:
duplicit et quid: alii positi et in dictione, hoc in
in verbis, alij vero et contra dictionem, hoc in positi et in

ut ubi ipse.

De

159.

Loci ad Fictionem pertinentes.

Loci ad fictionem pertinentes sunt duo Enumerantur.

Primus est ab æquivocatione quæ est vocis
ambiguitas, ut patet exemplo sequenti.

Canis latrat;
atque si ducem canis;
ergo si ducem latrat.

Ducem est ab anglo hibernica, quæ est ambiguitas
oraculæ ut patet exemplo sequenti.

qui littus arat indiget aratro,

Sed qui lateat æthiopsque littus arat;

ergo qui lateat æthiopsque indiget aratro.

Secundus est a compositione cum sit ad introitum
prognosticum ad compositionem, ut patet exemplo sequenti.

petrus dormiens sit potius videndi;

atque ergo petrus quædam dormiens sit videndi.

fit ad adiuvandum cum sit a conjugatione fit
progreffus ad diuisionem, ut patet exemplo sequenti.

petrus quoniam dormiens opt videtur,
ergo petrus dormiens obsecrat propter
videndi.

Hinc ab athenis cum dicitur eadem non pro
diuisionem attulerit variam sit significatio, ut
patet exemplo sequenti.

Qui ueniantur leguntur egerit canibus;

Sed orantur ueniantur leguntur;

Ergo orantur egerit canibus.

Quia ad figuram dictionis, cum scilicet pro
similitudine uocum inflectitur eadem significatio,
ut patet exemplo sequenti.

quasi emitti Carnis manducasti;

Et quasi emitti Carnis credidisti;

Ergo Carnis credidisti manducasti.

Exemplum ad in parolam, quod, quae significat

167.

Substantiæ rei, de quæ nihilominus sumitur pro quibus

De
Locis ad Res ipsas

Stinentibus

Locis qui pertinent ad res ipsas, cum quibus
inter dictiones, Septem numerantur.

Primus ab accidentibus, cum sit id quod
pro accidentibus communiter supponitur colligitur de
suppositione, ut patet exple sequenti.

Hoc est species;

atque potius in hoc;

ergo potius est species.

Unde est adiecto dicendum quid additum

simpliciter, ut patet exple sequenti.

Secundum est nomen f. continentibus.

ergo nomen est nomen.

Quæ ab ignominia, cum scit Sophista infest
 Chortus tanquam traditoriam, ut patet expro
 sequenti.

{ Ethioptæ et albus secundum dicitur,
 { atque ethioptæ et albus secundum aliquos
 { componit patet,
 { Ergo ethioptæ et albus et albus.

Quæ et a petitione proprii, cum scit idem sumitur
 sub alia uerbo probandæ, ut infra.

{ Gallus et brithus phia;
 { Ergo phia et brithus.

Quæ et a consequente et antecedente, cum scitur
 et superior colligitur inferior, hoc modo.

{ Et uicinus;
 { Ergo et aal.

Vel cum et negatione infacionis colligitur negatio superioris,
 hoc modo. { Et aal.

{ Ergo et a uicinus.

Quæ et a eadem tanquam a eadem ut patet expro
 sequenti. { Colunt Christiani et uicinus honestus,
 { Ergo colligitur Christianus et uicinus.

Finis & Compendiorum phicen

ab illustrissimo nobilissimoq; abbate

J. Domino de Baubrun, phicen

celeberrimo professoris

Datus, et à p[re]s[ent]e l[ib]r[ar]i

roy excus[us],

in jussu,

1687.

[Faint, illegible handwritten text in a cursive script, likely a preface or introductory section.]

Theses de compositione personarum

ad distinctionem nobilitatis, ad hoc

et dominum de nobilitate personarum

et de personis nobilitatis

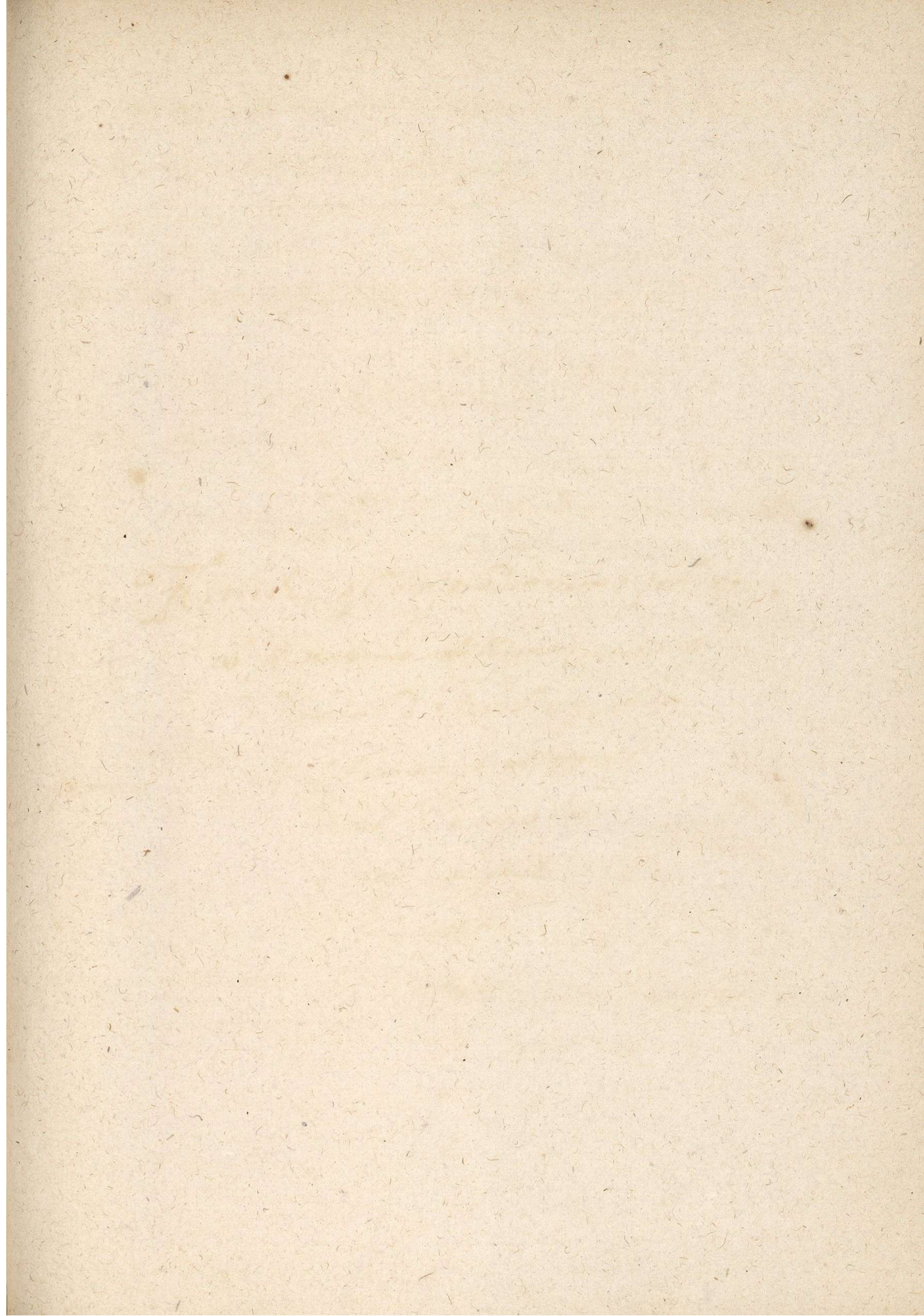
et de personis nobilitatis

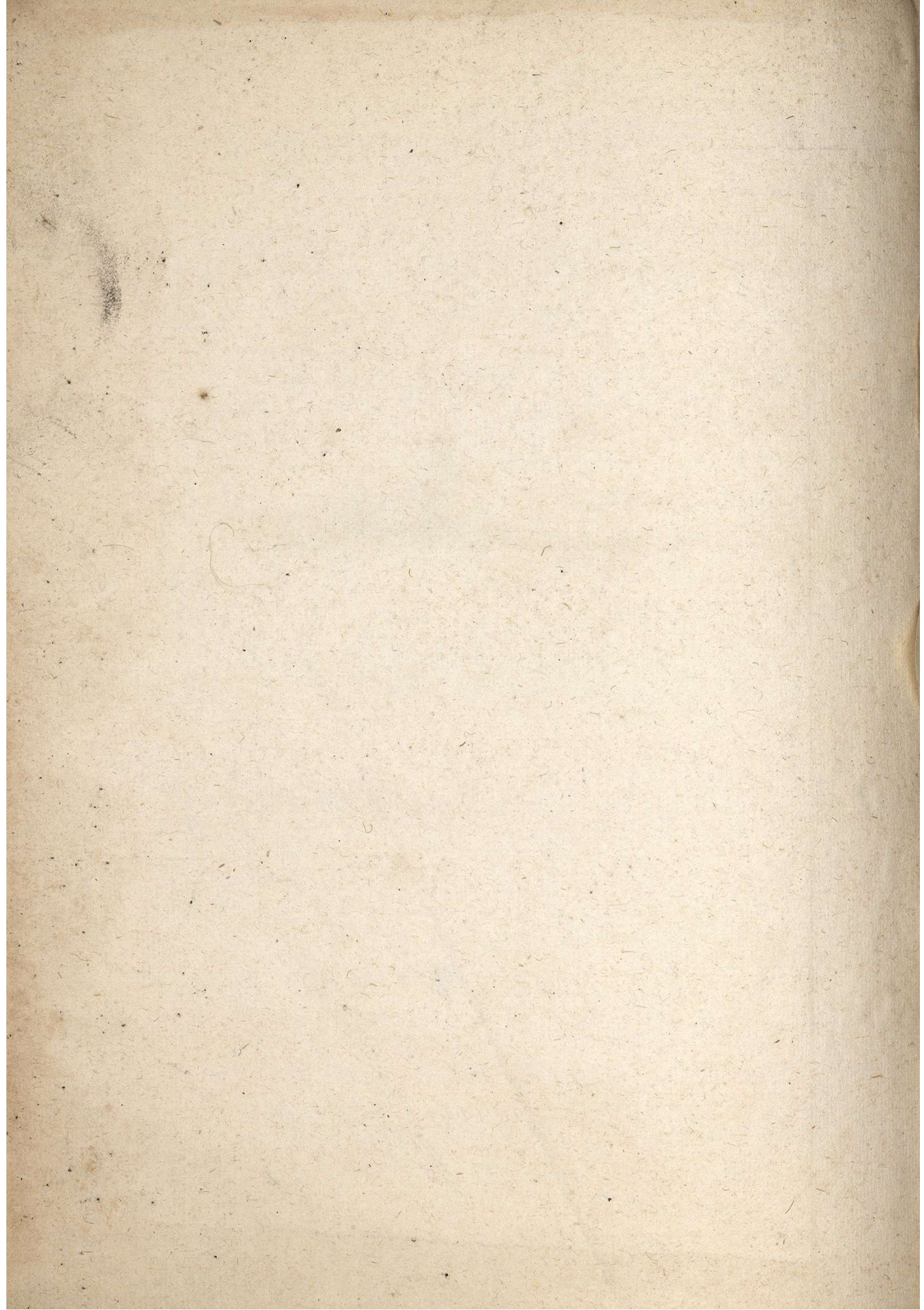
et de personis nobilitatis

et de personis nobilitatis

et de personis nobilitatis

3th 11.6